

Protokoll fört vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde måndagen den 22 april 2024

Tid:

kl. 16:00-21:35

Lokal:

Rådssalen

Närvarande:

Se bilaga

§§1-29

Justerat den 29 april 2024

Anslaget den 30 april 2024

Olle Burell

Cecilia Brinck

Sara Stenudd

Hans Altsjö
Sekreterare

ÄRENDELISTA

- §1 Bordläggning av interpellationer
- §2 Ändring av föredragningsordning
- §3 Interpellation av Per Rosencrantz (M) till finansborgarrådet Karin Wanngård (S) om arbetstidsförkortning
- §4 Interpellation av Per Rosencrantz (M) till utbildnings- arbetsmarknads- och personalborgarrådet Emilia Bjuggren (S) om Socialdemokraternas integrationspolitik
- §5 Ändring av föredragningsordning
- §6 Nya interpellationer
- §7 Ajournering
- §8 Frågestund
- §9 Mötet öppnas
- §10 Närvaro
- §11 Justering
- §12 Anmälningssärenden till kommunfullmäktige år 2024
- §13 Valärenden i kommunfullmäktige 2024
- §14 Reviderat genomförandebeslut gällande Stockholm Vatten AB:s projekt Stockholms framtida avloppsrening
- §15 Ändring av reglementen för vissa facknämnder och stadsdelsnämnder
- §16 Arvodering av förtroendevald
- §17 Inrättande av kommunstyrelsens råd för nationella minoriteters rättigheter
- §18 Projekt tätskiktsbyte över tunnelbanan på södra Götgatan

- §19 Projekt Cykel Riddarholmskanalen
- §20 Reviderat genomförandebeslut - Utbyggnad av Järva begravningsplats etapp 1
- §21 Riktlinjer för att motverka felaktiga utbetalningar inom personlig assistans
- §22 Motion om hållbar matupphandling
- §23 Bordläggning av motioner
- §24 Motion om att bygga Stockholms största fotbollsområde i Älvsjö
- §25 Motion om lämna-program för individer i våldsamma relationer
- §26 Motion om ett förbud mot lustgasförsäljning i Stockholm
- §27 Motion om Rädda Stockholms demografi: bygg större bostäder i innerstaden
- §28 Nyväckta motioner
- §29 Mötet avslutas

**§ 1
Bordläggning av interpellationer**

Kommunfullmäktige bordlägger interpellationerna som redovisas i punkterna 1-4, 6-9 och 11-13 i kungörelsen.

§ 2
Ändring av föredragningsordning

Punkten 10 i kungörelsen behandlas före punkten 5 i kungörelsen.

§ 3**Interpellation av Per Rosencrantz (M) till
finansborgarrådet Karin Wanngård (S) om
arbetstidsförkortning**

KS 2024/330

Beslut

Interpellationen är besvarad.

Interpellationen

Per Rosencrantz (M) har ställt en interpellation om arbetstidsförkortning. Kommunfullmäktige beslutade den 11 mars 2024 att interpellationen fick ställas.

Borgarrådet Wanngård (S) besvarar interpellationen.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

§ 4

**Interpellation av Per Rosencrantz (M) till utbildnings-
arbetsmarknads- och personalborgarrådet Emilia
Bjuggren (S) om Socialdemokraternas integrationspolitik**
KS 2024/142

Beslut

Interpellationen är besvarad.

Interpellationen

Per Rosencrantz (M) har ställt en interpellation om
Socialdemokraternas integrationspolitik.
Kommunfullmäktige beslutade den 29 januari 2024 att
interpellationen fick ställas.

Borgarrådet Bjuggren (S) besvarar interpellationen.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

**§ 5
Ändring av föredragningsordning**

Punkterna 39-42 i kungörelsen behandlas före punkten 15 i kungörelsen.

§ 6 Nya interpellationer

Beslut

1. Interpellationenerna får ställas.
2. Interpellationenerna bordläggs.

Nya interpellationer

1. Interpellation av Petra Gardos Ek (M) till trafikborgarrådet Lars Strömgren (MP) om mopedparkeringar.

Rotel VIII. Dnr KS 2024/403

2. Interpellation av Andréa Hedin (M) till utbildnings-, arbetsmarknads och personalborgarrådet Emilia Bjuggren (S) om skolornas ekonomi.

Rotel III. Dnr KS 2024/497

3. Interpellation av Andréa Hedin (M) till utbildnings-, arbetsmarknads och personalborgarrådet Emilia Bjuggren (S) om trygghet i skolan.

Rotel VIII. Dnr KS 2024/498

4. Interpellation av Dennis Wedin (M) till finansborgarrådet Karin Wanngård (S) om - be om ursäkt till Johnny - respektera Stockholms småföretagare.

Rotel I. Dnr KS 2024/499

5. Interpellation av Dennis Wedin (M) till trafikborgarrådet Lars Strömgren (MP) om neddragningar av innerstadstrafiken.

Rotel VIII. Dnr KS 2024/500

§ 7
Ajournering

Sammanträdet ajournerades mellan kl. 16.35 till kl. 17.00.

§ 8 Frågestund

Fråga 1

Borgarrådet Hedin (M) ställer en fråga om Söderholmsskolan.

Borgarrådet Bjuggren (S) svarar på frågan.

Fråga 2

Emelie Wassermann (SD) ställer en fråga om varför återkommer inte borgarrådet och vänsterstyret om Svedmyrabadet?

Borgarrådet Valeskog (S) svarar på frågan.

Fråga 3

Borgarrådet Jönsson (L) ställer en fråga om vad som görs för socialtjänsten efter mordet i Skärholmen.

Borgarrådet Ojanne (S) svarar på frågan.

Fråga 4

Jonas Naddebo (C) ställer en fråga om stadens trygghetsarbete efter mordet i Skärholmen.

Borgarrådet Wangård (S) svarar på frågan.

Fråga 5

Borgarrådet Fjellner (M) ställer en fråga om tryggheten i Stockholm.

Borgarrådet Wangård (S) svarar på frågan.

Fråga 6

Sergej Salnikov (SD) ställer en fråga om fastighetsborgarrådet anser att återköp av utsatta centrumfastigheter kan motverka otryggheten och kriminaliteten i nära anslutning till dessa.

Borgarrådet Lindblom (V) svarar på frågan.

Fråga 7

Åsa Nilsson-Söderström (L) ställer en fråga om demokratikriterierna och Eritrea Scandinavia.

Borgarrådet Wangård (S) svarar på frågan.

Fråga 8

Jonas Naddebo (C) ställer en fråga om cykelgatan.

Borgarrådet Strömgren (MP) svarar på frågan.

§ 9
Mötet öppnas

§ 10
Närvaro

Närvaro, se bilaga 1.

**§ 11
Justering**

Förste vice ordföranden Cecilia Brinck (M) och andre vice ordföranden Sara Stenudd (V) justerar dagens protokoll tillsammans med ordföranden Olle Burell (S). Justering sker den 29 april 2024.

§ 12

Anmälningssärenden till kommunfullmäktige år 2024

KS 2024/12

Beslut

Följande ärenden anmäls till kommunfullmäktige:

Rapportering av ej verkställda beslut enligt Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt Socialtjänstlagen (SoL), kvartal 4 år 2023
KS 2024/400

Årsredovisning 2023 med revisionsberättelse för Samordningsförbundet Stockholm stad (FINSAM)
KS 2024/428

Anmälda skrivelser till kommunfullmäktige under tiden 21/3 2024 – 17/4 2024:

Länsstyrelsen Stockholm

Beslut (2024-04-03) med anledning av kommunfullmäktiges beslut 2024-03-11 § 17 angående ändring av allmänna lokala ordningsföreskrifter gällande hundrastgård inom Järva stadsdelsnämndsområde (Kvarnbacksberget i Kista). Länsstyrelsen finner att beslutade ändringar av de lokala ordningsföreskrifterna inte strider mot ordningslagen (1993:1617).
KS 2024/432-1

Länsstyrelsen Stockholm

Beslut (2024-04-03) med anledning av kommunfullmäktiges beslut 2024-03-11 § 18 angående ändring av allmänna lokala ordningsföreskrifter gällande hundrastgårdar inom Södermalms stadsdelsnämndsområde - Malongen, Älvsborgsgatan samt Rosenlundsparken. Länsstyrelsen finner att beslutade ändringar av de lokala ordningsföreskrifterna inte strider mot ordningslagen (1993:1617).
KS 2024/433-1

Länsstyrelsen Stockholm

Beslut (2024-04-05) gällande detaljplan för del av fastigheten Akalla 4:1 vid Torshamnsgatan i stadsdelen Kista i Stockholm (590 bostäder, idrott, hotell och kontor).

Länsstyrelsen beslutar att inte pröva kommunens antagandebeslut i enlighet med vad som anges i 11 kap. 10 § plan- och bygglagen (2010:900) PBL.

Dnr KS 2023/1067-7

Svea hovrätt; Mark- och miljööverdomstolen

Slutligt beslut (2024-03-07 och 2024-03-27) med anledning av kommunfullmäktiges beslut 2022-12-19 § 13 gällande detaljplan för Bergholmsbacken, Rustmästaren 2 m.fl. i stadsdelen Bagarmossen Dp 2016-19586 (bostäder ca 700 varav 72 vårdboende, två förskolor, skola med idrottshall).

Mark- och miljööverdomstolen ger inte prövningstillstånd. Mark- och miljödomstolens avgörande står därför fast.

KS 2023/60-36

Nacka tingsrätt; Mark- och miljödomstolen

Slutligt beslut (ej särskilt uppsatt) (2024-04-12) gällande kommunfullmäktiges beslut 2023-04-24 § 13 angående detaljplan för Orgelpipan 7 i stadsdelen Norrmalm (kontor).

Mark- och miljödomstolen skriver av målet.

KS 2023/670-8

Länsstyrelsen Stockholm

Länsstyrelsens beslut 2024-04-12 om avgången ledamot i kommunfullmäktige för Miljöpartiet de gröna, Mats Berglund. Ny ledamot har inte kunnat utses.

KS 2024/11-6

Länsstyrelsen Stockholm

Beslut (2024-04-11) med anledning av kommunfullmäktiges beslut 2024-03-25 § 18 angående Ändring av Allmänna lokala ordningsföreskrifter för Stockholms kommun gällande alkoholförbud i stadsdelsområdena norra och mellersta Högalid på västra Södermalm inom Södermalms stadsdelsnämndsområde.

Länsstyrelsen finner att de ändringar av de allmänna lokala ordningsföreskrifterna för Stockholms kommun som kommunfullmäktige i Stockholms kommun beslutade om den 25 mars 2024 (dnr KS 2023/1430) inte strider mot ordningslagen (1993:1617).

KS 2024/465-1

§ 13
Valärenden i kommunfullmäktige 2024

KS 2024/8

Beslut

1. Avsägelse och entlediganden godkänns med tillägg av Jonas Naddebo (C) och Aron Modig (KD).
2. Val förrättas för att utse ny person till uppdrag enligt valberedningens förslag med tillägg av Jonas Naddebo (C) och Aron Modig (KD).
3. Om inte annat framgår inträder den senast valda ersättaren sist till tjänstgöring för sitt parti.
4. Om en ersättare/suppleant utses till ordinarie ledamot, utses en ny ersättare/suppleant.
5. För avsägelse i kommunfullmäktige hemställs om ny sammanräkning hos länsstyrelsen.
6. Vakanser bordläggs.

Ärendet

Valärenden i kommunfullmäktige den 22 april 2024 behandlas.

Förslag till beslut

Jonas Naddebo (C) föreslår att kommunfullmäktige godkänner avsägelsen från Ingrid Leek (C) som ersättare i Södermalms stadsdelsnämnd och godkänner Marko Janicic (C) som ersättare i nämnden.

Aron Modig (KD) föreslår att kommunfullmäktige godkänner avsägelsen från Fredrik Bergström (KD) som suppleant i Stockholms Stadshus AB och godkänner Nike Örbrink (KD) som ersättare i bolaget.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens och valberedningens förslag med tillägg från Jonas Naddebo (C) och Aron Modig (KD). Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt förslaget.

§ 14**Reviderat genomförandebeslut gällande Stockholm Vatten AB:s projekt Stockholms framtida avloppsrening**
Minoritetsåterremiss från kommunfullmäktige den 19 februari 2024

KS 2023/1187

Beslut

1. Som svar på minoritetsåterremissen hänvisas till vad som sägs i utlåtandet.
2. Reviderat genomförande för projekt Stockholms framtida avloppsrening med en investeringsutgift om 19 500 mnkr i prisnivå mars 2023 godkänns.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet och Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Samtliga ledamöter för Sverigedemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Reviderat genomförandebeslut gällande Stockholm Vatten AB:s projekt Stockholms framtida avloppsrening. Minoritetsåterremiss från kommunfullmäktige den 19 februari 2024.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Borgarrådet Wanngård (S) och Thomas Ehrnström (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Jonas Naddebo (C), Björn Ljung (L), borgarrådet Fjellner (M) och Aron Modig (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas, Liberalernas och Centerpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Gabriel Kroon (SD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Sverigedemokraternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 15**Ändring av reglementen för vissa facknämnder och stadsdelsnämnder**

Uppdatering av reglementen efter beslut om budget 2023 för arbetsmarknadsnämnden, avfallsnämnden, fastighetsnämnden, kommunstyrelsen, servicenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna, trafiknämnden, utbildningsnämnden och äldrenämnden

KS 2023/1225

Beslut

Ändringar i reglementena för arbetsmarknadsnämnden, avfallsnämnden, fastighetsnämnden, kommunstyrelsen, servicenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna, trafiknämnden, utbildningsnämnden och äldrenämnden, bilaga 1-11, till utlåtandet godkänns.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Ändring av reglementen för vissa facknämnder och stadsdelsnämnder.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 16
Arvodering av förtroendevald

KS 2024/387

Beslut

Arvode ska utges till Anders Österberg (S) om 100 procent av helt arvode för perioden den 1 januari 2024 till och med den 14 oktober 2026.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Arvodering av förtroendevald.

Jäv

Anders Österberg (S) deltar inte i ärendets behandling eller beslut.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 17**Inrättande av kommunstyrelsens råd för nationella minoriteters rättigheter**

Uppdrag från kommunfullmäktiges budget år 2023

KS 2023/444

Beslut

1. Ett råd för nationella minoriteters rättigheter inrättas under kommunstyrelsen.
2. Instruktionen för kommunstyrelsens råd för nationella minoriteters rättigheter godkänns, enligt bilaga 2 till utlåtandet.
3. Kommunstyrelsens råd för nationella minoriteters rättigheters ledamöter har rätt till sammanträdesarvode enligt Stockholms stads regler om arvoden m.m. för kommunala förtroendeuppdrag.
4. Ersättning för förlorad arbetsinkomst för ledamöter i kommunstyrelsens råd för nationella minoriteters rättigheter får betalas ut, i enlighet med stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
5. Rådets funktion ska utvärderas två år efter att rådet har inrättats.
6. Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samråd med kommunstyrelsens råd för nationella minoriteters rättigheter samt berörda nämnder ta fram en struktur för stadens arbete med samråd och andra former av delaktighet och inflytande.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Samtliga ledamöter för Sverigedemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Samtliga ledamöter för Liberalerna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Samtliga ledamöter för Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Inrättande av kommunstyrelsens råd för nationella minoriteters rättigheter.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Borgarrådet Lindhagen (MP), Arvid Vikman Rindevall (S) och Tina Kratz (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Gabriel Kroon (SD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Sverigedemokraternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Michaela Hollis (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Kristdemokraternas ersättaryttrande i kommunstyrelsen.

Borgarrådet Hedin (M) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Elin Hjelmestam (L) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Liberalernas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 18**Projekt tätskiktsbyte över tunnelbanan på södra
Götgatan**

Genomförandeavtal med Region Stockholms trafikförvaltning
Genomförandebeslut
Hemställan från trafiknämnden
KS 2024/298

Beslut

1. Trafiknämnden medges rätt att genomföra projekt Tätskiktsbyte över tunnelbanan på södra Götgatan till en investeringsutgift om 95,0 mnkr och en investeringsinkomst om 6,0 mnkr.
2. Utgifterna för 2024 ska rymmas inom nämndens investeringsbudget. Utgifterna för kommande år behandlas i budget för 2025.
3. Genomförandeavtal med Region Stockholm, enligt bilaga 2 till utlåtandet, godkänns.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna och Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Samtliga ledamöter för Liberalerna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Samtliga ledamöter för Centerpartiet reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Projekt tätskiktsbyte över tunnelbanan på södra Götgatan.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Borgarrådet Strömghren (MP), Ulf Walther (S) och Tobias Johansson (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Jonas Naddebo (C) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Centerpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Sara Svanström (L) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Liberalernas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Maurice Forslund (KD) och Jonas Nilsson (M) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 19**Projekt Cykel Riddarholmskanalen**

Reviderat genomförandebeslut

Hemställan från trafiknämnden

KS 2024/251

Beslut

1. Trafiknämnden medges rätt att fortsätta genomföra projekt Cykel Riddarholmskanalen till en investeringsutgift enligt bilaga 2 till utlåtandet.
2. Utgifterna för 2024 ska inrymmas i nämndens investeringsbudget. Utgifterna för kommande år behandlas i budget för 2025.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna och Liberalerna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Samtliga ledamöter för Sverigedemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Samtliga ledamöter för Centerpartiet reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Projekt Cykel Riddarholmskanalen.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Borgarrådet Strömgren (MP) och Tobias Johansson (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Jonas Naddebo (C) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Centerpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Jonas Nilsson (M) och Sara Svanström (L) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas och Liberalernas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Gabriel Kroon (SD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Sverigedemokraternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra finner att
kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 20**Reviderat genomförandebeslut - Utbyggnad av Järva begravningsplats etapp 1**

Framställd från kyrkogårdsnämnden

Minoritetsåterremiss från kommunfullmäktige den 11 mars 2024

KS 2023/1448

Beslut

1. Som svar på minoritetsåterremissen hänvisas till vad som sägs i utlåtandet.
2. Kyrkogårdsnämnden medges rätt att fortsätta genomföra utbyggnad av Järva begravningsplats, etapp 1, till en utgift om 465,0 mnkr. Utgifterna för 2024 ska inrymmas inom nämndens investeringsbudget.
3. Kyrkogårdsnämnden medges att i 2024 års utökade investeringsplan omfördela investeringsmedel till projekt Järva begravningsplats.
4. Kyrkogårdsnämnden ska beakta vad som framgår av utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet och Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Samtliga ledamöter för Sverigedemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Reviderat genomförandebeslut - Utbyggnad av Järva begravningsplats etapp 1. Minoritetsåterremiss från kommunfullmäktige den 11 mars 2024.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Borgarrådet Lindblom (V) och Elvir Kazinic (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Therese Lindström (M), Ismail Ali (C), Åsa Nilsson-Söderström (L) och Aron Modig (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Gabriel Kroon (SD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Sverigedemokraternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 21**Riktlinjer för att motverka felaktiga utbetalningar inom personlig assistans**

Framställd från socialnämnden

KS 2023/1333

Beslut

1. Riktlinjer för att motverka felaktiga utbetalningar inom personlig assistans godkänns enligt bilaga till utlåtandet.
2. Socialnämnden ges delegation att utarbeta anvisningar för informationsdelning i staden avseende anmälningar till Inspektionen för Vård och Omsorg (IVO) och polis.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Riktlinjer för att motverka felaktiga utbetalningar inom personlig assistans.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Borgarrådet Ojanne (S), borgarrådet Jönsson (L), Robert Mjörnberg (V) och Magnus Runsten (MP) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 22**Motion om hållbar matupphandling**

Motion av Jonas Naddebo (C)

KS 2023/687

Beslut

Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Centerpartiet reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Motion om hållbar matupphandling.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Felicia Schartner Giertta (S) och Maria Mustonen (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Jonas Naddebo (C) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Centerpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 23
Bordläggning av motioner

Kommunfullmäktige bordlägger motionerna med nummer 30-31, 33-34 och 38 i kungörelsen.

§ 24

Motion om att bygga Stockholms största fotbollsområde i Älvsjö

Motion av Jonas Naddebo och Hamid Ershad Sarabi
(båda C)

KS 2023/554

Beslut

Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Centerpartiet reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Motion om att bygga Stockholms största fotbollsområde i Älvsjö.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Andreas Lind (S) och Martin Hansson (MP) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Jonas Naddebo (C) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Centerpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 25**Motion om lämna-program för individer i våldsamma relationer**

Motion av Kristin Jacobsson (C)

KS 2023/553

Beslut

Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Centerpartiet reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Motion om lämna-program för individer i våldsamma relationer.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Jakob Brandt (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Kristin Jacobsson (C) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Centerpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 26

Motion om ett förbud mot lustgasförsäljning i Stockholm

Motion av Dennis Wedin (M)

KS 2023/377

Beslut

Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Motion om ett förbud mot lustgasförsäljning i Stockholm.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Anders Göransson (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Jonas Nilsson (M) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 27**Motion om Rädda Stockholms demografi: bygg större bostäder i innerstaden**

Dennis Wedin och Per Rosencrantz (båda M)

KS 2023/656

Beslut

Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Motion om Rädda Stockholms demografi: bygg större bostäder i innerstaden.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Borgarrådet Lindblom (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Per Rosencrantz (M) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 28 Nyväckta motioner

Följande motioner väcktes under perioden 26 mars till 22 april 2024:

1. Motion av Jonas Naddebo (C) om en höghusstrategi och en uppdaterad översiktsplan. Rotel II. Dnr KS 2024/486
2. Motion av Jonas Naddebo och Thomas Wihlman (båda C) om hemtjänst utan onödig byråkrati. Rotel VI. Dnr KS 2024/487
3. Motion av Jonas Naddebo (C) om fler tätortsnära betesdjur. Rotel I. Dnr KS 2024/488
4. Motion av Jonas Naddebo (C) om en handlingsplan för en ökad energilagring. Rotel I. Dnr KS 2024/489
5. Motion av Jonas Naddebo (C) om att införa onödighetsinventering. Rotel I. Dnr KS 2024/490
6. Motion av Andréa Hedin (M) om modellen Backa barnet. Rotel IV. Dnr KS 2024/508
7. Motion av Dennis Wedin (M) om åtgärder för fler byggstarter. Rotel II. Dnr KS 2024/509
8. Motion av Andréa Hedin (M) om att reformera stadens insatser för hemlösa. Rotel IV. Dnr KS 2024/510
9. Motion av Andréa Hedin (M) om lovskola i Stockholm. Rotel III. Dnr KS 2024/511
10. Motion av Andréa Hedin (M) om att utöka antalet akutskolor i Stockholms stad. Rotel III. Dnr KS 2024/512
11. Motion av Dennis Wedin (M) om att dömda till samhällstjänst genom Frivården ska göra rätt för sig. Rotel I. Dnr KS 2024/513
12. Motion av Per Rosencrantz (M) av om att förbättra gatulivet i Norra Djurgårdsstaden. Rotel VIII. Dnr KS 2024/514
13. Motion av Andréa Hedin och Sophia Granswed Baat (båda M) om att möjliggöra karriärtjänster inom förskolan. Rotel VII. Dnr KS 2024/515
14. Motion av Dennis Wedin (M) om att du ska få elda kvistar i din egen trädgård. Rotel IX. Dnr KS 2024/516

15. Motion av Dennis Wedin (M) om bättre förutsättningar för elsparkcyklar. Rotel VIII. Dnr KS 2024/517

16. Motion av Andréa Hedin och Dennis Wedin (båda M) om att Stockholms stad bör inrätta en Nattborgmästare. Rotel I. Dnr KS 2024/518

17. Motion av Andréa Hedin (M) om att vråka våldsutövare. Rotel V. Dnr KS 2024/520

18. Motion av Annika Elmlund och Dennis Wedin (båda M) om hur vi kan utveckla och förbättra Stockholms kajstrategi samt se över helheten på vattnet. Rotel I. Dnr KS 2024/521

19. Motion av Dennis Wedin och Annika Elmlund (båda M) om hur vi kan förbättra Strandvägen. Rotel I. Dnr KS 2024/534

20. Motion av Gabriel Kroon (SD) om att granska de kommunala utbetalningarna med AI. Rotel I. Dnr KS 2024/539

21. Motion av Gabriel Kroon (SD) om stärk arbetet med att ansöka om EU-medel. Rotel I. Dnr KS 2024/540

22. Motion av Jan Jönsson och Isabel Smedberg-Palmqvist (båda L) om om att andelen fackutbildade skolbibliotekarier måste öka. Rotel III. Dnr KS 2024/541

23. Motion av Jan Jönsson (L) om att omöjliggöra för möjliggörare av brottslig verksamhet att verka i staden. Rotel IV. Dnr KS 2024/542

24. Motion av Jan Jönsson (L) om skolfrid. Rotel III. Dnr KS 2024/543

25. Motion av Jan Jönsson (L) om yrkesgymnasium. Rotel III. Dnr KS 2024/544

§ 29
Mötet avslutas

Kommunfullmäktige 2024-04-22

Sida 41 (132)

Plats	Ledamot	Ersättare	Parti	Ankom	Utgick
48	Burell, Olle		S	18:02	21:38
77	Brinck, Cecilia		M	15:59	21:38
47	Stenudd, Sara		V	16:51	21:37
56	Abdullahi Ali, Nassir		S	17:43	21:38
105	Ali Hassan, Shamso		V	17:48	21:38
42	Ali, Ismail		C	17:36	21:33
102	Aranda de Gutiérrez, Norma		S	17:19	21:38
92	Armstad, Stian	Nyberg, Berit	S	17:11	21:38
89	Badeli, Aida		MP	18:00	21:38
96	Bengtsson, Frida		S	16:53	21:38
23	Bjuggren, Emilia		S	16:02	21:38
8	Boucher, Torun		V	17:18	21:38
93	Bustos, Emil		S	17:37	21:38
58	Carlsson Hallberg, Ewa	Lagerkvist Tranströmer, Britten	S	17:47	21:38
94	Carlsson, Alma		S	16:35	21:38
13	Cederschiöld, Anna	Gardos Ek, Petra	M	17:52	21:38
80	Edin, Anders		SD	16:53	21:38
53	Edlund, Ingela		S	15:59	21:38
40	Elfvén, Anne-Lie	Hjelmestam, Elin	L	16:35	21:38
67	Elmlund, Annika		M	17:36	21:38
95	Finnveden, Felix	Brandt, Jakob	S	16:42	21:38
14	Forslund, Maurice		KD	17:50	21:38
69	Friberg, Annika		M	17:12	21:38
12	Granswed Baat, Sophia		M	16:59	21:38
103	Güler, Esme	Tengmark, Bengt-Olov	S	17:18	21:38
52	Göransson, Anders		S	16:50	21:38
51	Hansson, Martin		MP	16:03	21:38
4	Hedin, Andréa		M	16:55	21:38
66	Hedrup, Tom		M	17:48	21:38
61	Heinonen, Johan		S	16:14	21:38
34	Hellström, Anette		M	18:00	21:38
106	Herrström, Cecilia		V	16:20	21:38
37	Hollis, Michaela		KD	17:54	21:38
107	Holm, Jens		V	18:00	21:38
70	Hökmark, Christoffer		M	17:53	21:38
43	Ibrahim, Ashna	Kling, Johan	C	17:54	21:38
19	Jacobsson, Kristin		C	17:52	21:38
30	Jama, Hassan		V	17:59	21:36
88	Jama, Mansur	Carlbom, Lisa	MP	17:22	21:38
31	Johansson, Tobias		V	16:47	21:38

Kommunfullmäktige 2024-04-22

39	Jonlund, Rasmus	Wistrand, Hanna	L	17:38	21:08	Sida 42 (132)
79	Juntunen, Tapani		SD	17:44	21:38	
18	Jönsson, Jan		L	16:53	21:38	
101	Kazinic, Elvir		S	16:41	21:38	
62	Kratz, Tina		V	16:39	21:38	
86	Kroon, Gabriel		SD	16:53	21:38	
81	Kroon, Julian	Nordström, Åke	SD	16:10	21:38	
104	Körhan, Özlem	Jama, Hashim Mohamed	V	17:58	21:38	
36	Lennaárd, Fritz		M	17:44	21:38	
99	Lind, Andreas		S	17:01	21:38	
7	Lindblom, Clara		V	17:37	21:38	
60	Lindgren, Jimmy		S	16:42	21:38	
71	Lindström, Therese		M	17:23	21:38	
45	Linusson, Svante	Dudek, Daniel	C	17:54	21:38	
16	Ljung, Björn		L	16:53	20:26	
64	Ljuslin, Maria	Zandian, Aidin	V	17:29	21:38	
97	Lorentzi, Ulrika		S	16:02	21:38	
11	Lutz, Kristina		M	17:18	21:38	
9	Mattsson, Alexandra	Ehrnström, Thomas	V	16:13	21:38	
63	Mjörnberg, Robert		V	16:03	21:38	
38	Modig, Aron		KD	17:55	21:38	
28	Mohammed, Rashid	Mayr, Marre	V	17:50	21:38	
29	Mustonen, Maria		V	16:00	21:38	
20	Naddebo, Jonas		C	15:58	21:38	
41	Nilsson Söderström, Åsa		L	17:38	21:38	
32	Nilsson, Johan	Sakala, Aleks	M	17:43	21:38	
10	Nilsson, Jonas		M	17:57	18:03	
10	Nilsson, Jonas		M	18:11	21:38	
44	Nyberg, Claes		C	17:17	21:38	
87	Obermüller, Cecilia		MP	17:53	21:38	
24	Ojanne, Alexander		S	17:33	21:38	
33	Paccamonti, Johan		M	17:50	21:38	
100	Palm, Ulrika		S	16:18	21:38	
98	Piazzolla, Catharina	Mannerström, Gustav	S	17:34	21:38	
91	Risberg, Eva		S	15:59	21:38	
72	Rosencrantz, Per		M	16:01	21:38	
90	Runsten, Magnus		MP	17:43	21:38	
83	Salnikov, Sergej		SD	16:52	21:38	
27	Salvo, Maria-Elsa	Pettersson, Fredrik	S	16:42	21:38	
65	Sharaf Abdi, Ahmed		V	17:18	21:38	
54	Sjöberg, Ulla		S	15:59	21:38	
35	Sjölander, Henrik		M	17:34	21:38	

Kommunfullmäktige 2024-04-22

17	Smedberg-Palmqvist, Isabel		L	17:47	20:38	Sida 43 (132)
57	Stavling, Margareta	Schartner Gierfta, Felicia	S	16:37	21:38	
50	Strömgren, Lars		MP	18:00	21:38	
74	Svanström, Sara		L	17:41	20:28	
84	Söderström, Leif		SD	16:30	21:38	
75	Tufvesson, Christina		L	16:26	20:27	
22	Valeskog, Jan		S	16:56	21:38	
26	Vikman Rindevall, Arvid		S	16:49	21:38	
85	Vinge, Linnéa		SD	17:09	21:38	
55	Walther, Ulf		S	17:48	21:38	
21	Wanngård, Karin		S	16:00	21:38	
82	Wassermann, Emelie		SD	17:01	21:38	
5	Wedin, Dennis	Brege, Johan	M	17:15	21:28	
68	Wejke Norberg, Lou-Ann	Jönsson, Peter	M	17:53	21:38	
73	Werner, Hanna		M	17:36	21:38	
46	Wihlman, Thomas		C	17:31	21:38	
78	Åkerlund, Liliane		SD	17:03	21:38	
15	Örbrink, Nike		KD	16:51	21:38	
25	Österberg, Anders		S	16:01	21:38	
59	Österman, Gustav		S	16:55	21:38	
6	Fjellner, Christofer		M	16:15	21:38	
49	Lindhagen, Åsa		MP	17:58	21:38	

Bilaga 2**Yttranden vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde den 22 april 2024***§ 3 Interpellation av Per Rosencrantz (M) till finansborgarrådet Karin Wanngård (S) om arbetstidsförkortning*

Anförande nr 1

Borgarrådet Wanngård (S): Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 2

Per Rosencrantz (M): Fru ordförande, fullmäktige! Det finns många sakfrågor som diskuteras i den nationella politiska debatten som har stor bäring på vad som händer i Stockholms stad. En sådan fråga handlar om arbetstidsförkortning. Socialdemokraterna, som är det styrande partiet i Stockholm, rör sig på nationell nivå mot och argumenterar för förkortad arbetstid.

Detta skulle få stora konsekvenser för välfärden i Stockholm. Det handlar om mångmiljardbelopp som behöver skjutas till om vi skulle behöva anställa många fler människor i välfärden i Stockholms stad för att förkorta arbetstiden. Då kan man säga att detta är en nationell politisk fråga. Nej, det är en fråga som berör Stockholms stad på djupet.

Stockholms stad är en arbetsgivare som via SKR förhandlar om kollektivavtalen tillsammans med fackföreningarna. Därför är det viktigt för medborgarna att veta vilken position Socialdemokraterna har i frågan om arbetstidsförkortning. Eller är det så att man försöker vinna lite väljare på att prata om denna fråga men att man egentligen, ytterst, inte står för den?

Moderaterna är solklara. Det är arbetslinjen som gäller, och det är att värna kärnan i välfärden som gäller. Detta kommer först, och det står vi för.

Anförande nr 3

Borgarrådet Wanngård (S): Ordförande, fullmäktige! Det är alltid skönt för dig, Per, som tillhör ett parti som ser allting så förenklat. Det är inte riktigt så enkelt när man diskuterar arbetstiden, eftersom det är väldigt stor skillnad mellan vad vi gör på våra arbetsplatser.

Det finns arbeten där människor slits ut i förtid därför att de jobbar med sina kroppar på ett sätt som vi människor faktiskt inte mår bra av. I detta – att se att arbetsmiljön för alla yrkesgrupper inte är perfekt – kan arbetstidsförkortning faktiskt vara en del som man arbetar med.

Du utgår ifrån en arbetstidsförkortning med bibehållen lön i dina matematiska termer, som hänför sig till 20 år gammal statistik. Detta gör du felaktigt. Sedan skulle jag också, utifrån ditt resonemang, vilja höra varför ni inte vill förlänga arbetstiden, för då

skulle vi ju tjäna mångmiljardbelopp. Det är en tes som jag inte har hört från Moderaterna, i alla fall inte än så länge. Sida 45 (132)

Vi måste också se på de länder i vår absoluta närhet som har gjort en arbetstidsförkortning och där det inte syns efteråt att de skulle förlora mångmiljardbelopp. En arbetstidsförkortning inom vissa yrkesgrupper kanske skulle tjäna folkhälsan, och vi kanske skulle tjäna på att personer kan jobba fram till pensionen. Det är klart att jag i den bästa av världar också skulle vilja se att alla orkar arbeta fram till pensionen och sedan också orkar vara pensionärer med friska och hälsosamma kroppar, men man slits ut i vissa arbeten.

Socialdemokraterna är ett idéburet parti. Vi har många debatter och diskussioner internt. En av många idéer lyder ordagrant att en tanke kan vara en arbetstidsförkortning. Det här är egentligen inte en interpellation som hör hemma i Stockholms kommunfullmäktige, men i och med att du har fått ställa den har du också fått det utdelade svaret.

Min fråga till interpellanten, som han absolut inte behöver svara på, är: Varför inte förlänga arbetstiden så att vi tjänar miljardbelopp?

Anförande nr 4

P e r R o s e n c r a n t z (M): Fru ordförande! Sällan har väl jag eller åhörarna hört någon argumentera så passionerat för ett förslag som absolut inte ens borde väckas i KF och som absolut inte ska genomföras. Men Karin Wanngård argumenterar ändå ganska kraftfullt för detta. Det är möjligt att det visar på en liten förstudie inför vad som kommer på partikongressen. Det kommer säkert någon motion om detta. Kommer S i Stockholms stad att ställa sig bakom den?

Konsekvenserna blir därefter. Riksdagens utredningstjänst har räknat på detta. Vi har lönekostnader på 27 miljarder, och en arbetstidsförkortning skulle innebära en 30-procentig ökning av kostnaderna, ungefär 8 miljarder kronor. Hur ska denna matematik gå ihop?

Vill jag att människor ska jobba mer? Nej, inte om de inte själva vill det. Moderaterna är ett idéburet parti, men vi är också ett pragmatiskt parti. En liberalkonservativ kombination är att skynda långsamt. Att vi har en viss arbetstid och har haft det i många decennier är ofta ett argument för att behålla det så. Jag tycker inte att vi vare sig ska förkorta eller öka arbetstiden.

Framför allt är det en fråga mellan parterna hur man kommer överens. Där är Stockholms stad en aktiv del i SKR, där vi förhandlar om dessa avtal, och då är det viktigt vilken position man intar där. På SKR har jag förstått det som att det inte är Socialdemokraterna som driver på för en arbetstidsförkortning där. Det är lite grann så att man säger en sak som låter populärt gentemot väljarna, men man vet att kommunekonomin inte går ihop på det sättet. Tillväxten går inte ihop, och det är inte heller detta man driver som arbetsgivare.

Anförande nr 5

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! I den rapport från riksdagens utredningstjänst som du bygger din interpellation på, Per, står det: På grund

av den ambitiösa mängd antaganden som ligger till grund för beräkningarna bör talen tolkas med försiktighet. Noteras bör också att den rapport från Konjunkturinstitutet som ligger till grund för stora delar av rapporten är tolv år gammal i skrivande stund och att skattningarna på arbetstid därmed är gjorda i en annan ekonomi än dagens. Det som påverkar hur arbetad tid förändras givet en sänkning av standardarbetstiden är hur aktörer på arbetsmarknaden svarar för förändringen, dels individuellt och dels kollektivt.

Du bygger alltså hela din interpellation på gamla siffror. Du svarar inte på huruvida vi skulle tjäna miljarder om arbetstiden förlängs. Du svarar heller inte på huruvida det finns yrkesgrupper som sliter ut sina kroppar i förtid för att leverera välfärdstjänster, som har riktigt strikta arbetstider och som har det oerhört tufft. Det är yrkesgrupper som mycket väl skulle kunna få kortare arbetstid. Där förutsätter du att vi hela tiden jobbar för förkortad arbetstid med bibehållen heltidslön. Det är ju inte det argumentationen handlar om.

Det som det handlar om är att vi har ett arbetsliv där många känner att de inte räcker till, att heltidsjobbet inte går ihop med familjelivet och att de sliter ut kroppen i förtid. Detta gäller inte alla yrkesgrupper. Det gäller nog inte din yrkesgrupp eller min yrkesgrupp, men det gäller generellt på arbetsmarknaden.

Jag håller med dig om att det är parterna som måste diskutera denna fråga. Vad är man villig att avstå i löneutrymme eller löneökningar för att i stället växla det till förkortad arbetstid? Eller är det bättre att se på att kanske förlänga semestern för att man på det sättet ska kunna jobba mindre så att man i förlängningen orkar jobba mer?

Med varje person som går i tidig pension och med varje person som tvingas till sjukskrivning därför att man inte orkar med sitt yrkesliv förlorar vi enormt mycket kompetens. Jag är därför positiv till att vi socialdemokrater har denna idédebatt, men den kommer jag tyvärr inte att föra i denna sal.

Anförande nr 6

P e r R o s e n c r a n t z (M): Fru ordförande! Ja, statistiken är från 2022, och det må vara så att det inte är exakt 8 miljarder. Det är inte en precis vetenskap att räkna på detta sätt. Det skulle kunna vara 6 miljarder eller 10 miljarder, men det är ändå väldigt mycket pengar.

En avtalsbaserad arbetstidsförkortning där parterna på arbetsmarknaden går med på att vissa yrkesgrupper går ned i arbetstid och också går ned i lön tycker jag är en lite annan sak än hur det låter i debatten.

Återigen: Skulle det kunna vara billigare om människor jobbade mer? Skulle det vara högre tillväxt om man jobbade mer? Ja, kanske det, men det är inte det enda värdet i samhället. Vi har en balans i Sverige. Vi har 40 timmars arbetsvecka som norm.

Vi i Moderaterna är som sagt ett pragmatiskt parti med en liberalkonservativ grund. Det här har funkade länge, och det borde funka framöver, särskilt när vi står inför jättestora demografiska utmaningar med lågt barnafödande, åldrande befolkning och, vilket Socialdemokraterna ofta pratar om här, ett stort behov i välfärden. Då tror vi att en arbetstidsförkortning är fel signal att skicka.

Däremot håller jag verkligen med Karin Wanngård om att vi måste ha ett hållbart arbetsliv och att vi måste jobba med omställning via till exempel yrkeshögskolan eller yrkesvux. Om man inte klarar av sitt nuvarande arbete ska inte förtidspensionering vara lösningen. Detta var grunden till den revolution som egentligen inleddes av den tidigare alliansregeringen., med arbetslinjen hela livet. Det är skönt att också Socialdemokraterna nu ansluter sig till den.

Anförande nr 7

Borgarrådet Bjuggren (S): Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 8

Per Rosencrantz (M): Fru ordförande! Att försörja sig själv, prata tillräckligt bra svenska och dela våra svenska värderingar är integrationens tre ben. Detta måste vara självklart för alla som kommer till Sverige, och det måste vara självklart för svensk politik. Tyvärr har det inte varit på det sättet. Det är därför vi har en misslyckad migrationspolitik, som har följts av en misslyckad integration, som har lett till utanförskap, parallellsamhällen, hederskultur och gängkriminalitet.

Den nuvarande borgerliga regeringen har med stöd av Sverigedemokraterna inlett ett paradigmskifte i svensk politik med genomgripande förändringar av integrationspolitiken och migrationspolitiken. En central del i den nya inriktningen är individens ansvar. Att ställa krav är inte ett straff, utan att ställa krav är att visa omsorg.

På den andra sidan av det politiska spektrumet har Socialdemokraterna – på nationell nivå, märk väl – med Lawen Redar från Stockholms stad påbörjat ett politiskt utvecklingsarbete som har mynnat ut i en mycket uppmärksammad och läsvärd rapport. Huvudslutsatserna där är att Socialdemokraternas och Sveriges invandringspolitik har varit misslyckad. Ja, fru ordförande, det kan man skriva under på. Sent kommer uppvaknandet, men nu har det kommit.

Vad är det då för politik som Sveriges största parti, som leder Stockholms stadshus, bedriver? I rapporten kan man läsa att det finns ett stort behov av att bryta segregationen, bland annat genom att blanda befolkningen mer aktivt. Där står: För att bryta den ekonomiska, etniska och språkliga segregationen på en strukturell nivå krävs det att befolkningen blandas, vilket kommer att kräva insatser av en omfattning vi tidigare inte sett.

För varje liberalt sinnad person ger detta lite rysningar. Alla individer har rätt att själva bestämma var de ska bo, och ingen individ ska användas som ett integrationspolitiskt verktyg. Runt om i Sverige ser vi nu exempel. I Sandviken har man något som liknar det som brukar beskrivas som bussning av skolbarn. I Stockholms stad ser vi planer på att bygga ihop utanförskapsområden med villaområden. Generellt ser vi en attityd från Socialdemokraterna som påminner om de historiska misstag som gjordes när man byggde miljonprogramsområdena. Det var en centralplanerande attityd som då styrde partiet och Sverige.

Mot detta har jag ställt ett antal frågor till borgarrådet. Min utgångspunkt är: Vilka drastiska åtgärder har vi att vänta i Stockholm?

Anförande nr 9

Borgarrådet Bjuggren (S): Fru ordförande! Tack, Per Rosencrantz, för frågorna!

En idédebatt som pågår på nationell nivå om Socialdemokraternas politikutveckling är kanske inte det självklara syftet med interpellationsstunden i fullmäktige, men jag tar gärna chansen att debattera dessa frågor när den ges. Sida 49 (132)

Det är inte okänt att segregationen är ett utbredd problem i Sverige. Stockholm är tyvärr en av de städer i Europa där inkomstklyftorna och den ekonomiska segregationen har ökat mest under de senaste decennierna. Vi lever helt enkelt i en stad där våra möjligheter och livsvillkor ser fundamentalt olika ut beroende på var i staden vi bor. Livslängden skiljer sig kraftigt åt mellan olika tunnelbanestationer, och utbildningsgraden följer samma mönster. Det är mycket som gör att vi har så olika sysselsättning och inkomst i olika delar av staden.

Det var med denna vetskap och övertygelsen att inga barns framtidschanser ska bestämmas av vilka föräldrar de har eller var i staden de bor som vi under den förrförra mandatperioden påbörjade arbetet med Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm och Fokus Skärholmen. Och det är med denna övertygelse som vi nu jobbar vidare med Fokus Järva.

Att vi har haft dessa enorma klyftor, som har ökat, beror på många olika saker i samhällsutvecklingen: ökade kapitalinkomster, ökad marknadisering av välfärden och minskade offentliga investeringar. Att klyftorna har ökat så kraftigt här i Stockholm beror inte minst på att en högermajoritet här har ombildat massiva mängder hyresrätter i vår innerstad och våra närförorter under tidigare decennier.

Att integrationspolitiken med denna högerpolitik har blivit lidande är tyvärr ingen överraskning. Att bryta denna utveckling – både den ekonomiska högerpolitiken, de bristande välfärdssatsningarna och den bristande integrationspolitiken – har varit en del av den styrande målsättningen för den rödgröna politiken i Stockholms stad. Det präglar vårt arbete i allt från stadsbyggnadsfrågor till välfärdsfrågor.

Per Rosencrantz efterfrågar drastiska åtgärder, och det är ju just att stoppa den typ av sönderprivatiseringar som högern så länge har fått ägna sig åt i vår stad men också att på riktigt satsa på välfärden. Trots att vi haft en riktigt tuff ekonomisk situation har vi räknat upp till exempel det socioekonomiska stödet i skolan för att ge fler barn en riktig chans, för att värna vår välfärd och för att steg för steg bryta segregationen i denna stad.

Anförande nr 10

P e r R o s e n c r a n t z (M): Fru ordförande! Det blir ibland lite märkligt. Det är som att lyssna på en debatt för väldigt länge sedan. Jag har beskrivit de enorma utmaningar som tas upp i rapporten från Lawen Redar och som finns till följd av flera decennier med misslyckad migrationspolitik. Där har vi utanförskap, parallellsamhällen, gängkultur och hederskultur, men det som tas upp i debatten här är marknadsskolan. Det är inte den som gör att det ser ut som det gör.

Jag kan hålla med om att det finns en utmaning i att samhället har blivit mer individualistiskt, och det är kanske svårare när man kommer utifrån att komma in i ett samhälle där kulturen är väldigt annorlunda. Det är i alla fall vad många professorer som är experter på sådana ämnen säger. Men det är knappast friskolereformen som har gjort att Stockholm och Sverige står inför de gigantiska integrationsproblem vi har, utan dessa beror på ett enormt stort flyktingmottagande. Därför är det jätteviktigt att

migrationspolitiken läggs om – annars kommer vi aldrig att kunna lösa dessa Sida 50 (132)
bekymmer. Det är lite märkligt att detta inte ens kan nämnas när Socialdemokraterna
ju gör det nationellt.

Det andra som jag tror att man måste ha och som mer gäller Stockholms stad är en kravställande politik. Vi har människor som går på sfi år efter år och sedan kommer till yrkesvux men inte klarar den utbildningen därför att de inte är tillräckligt bra på svenska. Vi måste ställa högre krav så att det finns en drivkraft att komma in i samhället och lära sig svenska. Detta tror jag är nyckeln framåt.

Vi måste komma ihåg något. Debatten rundas lite här. Min fråga handlar egentligen inte om att jag önskar något drastiskt utan om den retorik vi hör från S på nationell nivå – att det krävs drastiska befolkningsflyttningar. Vi har 25 procent utrikes födda stockholmare. För att mixa det så att det ser ut som man tycks önska centralt från Socialdemokraterna skulle det krävas förflyttningar av tiotusentals människor. Det är drastiskt, men det är också fullkomligt realistiskt.

Anförande nr 11

Borgarrådet B j u g g r e n (S): För att börja med de drastiska åtgärder som Lawen Redar och hennes politikutvecklingsgrupp har efterfrågat är jag, med risk för att fastna i en dispyt om tolkningen, ganska säker på att det som hon tydligt pekar på är behovet av stora satsningar på att bygga samman vårt land och våra städer. Det är klart att det handlar om att människor ska mötas, men det handlar lika mycket om att bygga robust välfärd och robust infrastruktur och se till att människor känner framtidshopp och framtidstro, oavsett var i vår stad eller vårt land de bor.

Det är klart att det kräver något slags vilja att se en gemenskap i samhället. Och det är klart att jag också ser att detta är en utmaning, inte minst med den SD-ledda högerregering som vi har just nu och som kanske tyvärr i stället cementerar ekonomiska klyftor och som dessutom vill vidga klyftan mellan människor beroende på vilken bakgrund de har och varifrån de kommer. Att bygga ihop ett samhälle mot denna bakgrund kommer att kräva åtgärder som vi inte har sett på länge.

Vi debatterar omläggningen av migrationspolitiken här i talarstolen, men vi har så lite rådighet över den politiken. Eftersom Per Rosencrantz uppenbarligen väldigt gärna vill att jag kommenterar dessa frågor kan jag inte låta bli att säga att jag är stolt över att Sverige är ett land där vi har gett skydd åt väldigt många människor som har behövt det. Jag är också stolt över alla de människor som känner sig som en del av vårt land, som är med och bygger vårt land varje dag, som ser till att välfärden fungerar, som är medmänskliga och som kämpar för att vi ska ha ett bättre samhälle att leva i.

Att vi har lagt om migrationspolitiken är däremot sant. Det var inte något som påbörjades av högerregeringen utan något som den socialdemokratiskt ledda regeringen var tvungen att göra därför att vi var i ett läge där många kommuner runt om i landet hade svårt att hantera de flyktingströmmar som kom just då.

Om det är något i den tidigare regleringen som kan kritiseras är det Alliansens extremt liberala arbetskraftsinvandring, som ledde till att man kan komma till Sverige och jobba i sektorer där arbetskraftsinvandring faktiskt inte har behövts under väldigt lång tid. Att ha en debatt som försöker peka ut vissa människor som problem eller skuldbelägga människor tror jag inte att någon gynnas av förutom de väldigt starka

Anförande nr 12

Per Rosencrantz (M): Fru ordförande! Jag vill ta fasta på en sak som sas och som inger hoppfullhet. Att så många människor har kommit till Sverige är på sätt och vis en enorm tillgång. Jämfört med många andra länder har Sverige till exempel, trots det låga barnafödandet, som kanske kommer upp i en motion senare i dag, en mycket bättre demografisk profil i vissa grupper. Vi har alltså ganska många unga som skulle kunna komma in på arbetsmarknaden. Det finns också positiva tendenser. Vi vet att hur man än räknar sysselsättning och försörjning är det efter pandemin faktiskt fler och fler som har utrikes bakgrund eller som nyligen har kommit till Sverige som kommer in på arbetsmarknaden.

Jag ska villigt i efterhand erkänna det som gjordes, men regeringen justerar politiken gällande arbetskraftsinvandring. Vi har en helt europeisk arbetsmarknad. Vi har 700 000 människor i Sverige som skulle kunna komma in på arbetsmarknaden. Då finns det ingen anledning att ge låglönejobb eller jobb med lägre löner till människor som kommer från andra delar av världen som arbetskraftsinvandrare. Detta håller jag med om.

Lösningen på de problem som finns ligger dock inte i att fortsätta med samma socialdemokratiska politik och samma lösningar som förut – att det behövs mer pengar till välfärden, att vi inte ska ha marknadsskola och det ena med det andra. Det där har vi ju hört förut. Ni har styrt i många år, Emilia, och ändå är vi där vi är. Det krävs något nytt, och där tycker jag att Tidöregeringen och många av de utredningar som tillsatts pekar på en ny riktning som handlar mer om att uppvärdera medborgarskapet.

Det handlar inte om att stänga dörren in till det svenska samhället utan om att peka ut var dörren finns. Dela våra värderingar, lär dig svenska och försörj dig själv – då är du välkommen in i gemenskapen. Men hittills har vi haft en debatt där folk inte har hittat den där dörren. Det är detta som Tidöregeringen i stort och smått försöker åstadkomma, från litteraturkanon, medborgarskap och kvalificering till välfärden till att ställa krav i yrkesvux och sfi.

Jag ser det alltså inte som en stängd dörr, utan jag ser det som en öppen dörr och en frihetslinje för de människor som nu är i Sverige och som måste komma in i den gemenskap som jag tror att vi alla vill skapa.

Anförande nr 13

Ordföranden: Innan jag släpper in borgarrådet Bjuggren för hennes tredje och sista inlägg vill jag bara, som något slags allmän observation, påpeka att interpellationer enligt kommunallagen och fullmäktiges arbetsordning ska beröra frågor som det interPELLerade borgarrådet har att hantera i sin tjänsteutövning. Denna debatt är åtminstone en liten bit utanför detta, om jag får uttrycka mig på ett försiktigt sätt. Dock har jag, dels för att jag är på gott humör, dels för att vi har gott om tid i dag därför att vi inte har fler interpellationer som ska behandlas, gjort bedömningen att ni får köra på. Det är en intressant debatt.

Borgarrådet **B j u g g r e n** (S): Jag är delar fru ordförandens analys av interpellationen och debatten. Som sagt: Vem är jag att neka tillfället att debattera viktig politik?

Det var intressant att höra Per Rosencrantz i det senaste inlägget, för det är ett slags backande från den ganska hårda retorik som det fanns en antydning till i det första inlägget. Jag tror att det är precis där vi behöver vara: Var kan vi mötas för att bygga samhället starkare? Hur ser vi till att människor kommer in och kan vara med och bidra och få en riktig chans att göra just detta?

Det är klart att det finns saker i Tidöregeringens politik som vi behöver. En del hårdare straff behövs i ett väldigt hårt klimat, men utpekandet av människor som problem, att bara fokusera på hårdare straff, att inte ta tag i de stora strukturella problem som vi har och som gör att vi sorterar ut mer än var tionde elev redan i grundskolan och att inte ta tag i de riktiga problem som vi har med en marknadsskola som skapar enorm betygsinflation kommer inte att göra att vi når målen att bygga ihop samhället, minska segregationen och se till att alla människor kan vara en del i att bygga samhället starkare.

Däremot är jag övertygad om att de ansträngningar som vi gör här i Stockholms stad för att bygga ihop vår stad, att stärka likvärdigheten i skolan, att öka den socioekonomiska ersättningen, att se till att de barn som har tuffast förutsättningar kan få lite extra hjälp, att öka det uppsökande arbetet med barn och ungdomar som varken arbetar eller studerar och som av en eller annan anledning driver runt eller bara sitter hemma ensamma på dagarna och att stärka de kvinnor som står helt utanför arbetsmarknaden så att de kan få in en fot och lära sig språket men också få en yrkeskompetens, försörja både sig själva och sina barn och ställa krav både på sin egen familj och på samhället runt omkring dem är insatser som gör att vi kan bryta segregationen och bygga ett hållbarare samhälle.

Med detta sagt är det mycket som behöver göras även på regerings- och riksdagsnivå. Här i Stockholm kommer i alla fall vi att göra allt vi kan, för vi tror på människors förmåga att ha ett bra liv tillsammans med oss andra, oavsett var i staden de bor och oavsett varifrån de kommer.

Anförande nr 15

Å k e N o r d s t r ö m (SD): Ordförande, kära vänner! Som sverigedemokrat har man i alla år hört hur den politiska vänstersidan har pekat ut Sverigedemokraterna som motståndare till invandrare och integration. Jag menar att denna retorik från den politiska vänstern är ett sätt att skyla över sina misslyckanden och tillkortakommanden när det gäller lösningen av dessa frågor.

Jag har tidigare i denna talarstol uppmanat deltagarna här att delta i samtalsgrupper, bli värdfamiljer och hjälpa till själva och inte bara förvänta sig att alla andra ska göra något. Gör något själva! I vår familj tog vi 1995 emot en kille som kom som flykting från Kosovo. Han placerades hos min syster i Surahammar och bodde hos henne i tre år. Han lärde sig svenska prickfritt, och han är i dag 51 år och bor i en villa, är gift och har fyra barn. Alla talar perfekt svenska. Hans hustru och en dotter arbetar i äldrevården och talar svenska med dem som bor där. Jag uppmanar er alla att personligen ställa upp och hjälpa till och inte bara hacka på omvärlden.

Fråga nr 1. Söderholmsskolan

Anförande nr 16

Borgarrådet H e d i n (M): Ordförande! En och en halv vecka har gått sedan den fruktansvärda händelsen då Mikael sköts ihjäl framför sin son i Skärholmen. Stadsdelen har präglats av stor oro den senaste tiden, med både skjutningar och öppen drogförsäljning, och det är lätt att förstå att oron är stor, inte minst bland barn och föräldrar.

Det är inte ett enkelt pussel att lägga när man ska få ihop lokalförsörjningen för Stockholms stads skolor, och nu när det står klart att Söderholmsskolan i Skärholmen ska evakueras till Vårbergsskolan är detta ett beslut som väcker känslor. Vårbergsskolan ligger i direkt anslutning till en de öppna drogscener som polisen har pekat ut.

Min fråga till skolborgarrådet är: Vilka åtgärder tänker du vidta för att öka tryggheten kring Vårbergsskolan här och nu?

Anförande nr 17

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Det stämmer att Söderholmsskolan ska evakueras till Vårbergsskolan, ett beslut som fattades redan 2021, alltså under det tidigare styret. Det har inte funnits någon politisk kontrovers kring just det, så det är inte alls så att det blev klart nu, som antydde av frågeställaren här.

Däremot är detta viktigt. Vi har pågående skolverksamhet i Vårbergsskolans lokaler. Slättgårdsskolan är evakuerad där sedan ett par år tillbaka då deras skollokaler brann ned. Utifrån vad jag har kunnat ta del av finns det inga rapporterade allvarliga incidenter, utan det är en fungerande, trygg verksamhet. Man har ett pågående trygghetsarbete på skolan, precis som man har på många av de skolor som ligger nära centrum eller nära kommunikationspunkter, speciellt i områden som upplevs som mer otrygga.

Även på den befintliga Söderholmsskolan har man ett pågående trygghetsarbete där man ronderar skolgården inför skoldagarna, och man har förstärkt personalbemanningen på skolgården. Detta arbete har de även på Vårbergsskolan, och det måste självklart flytta med när Söderholmsskolan evakueras till Vårbergsskolans lokaler.

Jag förstår att det finns en stor oro i Skärholmen efter det fruktansvärda som har inträffat, och detta är något som vi som stad jobbar med på alla olika områden. Jag tycker att det är viktigt att vi hjälps åt med att inte spä på rädslan utan tvärtom stå upp för att jobba med tryggheten gemensamt och fortsätta att göra detta i våra skolor.

Som jag sa finns det ett pågående arbete på Vårbergsskolan, precis som på Sätmaskolan och många andra skolor som ligger nära kommunikationspunkter, och det ska vi fortsätta med och vid behov också skala upp.

Borgarrådet H e d i n (M): Ordförande! Tycker inte skolborgrådet, givet de allvarliga incidenter som har skett det senaste året, inte minst mångdubblingen av de vålds- och narkotikabrott och brott mot knivlagen som sker runt Vårbergsskolan, att det finns anledning att göra mer?

Hur ser dialogen ut med poliskontakter? Kan man sätta upp kameror eller ha ordningsvakter? Finns det inte anledning, som du ser det, Emilia, att ta ett omtag och se över evakueringstiden för flytten? Risken är att många vårdnadshavare väljer andra skolor och att läget därmed blir ännu mer utsatt kring både Skärholmen och Vårberg.

Anförande nr 19

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Självfallet måste vi hela tiden utvärdera och förbättra vårt trygghetsarbete, och detta är något som pågår på till exempel Vårbergsskolan, med rondering, sensorer och belysning nattetid. Jag vill verkligen understryka att detta arbete är precis lika viktigt för de elever som i dag är evakuerade från Slättgårdsskolan till Vårbergsskolan.

Sedan är det självfallet så att vi vill att så många barn som möjligt ska gå i våra kommunala skolor, för vi vet att våra kommunala skolor är riktiga och bra skolor med hög lärarbehörighet och goda resultat för de elever som går hela sin skolgång där.

Vi kommer även fortsatt att behöva jobba hårt med att skapa den känsla av trygghet som Vårbergsskolan kan erbjuda för alla de elever som kommer att gå där framöver. Jag vill som sagt understryka att detta arbete är precis lika viktigt såväl för de barn som i dag befinner sig på Vårbergsskolan som för de barn som så småningom ska evakueras från Söderholmsskolan.

Anförande nr 20

Borgarrådet H e d i n (M): Jag håller helt och hållet med om behovet av att göra insatser för elever på Vårbergsskolan här och nu, men problemet, Emilia, är att du inte presenterar några sådana extrainsatser vare sig här och nu eller inför att ännu fler – vi pratar om hundratals elever – ska flytta till Vårbergsskolan, som ligger vid en öppen drogscen där det sker skjutningar.

Jag tror att det hade funnits ett lugn hos föräldrarna om de visste att det var mer temporärt, men jämfört med förra årets lokalförsörjningsplan har det skett ytterligare en kraftig neddragning av antalet platser i Söderholmsskolan. Dessutom har det lagts till en utredning om att 300 platser ska skäras ned i Skärholmen, vilket ingen har pratat om tidigare. Frågan är vad det betyder för föräldrar och elever på Söderholmsskolan. Blir den skolan kvar?

Anförande nr 21

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Jag tycker att det är lite anmärkningsvärt att Andréa Hedin, som är vice ordförande i utbildningsnämnden och borgarråd från det största oppositionspartiet, bidrar till att sprida oro och inte försöker skapa trygghet.

Det finns inga andra beslut om Söderholmsskolans framtid än det som fattades 2021. Vi har varit mycket tydliga med att minskningen av paviljonger och tillfälliga lokaler

kommer att påverka kapaciteten på skolan efter evakueringen, men det finns inga andra beslut än att skolan ska finnas kvar, om än med mindre kapacitet. Sida 55 (132)

Med detta sagt har jag visst redovisat hur vi arbetar med att skapa trygghet på Vårbergsskolan och hur vi kommer att fortsätta med det. Vi är också beredda att växla upp detta arbete och ta med det pågående trygghetsarbetet från Söderholmsskolan när evakueringen görs. Detta kommer att vara högst prioriterat, precis som det är på alla våra skolor i den här typen av områden med den här typen av placeringar. Jag skulle önska ett större ansvarstagande.

Fråga nr 2. Varför återkommer inte borgarrådet och vänsterstyret om Svedmyrabadet?

Anförande nr 22

E m e l i e W a s s e r m a n n (SD): Vi pratade här – du och jag, Jan Valeskog – den 29 januari, och då fick jag en kommentar om att frågan var ottydligt ställd. Den här gången tänkte jag därför göra frågan lite tydligare så att det inte råder några tveksamheter.

Det är Svedmyrabadet som vi vill ha svar om. Vi undrar vad det är som händer där, eller vad som inte händer. Vi har funktionsrättsorganisationer som hör av sig till oss och undrar vart deras medlemmar ska ta vägen den 30 september när badet stängs. Vi undrar hur planerna ser ut. Jag blev lovad återkoppling, men jag har fortfarande inte fått någon.

Anförande nr 23

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Först får jag tacka för att Emelie Wassermann talar om vad frågan gäller innan. Det underlättar när man ska svara, så att man inte behöver ägna sig åt någon gissningslek.

Jag har följande svar att ge: Själva utredningen om Svedmyrabadet och vad som kommer att hända är en fråga för Stockholmshem, som äger fastigheten och som har ansvar för badet. För Stockholmshem, som alla bolag, gäller aktiebolagslagen. Ytterst är det styrelsen som beslutar hur man kommer att agera. Jag har ingen insyn, men jag vet att man utreder frågan om huruvida man kan behålla badet och vad det skulle kosta att renovera det.

Idrottsförvaltningen och idrottsnämnden har egentligen inte med badet att göra. Det går till exempel inte att boka tider via idrottsförvaltningen. Det som idrottsförvaltningen däremot är engagerad i är den fråga som du tar upp, Emelie, om de funktionshindrade som använder badet och att hitta en lösning.

Oavsett om badet ska renoveras under en längre tid eller om det kommer att upphöra kommer de funktionshindrade inte att kunna vara där, och då måste man ha alternativ. Som tur är har vi bra resurser. Både Beckomberga sim- och idrottshall och kanske, i det här fallet, Sandsborgsbadet kan vara aktuella för denna grupp. Jag är inte orolig för att man inte kommer att kunna erbjuda en lösning för de grupper som i dag använder Svedmyrabadet. Oavsett om badet renoveras eller läggs ned kommer det inte att kunna användas.

E m e l i e W a s s e r m a n n (SD): Jag är glad att du inte är oroad, Jan, men jag kan försäkra dig att alla som i dag nyttjar badet – drygt 70 personer dagligen – är väldigt oroad.

Det handlar om en kommunövergripande verksamhet i en tempererad bassäng, och den finns bara på en plats, nämligen Svedmyrabadet. Vi är medvetna om att det finns en tempererad bassäng även i Beckomberga simhall, men den är ju främst till för organiserad idrott. Den tid som finns för övriga personer är ett par timmar per dag, till skillnad från på Svedmyrabadet, som har all sin tid för denna målgrupp.

Jag är också lite frågande. När vi stod här förra gången lovade du mig skriftlig återkoppling. Det fanns en investeringsplan, och det fanns planer för hur man skulle utlokalisera dessa personer. När jag skickade mejl och frågade efter den informationen fick jag svaret att det inte fanns någon information att delge och att jag därför inte fått någon. Det var inte det svar som jag hade förväntat mig efter ditt löfte.

Anförande nr 25

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Mina medarbetare informerade dig som sagt om läget, och mejlet beskrev läget helt korrekt. Det finns egentligen inte mycket konkret som jag kan säga, tyvärr, vad gäller frågan om Stockholms shems hantering av badet eftersom man håller på och utreder frågan.

Det är viktigt att ha bra underlag. Konsultrapporter brukar vara förekommande, gedigna sådana. Badet är från 1968 och har i princip inte underhållits sedan dess, och då förstår man att det har stora behov. Som vanligt borde något ha skett för länge sedan, men så är tyvärr inte fallet.

När det gäller de berörda är jag som sagt inte alls orolig över att man inte ska hitta alternativ. Sandsborgsbadet är ett exempel på ett bad som också fungerar för denna grupp, och detta är något som idrottsförvaltningen har bra koll på, såvitt jag förstår. Vi kommer att presentera helheten när det gäller både Svedmyrabadet och vad som händer för denna grupp, beroende på vad som är lämpligt.

Anförande nr 26

E m e l i e W a s s e r m a n n (SD): Då tar vi gärna emot information om när denna information kommer att komma. Den 29 januari blev jag lovad skriftlig information, men sedan visade det sig att det inte fanns någon.

Jag vill nog ha lite mer löften än att du inte är orolig, Jan, för jag har funktionshindrade som är väldigt oroliga och som kommer till oss på stadsdelsnämnden och beskriver sin oro. De har gjort namninsamlingar och vet inte vart de ska ta vägen.

Sandsborgsbadet har redan i dag en stor kundgrupp. Vart ska alla de människorna ta vägen om det badet ska ändras för att kunna fungera för de funktionshindrade i stället? Badet håller inte 34 grader och är inte lika djupt som Svedmyrabadet, vilket gör att det finns en kundgrupp som inte kommer att kunna använda badet så som de kan göra i dag. Detta är människor som ni uppenbarligen helt struntar i.

Sverigedemokraterna kommer inte att nöja sig med svaret att du inte är orolig, för det finns en mängd människor som inte har någon annanstans att ta vägen. Att ni inte är oroliga över detta räcker inte; det är inte gott nog. Sida 57 (132)

Anförande nr 27

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Det är intressant, Emelie. Du sitter själv i den stadsdelsnämnd som har betydligt mer kunskap om denna fråga – om relationen till Svedmyrabadet och om Stockholmshems verksamhet där. Det är flera parter inblandade.

När det gäller den del som handlar om de funktionshindrades möjlighet att få ett alternativ, oavsett om badet ska läggas ned eller renoveras, har vi god kontroll. Du får tror på det eller inte, men detta kommer att presenteras i sin helhet. Det är klart att det blir skillnad för den här gruppen om badet läggs ned eller renoveras. Det är klart att man vill kunna presentera hela bilden när man väl presenterar det.

Det finns ingen anledning till oro. Jag tycker att det är synd om Sverigedemokraterna ägnar sig att sprida en sådan oro, som är helt obefogad, för denna grupp. Sandsborgsbadet kommer att fungera utmärkt, och vi har också Beckomberga sim- och idrottshall. Resurserna har vi alltså, tack och lov, i vår stad.

Fråga nr 3. Vad görs för socialtjänsten efter mordet i Skärholmen?

Anförande nr 28

Borgarrådet J ö n s s o n (L): Ordförande! Som boende i Bredäng och Skärholmsområdet måste jag säga att det senaste mordet verkligen har berört på ett sätt som andra inte har gjort, trots att det tyvärr är ett i raden av mord.

Jag var ute i fredags och träffade stadsdelsförvaltningen, krisstödjare och fältassistenter. De krisstödjare som nu är ute i sina västar och som är väldigt uppskattade av befolkningen är i hög grad socialsekreterare och andra som har lagt sitt ordinarie arbete åt sidan för en tid.

Min fråga är därför: Vad kommer att göras för att lätta på trycket för socialtjänsten i Skärholmen nu och även framöver? De arbetsuppgifter som nu läggs åt sidan kommer likväl att behöva göras.

Anförande nr 29

Borgarrådet O j a n n e (S): Fru ordförande! Tack för frågan, Jan! Det som har hänt i Skärholmen är helt fasansfullt. Jag känner precis som du att det tog extra hårt den här gången.

Redan samma kväll som skjutningen skedde kontaktades Skärholmens stadsdelsförvaltning av andra stadsdelar i staden – jag tror att det var Järva, Enskede-Årsta-Vantör, Skarpnäck med flera. Nu missade jag säkert någon; det hade kanske varit bäst om jag inte hade nämnt någon alls. Man erbjöd sig att sända över personal till Skärholmen och stärka upp det arbete som behöver göras där. Man vet vad som behöver göras därför att det är stadsdelar som har erfarenhet av skjutningar.

Vi har också sett till att ungdomsjouren kommer att jobba mer fokuserat med Skärholmen under en längre tid framöver. Vi har sett till att de mobila ordningsvakterna fokuserar i mycket högre grad på Skärholmen, och vi har ett nära samarbete med polisen. De personer i västar som du pratade om är en av de krisinsatser som har satts in.

Det är jobbigt att säga det, men tyvärr finns det rutin. Man får erfarenhet av skjutningar. Detta gör att stadsdelsledningen, när något sådant tragiskt händer, vet ganska snabbt vad som behöver göras, och andra stadsdelar runt om vet också vad som behöver göras. Hjulen sätts väldigt fort i rullning. Det är det svar som jag kan ge just nu.

Anförande nr 30

Borgarrådet Jönsson (L): Det är väldigt fint att se hur andra stadsdelar och även civilsamhället har slutit upp i denna jobbiga och svåra tid.

Min fråga handlar egentligen lite mer om hur man ska hantera det tryck som blir på handläggarsidan vad gäller till exempel barn- och ungdomsutredningar. Jag har, utifrån den information vi fick när vi träffade socialcheferna i Skärholmen, förstått att man just nu lägger utredningarna lite åt sidan för att kunna fokusera på det akuta krisarbetet. Men arbetet behöver ju likväl göras.

Vilka tankar finns när det gäller att underlätta dels den närmaste tiden, dels på sikt? Tyvärr har det varit en hel del personalomsättning inom socialtjänsten just i Skärholmen.

Anförande nr 31

Borgarrådet Ojanne (S): Fru ordförande! Tack för förtydligandet av frågan, Jan! Vi har valt att i årets budget satsa extra mycket på förstärkningsteamet. Vi har använt dem vid tidigare skjutningar för att fokusera på stadsdelar där man har kommit efter i handläggningen på grund av sådana händelser.

Vi hade den lika tragiska skjutningen i Farsta centrum förra sommaren, där det sköts in i en folkmassa med automatvapen. Där fick förstärkningsteamet komma ut och avlasta socialsekreterarna under en längre tid. Det är inte alls omöjligt att något liknande skulle behöva ske i Skärholmen. Jag har inte fått några sådana signaler ännu från ledningen där, men det kan mycket väl vara på rull utan att det har passerat mitt bord.

Anförande nr 32

Borgarrådet Jönsson (L): Jag och Liberalerna har flera gånger uppmärksammat i denna sal att det har blivit ett ganska ensidigt fokus i staden på Fokus Järva. Jag tycker att vi nu, när Skärholmen har de lägsta trygghetssiffrorna i staden, kan se att det också behövs ett Fokus Skärholmen som inte, som det tidigare Fokus Skärholmen, bara omfattar bostadsbyggande utan även saker som utbildning, social hållbarhet och liknande. Där är inte minst socialtjänsten en viktig del.

Min fråga är därför: Kan vi som bor i Skärholmen förvänta oss att det nu blir ett tydligt fokus på Skärholmen också, för att skapa trygghet i det korta perspektivet men framför allt på lång sikt, eftersom det tydligen finns ett mycket starkt behov av detta?

Borgarrådet O j a n n e (S): Fru ordförande! Tack för frågan, Jan! Jag hoppas att man som boende i Skärholmen känner att vi har gjort stora satsningar i Skärholmen, även om vi behöver göra ännu mer.

Vi har utvecklat SSPF-arbetet, vi har ett tätare samarbete med polisen kring Trefas, som har implementerats. Polisen säger att de tack vare samarbetet har kunnat avvärja dåd. Vi har fler föräldrar som går föräldrastödsutbildningar i Skärholmen än vad vi hade tidigare, och vi vet att en tidigare kontakt med socialtjänsten leder till att man har lättare att söka kontakt när man behöver det i framtiden. Vi har sett till att det är fler fältassistenter än tidigare, och budgeten för socialtjänsten för barn och unga och för individ och familj i Skärholmen har ökat från 116 till 160 miljoner kronor. Det är en ökning med 38 procent sedan vi tillträdde.

Jag hoppas därför att man känner att Skärholmen är prioriterat och att vi gör allt i vår makt för att se till att Skärholmen blir tryggt.

Fråga nr 4. Stadens trygghetsarbete efter mordet i Skärholmen

Anförande nr 34

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande! Det har gått tolv dagar sedan det brutala mordet på en pappa som var på väg till Skärholmens simhall med sin son. Tyvärr är det varken första eller sista gången som det sker en skjutning i stadsdelen.

Skärholmen är det område i Stockholms stad där människor känner sig mest otrygga. Jag tror att både du och jag, Karin, är överens om vikten av långsiktigt förebyggande arbete, en väl fungerande skola och socialtjänst och en meningsfull fritid för barn och unga.

Jag undrar vad staden gör för att garantera säkerheten och tryggheten efter en sprängning eller en skjutning. Många upplever att det offentliga har övergett dem och att politikerna bara kommer när det finns kameror att stå framför. Vad gör du, Karin, för att återuppbygga förtroendet och tilliten?

Anförande nr 35

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande! Tack så mycket, Jonas Naddebo, för frågeställningen! Det här är ett mord som har berört oss alla på ett sätt som är svårt att sätta ord på. Det är mycket känslor inblandade. Som politiker är det klart att man vill visa på allt som man gör, och man vill också visa på allt som man skulle vilja göra om man hade ännu mer resurser.

Först och främst beklagar vi alla det inträffade, och mina tankar går främst till Mikaelns familj och anhöriga och hans son som var med på platsen. Detta är något som vi alla måste kämpa för ska få ett slut. Vi måste hitta vägar framåt som gör att vi slutar skjuta varandra, att vi slutar mörda varandra.

I just detta enskilda fall är polisutredningen inte klar, men på en mer strukturell nivå, när det handlar om gängkriminalitet, tillgång på narkotika, knark och vapen, måste det få ett slut. När det absolut hemskaste sker måste naturligtvis polis vara på plats för att klara upp brotten, och staden måste vara på plats.

Ni hörde precis borgarrådet Alexander Ojanne redogöra i detalj för vad som görs. Det handlar om att Skärholmen specifikt har fått ökade resurser till barn och unga. Det handlar om att arbetet i Trefas fungerar. Det handlar också om att vi måste göra mer tillsammans i samhället på både kommunal, regional och nationell nivå. Sida 60 (132)

Anförande nr 36

J o n a s N a d d e b o (C): Tack för svaret, Karin! Vi är båda engagerade i denna fråga.

Jag lyssnade till dig i *Agenda*, och där sa du något om att marknadsskolan skulle vara orsaken till att vi har misslyckats med att bekämpa kriminaliteten. Kan inte du förklara för mig och andra så att vi förstår: Hur gör friskolor att barn och unga dras in i gängkriminalitet och begår fruktansvärda brott som det i Skärholmen? Jag förstår inte kopplingen där.

Anförande nr 37

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Det jag sa var att marknadsskolan måste få ett slut. Det handlar om att våra skattemedel måste gå till våra barn och unga på riktigt. De kan inte gå till aktieutdelningar längre. Vi har inte råd att finansiera alla dessa förebyggande insatser i oändlighet när våra skattemedel förflyttas till aktieutdelning. Detta fick jag inte lägga ut, för tiden var kort. Jag tackar därför jättemycket för att du följer upp det i fullmäktiges talarstol.

Jag står för att jag vill ha ett skolsystem där vi inte flyttar våra skattemedel till privata aktieutdelningar och där vi har glädjebetyg som slår ut barnen från den kommunala skolan. Det handlar om att skolan är den absolut viktigaste delen. Om barnen klarar skolan lyckas vi i högre utsträckning hålla dem borta från gängkriminalitet.

Anförande nr 38

J o n a s N a d d e b o (C): Tack för klargörandet, Karin! Det var inte riktigt lätt att hänga med när man tittade på programmet.

Låt oss då tala om de förebyggande åtgärderna. Centerpartiet har väckt en motion och föreslagit sommarjobb redan för 13–15-åringar, och nu kommer det antligen från Socialdemokraternas sida. Nu tar ni tag i detta. Redan till nästa sommar, alltså inte den här sommaren utan nästa, ska ni testa. Jag hade hoppats att också Skärholmen skulle kunna vara med i det försöket.

Du sa också i SVT att du ville kroka arm med alla som är emot gängkriminaliteten, och då min fråga: Är det så att du funderar på något slags blocköverskridande samtal? Jag är absolut beredd att kroka arm i denna fråga, för det är en viktig fråga som vi måste lösa gemensamt. Ibland måste vi kanske kliva upp ur skyttegravarna och göra gemensam sak, så som ni nu gör – kanske lite sent – med sommarjobben. Det är ändå bra att ni förstår hur viktigt detta är.

Anförande nr 39

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande och fullmäktige! Man kan alltid beskylla varandra för att vara sena. Du lyckades inte göra det på fyra år; vi lyckas göra det efter två år. Frågan är vem som är mest sen. Men låt oss inte träta om det utan i

stället se fördelen med att man nu faktiskt försöker med sommarjobb för lägre åldrar och också se vad detta får för resultat. Vi är kanske inte alltid så duktiga på att följa upp det vi de facto gör för att säkerställa att det faktiskt ger de resultat som är önskvärda. Sida 61 (132)

Jag läser alla partiers budgetar. Vad det handlade om i *Agenda* var att jag och Gunnar Strömmer har en bra dialog. Vi är väldigt överens om att det behövs fler poliser i Stockholm. Vi har en bra dialog om detta. Jag är visst villig att kroka arm med alla de partier som på riktigt satsar pengar på förebyggande verksamhet.

Fråga nr 5. Tryggheten i Stockholm

Anförande nr 40

Borgarrådet F j e l l n e r (M): Fru ordförande och Karin! Både du och jag var ju i Skärholmen efter det hemska dådet när en man sköts till döds efter att ha sagt till ett gäng stökiga ungdomar. Det väcker mycket känslor och tankar som inte riktigt lämpar sig för debatt, skulle jag vilja säga. Däremot tycker jag att man gott kan kosta på sig att resonera lite kring detta tillsammans här i dag.

Något som jag brottas med är hur vi ska få stockholmarna att våga visa civilkurage just nu – något vi behöver mer av, inte mindre. Det påmindes vi om även i går, när vi alla nåddes av rapporterna om att en man i Hässelby hade blivit nedslagen och misshandlad med ett basebollträ för att han sa till några ungdomar att dämpa en fest.

Då tänker jag: Är det inte precis detta som våra kommunala ordningsvakter skulle kunna bistå med: att finnas där och vara någon man kan vända sig till när man själv kanske inte riktigt vågar ingripa eller säga ifrån? Jag vet att vi är oense om ordningsvakterna, men skulle du inte i ljuset av det vi just nu har sett åtminstone tillfälligt kunna ompröva beslutet att säga upp två av tre ordningsvakter så att vi i alla fall kan rondera de öppna drogsценerna och ge lite råg i ryggen till människor som kanske inte vågar säga ifrån?

Anförande nr 41

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande och fullmäktige! Tack så mycket, borgarrådet Fjellner, för frågan! Självklart ska vi våga visa civilkurage. Utan att gå in på vad som gjordes och inte gjordes vid dessa enskilda händelser måste kanske också polisen komma till platsen om det rör sig om ett beväpnat gäng. Jag var överens med din företrädare om att vi skulle ha fler poliser i Stockholm. Polisförbundet har precis varit ute och sagt att vi saknar 800–1 000 poliser i Stockholm, och det känns just nu som att underskottet bara kommer att öka. Man ska inte tro att ordningsvakter kan skickas ut mot beväpnade gäng, utan vi måste ha fler poliser.

Det låter ibland när du diskuterar som att vi inte har ordningsvakter i Stockholm; det har vi. Just den här fruktansvärt tragiska händelsen i Skärholmen inträffade utanför ett så kallat LOV 3-område, så det hade kanske inte riktigt hjälpt. Men polisen får agera över kommungränser och på nationell nivå och kan på ett mycket bättre sätt gå in mot beväpnade personer.

Det är klart att man ska visa civilkurage. Det kan man göra på olika sätt. När man kontaktar polisen ska man också känna trygghet i att polisen de facto kan komma dit,

och då behöver vi fler poliser i Stockholm. Man måste jobba med både de direkta och de förebyggande insatserna så att våra barn och unga inte luras eller lockas in i gängkriminella miljöer. Det är därför vi också satsar mycket på socialtjänsten. Sida 62 (132)

Anförande nr 42

Borgarrådet F j e l l n e r (M): Både du och jag vill ju ha fler poliser i Stockholm. Sedan kan vi säkert träta väldigt länge om varför de är för få – om det är den förra eller den nuvarande regeringens fel. Men inget av trätandet, trots att vi vill samma sak, gör stockholmarna tryggare. Tyvärr är ju detta något som inte du eller jag råder över i den här situationen.

Att anställa ordningsvakter är dock någonting som på marginalen skulle kunna göra stockholmarna tryggare. Ordningsvakterna skulle kunna vara någon man kan vända sig till när man ser något som man själv inte vågar markera mot. Detta är någonting vi faktiskt styr över. Det är precis den här typen av insatser de gjorde. Jag tittade på statistiken och såg att det handlar om tillsägelser, avvísningar, avlägsnanden och kontroller. Nu har vi sagt upp nästan alla ordningsvakter, och då blir ju de ingripandena väldigt mycket färre. De föll med nästan två tredjedelar. År 2002 var de 17 763, och förra året var de 6 744.

Det stämmer absolut att ordningsvakter inte är det främsta vapnet mot de kriminella gängen, men de kan avlasta polisen och ge lite trygghet. Ska vi inte i det här läget ompröva detta?

Anförande nr 43

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Det du måste börja med är att ompröva din budget. Du har dragit bort 286 miljoner kronor från centrala medelsreserven, som finansierar just ordningsvakter. Du gör populistiska utspel utan att alls finansiera den kostnad som exempelvis väktarpatruller eller fler ordningsvakter skulle innebära. Först måste du kunna leverera en budget som de facto är fullt finansierad. När du kommer med nya populistiska förslag måste du visa på finansieringsmodellen.

Du är emot vår skattehöjning. Du är för skattesänkningar för rika på nationell nivå. Det kommer inte att ge fler poliser. Och nu vill du vältra över ytterligare kostnader på kommunen för att din regering inte sköter sig. Fler poliser kostar pengar, och det ska betalas från din regering.

Anförande nr 44

Borgarrådet F j e l l n e r (M): Nu blev det precis den debatt som jag kanske inte tyckte att vi behövde ha. Framför allt träter vi igen om huruvida det är din regering eller den här regeringen som inte levererat poliser. Det gör inte stockholmarna tryggare. Jag menar att vi prioriterar detta, för vi gjorde väldigt tydligt att vi lade 200 miljoner för att få väktarpatruller, kameror och ordningsvakter.

Men detta spelar mindre roll, för nu styr du. Nu har du makten och ansvaret, och då är frågan vad du gör och varför du inte kan tänka dig att ompröva. Jag förväntar mig inte någon 180-graderssväng – det kanske inte din majoritet klarar av ens i detta läge, när stockholmarna är otrygga och kanske inte vågar säga ifrån.

Visst har vi ordningsvakter; 60 av 180 är kvar. Men vi har gått från 27 mobila trygghetsteam till 6. Borde inte du i detta läge, för att ta ansvar för stockholmarna, prioritera detta, till exempel med den centrala medelsreserven, som vi gjorde förut? Sida 63 (132)

Anförande nr 45

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande! Du tycker att jag träter när jag visar på att du inte har en finansiering för dina politiska förslag. Du måste visa på att du har en finansiering. Jag fick väldigt tidigt lära mig att lägger man en budget måste det, även om man är i opposition och i alla fall om man är ett av de största oppositionspartierna, ändå vara en budget som det är möjligt att styra en stad på. Din budget skulle du aldrig kunna styra Stockholm på – den är inte realistisk.

Vi har ordningsvakter i Stockholm. Sedan måste vi också se att vi har utökat kameraövervakningen. Vi har utökat antalet fältassistenter, och vi har fler som är närvarande i den offentliga miljön. Men med det sagt behöver vi göra mycket mer. Vi behöver satsa ännu mer på socialtjänsten. Vi behöver satsa ännu mer på kultur, idrott och fritidsverksamheter för våra ungdomar – och vi har ökat budgeten.

Fråga nr 6. Anser fastighetsborgarrådet att återköp av utsatta centrumfastigheter kan motverka otryggheten och kriminaliteten i nära anslutning till dessa?

Anförande nr 46

S e r g e j S a l n i k o v (SD): Det känns som att vi angriper samma fråga fast från flera olika håll i dag. Under 2023 sköts 55 människor ihjäl i Sverige, de flesta av dem unga män med gängkopplingar. Under de senaste månaderna har vi fått nästan dagliga nyhetsrapporter om nya skjutningar, bränder och sprängningar. Vi har nyligen haft en tragisk händelse där en person blev dödsskjuten i nära anknytning till Skärholmens centrum. Det sker många andra skjutningar, i bland annat Sätra centrum, Rinkeby centrum, Farsta centrum och Tensta centrum. Många fler har tyvärr ägt rum antingen i nära anslutning till centrumen eller inne i dem.

När ansvaret för underhåll och upprustning hamnar på oseriösa aktörer eller aktörer med kortsiktiga vinstintressen är incitamenten att investera i upprustning och trygghetsåtgärder svaga. Min fråga är därför: Anser fastighetsborgarrådet att återköp av utsatta centrumfastigheter kan motverka otryggheten och kriminaliteten i anslutning till dessa?

Anförande nr 47

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Tack så mycket för frågan! Svaret är ja. Jag menar att återköp kan leda till ökad trygghet och bättre centrumutveckling. Jag vill börja med att säga att jag tycker att centrum inte ska säljas ut från första början. Sätra centrum såldes ut av moderaten Carl Cederschiöld 1999. Några år senare sålde man igen till brittiska Boulton, och sedan dess har vi förlorat rådigheten över en mängd förortscentrum, som just nu går på knäna: Tensta, Rinkeby, Bredäng och Hässelby gård – och Sätra – för att bara nämna några.

Tycker jag att man ska köpa tillbaka? Ja, det tycker jag. Därför tyckte jag också att den statliga utredning som tillsattes våren 2022 om att återinföra den kommunala förköpsrätten var ett steg i helt rätt riktning. Fram till 2010 kunde nämligen kommunen

kliva in i köparens ställe. Rörde det sig om en privat bostadsfastighet eller centrumfastighet som var ute på marknaden kunde kommunen kliva in och köpa i stället för den köpare som man förhandlat färdigt med. Utredningen, som alltså tillsattes 2022, handlade om att återinföra den möjligheten. Detta verktyg, som kommunerna hade fram till 2010, togs nämligen bort av den moderatledda regeringen.

Vi var många som hoppades på den nya utredningen som tillsattes 2022, om att kunna köpa tillbaka strategiska fastigheter i ytterstaden. Därför var det väldigt tråkigt att bostadsminister Andreas Carlson med stöd av Sverigedemokraterna i maj 2023 skrotade de skrivningarna i den statliga utredningen. Man har helt enkelt ändrat direktivet och tagit bort uppdraget att titta på att återinföra en kommunal förköpsrätt.

Min fråga till dig, Sergej, är därför: Varför vill inte Sverigedemokraterna att kommuner som Stockholms stad ska kunna köpa tillbaka centrum som just Sätra?

Anförande nr 48

S e r g e j S a l n i k o v (SD): Den dag jag blir fastighetsborgarråd kan du ställa en enkel fråga till mig, Clara Lindblom. Än så länge går det inte, tyvärr.

Sverigedemokraterna anser att staden bör överväga att återköpa strategiska centrumfastigheter som ligger i utsatta områden, framför allt för att få bättre trygghet och socialt grepp. Vi har explicit motionerat om att återköpa Sätra centrum, och efter att motionen skrevs har Sätra centrum fastigheter AB ansökt om konkurs, vilket har tillstyrkts av tingsrätten.

Sätra centrum har under lång tid varit utsatt för grova inslag av kriminalitet med flera gängskjutningar och överfall. Flera hyresgäster i Sätra centrum har påpekat att hyresvärderna har misskött sina åtaganden, så någon form av upprustning eller trygghetsåtgärder kan man knappast prata om i det fallet.

Som svar på motionen säger dock fastighetskontoret att förvaltningen av denna typ av anläggningar inte ingår i fastighetskontorets uppdrag, och kontoret anser sig därutöver sakna erfarenhet och kunskap. Kommer fastighetsborgarrådet att arbeta för att fastighetskontoret även ska kunna bedriva förvaltning av centrumfastigheter?

Anförande nr 49

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Du sitter ju i fastighetsnämnden, Sergej Salnikov, så du borde vid det här laget vara bekant med att fastighetskontoret faktiskt inte förvaltar centrumfastigheter. Däremot har vi en massa andra bolag som gör det. Stockholmshem äger fastigheter precis i närheten av Sätra. Vi har Svenska bostäder, som i och för sig inte äger så många centrum längre eftersom de såldes under förra mandatperioden. S:t Erik Markutveckling skulle kunna köpa. Det finns en massa potentiella köpare.

Du behöver inte vara fastighetsborgarråd. Det räcker med att vara sverigedemokrat för att svara på min fråga. Poängen är att vi inte kan tvinga en säljare att sälja sin fastighet över huvud taget, att sälja till just oss eller att sälja till ett rimligt pris. Men om Sverigedemokraterna inte hade stoppat den utredning som faktiskt föreslog att kommunerna skulle få tillbaka förköpsrätten hade vi kunnat kliva in och köpa Sätra centrum. Frågan är alltså fortfarande, Sergej, varför Sverigedemokraterna i regeringen

vill hindra kommuner från att köpa upp strategiska centrum som just Sätra. Det är en fråga till dig som sverigedemokrat. Sida 65 (132)

Anförande nr 50

S e r g e j S a l n i k o v (SD): Staden kan fortfarande köpa tillbaka centrum på affärsmässiga villkor, så länge priset är rätt.

För knappt ett år sedan skrev ordföranden i Stockholmshem, som är socialdemokrat, en debattartikel om att staten bör återköpa utsatta förorter och centrum. Jag är personligen lite skeptisk till att man ska bilda ett statligt bolag som ska köpa diverse områden runt om i Sverige. Däremot kan det, som har nämnts i tidigare inlägg, från stadens sida vara intressant att köpa tillbaka dessa utsatta centrumfastigheter.

Socialdemokraterna är alltså positiva till detta, och med tanke på att ni sitter i samma majoritet antar jag att även Vänsterpartiet är positivt inställt till själva tanken. Kommer du i egenskap av fastighetsborgarråd att bifalla motionen om återköp av Sätra centrum?

Anförande nr 51

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Jag har sagt detta i talarstolen flera gånger, inte minst när vi har debatterat utförsäljningar av centrum som Vällingby under förra mandatperioden. Jag menar att centrumanläggningar i ytterstaden är något som vi stockholmare ska äga och förvalta gemensamt. Vi ser med förskräckelse på vad som hänt med centrum som Sätra och Vällingby – där detta är på väg – men framför allt Tensta, Rinkeby, Hässelby och Bredäng efter de borgerliga utförsäljningarna. Dit vill inte jag gå igen. Jag tänker inte medverka till några centrumutförsäljningar.

Vill jag köpa tillbaka centrum i ytterstaden? Svar ja – det var därför jag hade hoppats på just den förköpsmöjlighet som Sverigedemokraterna och resten av den regering som vi nu har faktiskt har stoppat. Återigen: Jag kan inte tvinga en säljare att sälja till just Stockholms stad till rätt pris, som du själv uttryckte det. Det vi hade kunnat göra är att kliva in med kommunalt förköp, men detta har Sverigedemokraterna bidragit till att stoppa.

Fråga nr 7. Demokratikriterierna och Eritrea Scandinavia

Anförande nr 52

Å s a N i l s s o n S ö d e r s t r ö m (L): Fru Ordförande! Hej, Karin! Detta är kanske lite tjatigt. Jag kommer att prata om Eritrea – eller inte om Eritrea utan om eritreaners situation i Sverige och hur denna fråga hanteras på Järvafältet. Anledningen till att jag återkommer är att jag tycker att det är en fråga av stor ideologisk vikt.

Jag är väldigt glad. Vi stod här i talarstolen för ett tag sedan, och du tyckte absolut inte att det var några problem att hyra ut till den här regimnära organisationen. Men sedan vände du i tidningarna, och det var toppen. Du var jättetydligt med att festivalen inte ska äga rum på Eggeby längre. Du var också jättetydlig med att vi skulle titta över vad som står i hyresavtalen så att vi är tydliga med demokratikriterierna. Det tycker jag är toppen.

Därför blev jag lite förvånad häromdagen när jag såg en handling till kulturnämnden. Sida 66 (132)
Där har man tittat närmare på Järva Folkets Park.

Anförande nr 53

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande och fullmäktige! Jag är ledsen, men jag uppfattade ingen fråga. Jag får nog avstå.

Anförande nr 54

Å s a N i l s s o n S ö d e r s t r ö m (L): Jag blev förvånad över kulturnämndens svar, där de säger att Järva Folkets Park inte har gjort något fel och att man inte kommer att kräva tillbaka några pengar. Då är frågan: Är det ditt ord som gäller, nämligen att vi inte ska ha någon festival på Eggeby längre, eller är det kulturnämndens, nämligen att de inte alls har gjort något fel? Hur ska vi i framtiden kunna säkra att detta inte händer, om vi inte har några sanktioner alls eller inte uttalar oss när folk faktiskt har gjort fel? Det går inte riktigt ihop, tycker jag.

Anförande nr 55

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande och fullmäktige! Det handlar delvis om att vi är överens om att Järva Folkets Park inte ska hyra ut sina lokaler i år. Jag tror att du blandar in frågan om huruvida kulturförvaltningen skulle kräva tillbaka stöd som föreningen har fått. Detta har inte jag varit inne i överhuvudtaget, utan det är en fråga för kulturförvaltningen, som vad jag förstår nyligen har granskat Järva Folkets Park, som är en väldigt bred organisation med många medlemsföreningar, utan att hitta någon saklig grund för att återkräva kulturstöd. Detta, att återkräva kulturstöd från föreningen, är ingenting som jag har diskuterat förut.

Anförande nr 56

Å s a N i l s s o n S ö d e r s t r ö m (L): Fast om man inte kan återkräva kulturstödet, hur ska man då kunna se till att våra riktlinjer följs? Kulturförvaltningen säger ju också att de inte har möjlighet att kontrollera vilka som hyr. Vi måste verkligen stärka upp detta ordentligt.

Du säger att Järva Folkets Park är en väldigt bred organisation. Det är 35 medlemsföreningar, men i styrelsen är det nästan bara folk som representerar socialdemokratin och vänstern. Hur kommer det sig? Man har sju styrelseplatser, och fem av dem är besatta av socialdemokratiska och vänsterpartistiska föreningar.

Anförande nr 57

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande och fullmäktige! Jag har väldigt svårt att kommentera en förenings inre liv och hur medlemmarna väljer att rösta fram en styrelse på sina årsmöten, som jag tror eller förväntar mig att de har. Att de röstar fram just dessa personer skulle kunna handla om kompetens. Men jag ska inte vara den som funderar vidare på detta, utan det är upp till medlemsföreningarna vilka de vill utse i styrelsen.

Jag känner lite grann att vi blandar ihop frågor. Du säger att vi ska återkräva stöd som de har fått bara för att de i år inte ska upplåta sina lokaler. Jag känner inte att detta är en indikation på att föreningen som sådan inte sköter sina åtaganden.

Anförande nr 58

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande och Lars! Stockholm ska bli en cykelstad i världsklass. Detta är jag väldigt överens med Lars om, men det är lite skakigt när det gäller själva utförandet.

Vi har redan pratat om Surbrunnsgatan. Du invigde den i november förra året, och jag kan tala om att den fortfarande inte är färdigställd. Delar av cykelgatan saknas fortfarande. Efter att gatan varit uppgrävd i nästan ett halvår och det har kostat x miljoner är den fortfarande inte klar. Men det som redan nu kan konstateras är att man fick potthålen redan från början. Den här röda asfalten är otroligt grov, och det är inte bra genomfört.

Detta är tyvärr symtomatiskt för flera av våra stora cykelprojekt. Trafikkontoret tror att man kan hoppas på att väder och vind ska lösa problemen. Men tyvärr är det inte så. Vad har vi lärt oss av Surbrunnsgatan, Lars?

Anförande nr 59

Borgarrådet S t r ö m g r e n (MP): Ordförande och fullmäktige! Tack, Jonas Naddebo, för frågan! Vad roligt att höra att du också tycker att fler ska kunna och vilja cykla på ett bra sätt i Stockholm!

Cykelgata är en ny vägtyp. Det blev 2020, vill jag minnas, tillåtet enligt trafikförordningen att inrätta denna vägtyp, och Surbrunnsgatan är det första exemplet i Stockholm. Den invigdes i november, men det är fortfarande en del återställningsarbete kvar, målningsarbete. Jag trodde att det var klart, men det är möjligt att det inte är det. Men det handlar om detaljer, så det är sådant som i så fall ska färdigställas när vädret är som det behöver vara för att det ska gå att göra de arbetena.

Man har ju använt den här röda asfalten, och den kommer att bli rödare allteftersom det som kallas bitumen, alltså det svarta i asfalten, torkar. Då kommer det röda att framträda bättre.

Man kan väl säga att detta är ett jättebra tillskott i vår verktygslåda när det gäller att underlätta för cykling. På riktigt stora och breda gator med stora cykelflöden vill vi bygga separata cykelbanor. Men Surbrunnsgatan är lite för smal, och vi vill möjliggöra för lastning, lossning och parkeringsplatser. Därför ville vi testa cykelgata som typ.

Jag tror att det är alldeles för tidigt att utvärdera resultatet. Vi kommer att göra mätningar, och vi kommer att följa upp hur detta upplevs av stockholmarna och säkerställa att de konsulter som har varit inne och jobbat och de entreprenörer som har byggt har följt våra riktlinjer och krav. Jag tror att detta kommer att vara ett uppskattat stråk för dem som ska åka exempelvis mellan Odenplan och KTH. Jag tror att detta kommer att bli populärt och användas väl av stockholmarna.

Anförande nr 60

J o n a s N a d d e b o (C): Vi är absolut helt överens om att en cykelgata är en bra idé. Jag pratar om själva genomförandet. Det är jättebra att Surbrunnsgatan, som hade

en cykelbana som var, tror jag, 30 centimeter på ett ställe får breda, bra Sida 68 (132)
cykelmöjligheter.

Men det handlar också om kvaliteten på underlaget. I Köpenhamn är de otroligt tydliga med att du ska kunna cykla med en kaffekopp på styret; det ska vara sådan kvalitet på underlaget. När jag cyklar på Surbrunnsgatan, vilket jag inte gör varje dag, men nästan – jag bor i närheten – ser jag att det är stora hål och slarvigt lagd asfalt. Det är inte färgen jag klagar på utan underlaget; det är för grovt. Dessutom saknas trafiksignaler och sådana saker, men det kommer ju att komma på plats.

Jag jämförde tidigare också med Karlaplan, som har fantastiskt fint lagd asfalt. Det är själva handlaget som brister.

Anförande nr 61

Borgarrådet S t r ö m g r e n (MP): Jag håller med om att den cykelinfrastruktur som vi bygger måste vara av högsta kvalitet. Trafikkontoret har olika riktlinjer och kriterier när de upphandlar. Det är möjligt att vi behöver se över dem, men det är för tidigt, tror jag, att utvärdera resultatet av cykelgatan på Surbrunnsgatan.

Man har valt den här röda färgen, och det innebär att man provar ett nytt slags asfalt. Skillnaden jämfört med exempelvis cykelpassager och cykelöverfarter där det är rött är att det där är en massa man lägger på, men i det här fallet är det själva asfalten. Jag kan inte svara exakt, men man kommer att utvärdera om kornstorleken i den asfalten är för stor. Då är det möjligt att man får omvärdera detta.

Det är ett iterativt arbete när man utvecklar infrastruktur som passar för våra väderförhållanden i den här staden. Men ambitionen är tydlig. Är det saker vi behöver uppdatera gör vi det löpande.

Anförande nr 62

J o n a s N a d d e b o (C): Du talar om iterativt arbete. Det sista som lämnar trafikkontoret är hoppet. De hoppas fortfarande att Västerbron ska få en bra cykelbeläggning – att värme och tid och slitage ska göra att cyklarna kommer fram. Det måste vara slut med att vi lägger ut massor av miljoner på låg kvalitet. Jag tror att den här cykelgatan har kostat 16 miljoner, och vi kan inte garantera att vi har ett bra underlag för cyklister.

Vi har Västerbron som exempel. Vi har den försvunna cykelrampen vid Slussen. Vi ska renovera halva Götgatan nu, men halva gatan ska få vara kvar. Vi kommer att prata mer om detta i kväll.

Jag tror att cyklisterna i Stockholm förtjänar bättre. De förtjänar ett trafikkontor som kan beställa rätt asfalt från början. Om vi kommer fram till att det har varit för grovt, vad kommer att hända då? Kommer vi att behöva lägga om gatan en gång till? Det skulle vara slöseri med våra resurser.

Anförande nr 63

Borgarrådet S t r ö m g r e n (MP): Som sagt har vi nog exakt samma ambition och samma mål för infrastrukturen. Jag tror som sagt att det är för tidigt att utvärdera resultatet. När det gäller kostnaden kan bara nämnas att i samband med att man

anlägger cykelgatan säkerställer man också att kvaliteten och framkomligheten för gångtrafikanter förbättras. Genomgående trottoarer längs de korsningar som finns längs Surbrunnsgatan görs också. Sida 69 (132)

Men, som sagt, vi behöver hitta rätt verktyg för att säkerställa kvaliteten på infrastrukturen. I de fall den inte håller måttet behöver vi utvärdera detta och använda de möjligheter vi har i avtal och gentemot de konsulter och entreprenörer som vi har en relation till. Vi använder de medel vi har.

Men, som sagt, cykelsäsongen har precis börjat, och det återstår att utvärdera resultatet.

Anförande nr 64

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande! Det har kommit in en sen nominering från oss. Vi föreslår en ny ersättare i Södermalms stadsdelsnämnd, som heter Marko Janicic.

Anförande nr 65

A r o n M o d i g (KD): Från Kristdemokraterna nominerar vi Nike Örbrink till ersättare i Stockholms Stadshus AB.

Anförande nr 66

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande och fullmäktige! Nu kommer ärendet om SFA, Stockholms framtida avloppsrening, tillbaka till fullmäktige efter minoritetsåterremissen. För tydlighetens skull vill jag påpeka att detta i grunden är samma ärende och samma förslag som före återremissen.

Behovet av att rusta och säkra Stockholms avloppssystem för att garantera rent vatten även i framtiden är oförändrat stort. Det gläder mig därför att vi i dag kommer att fatta beslutet i bred enighet och att inget parti i fullmäktige vill avbryta projektet. Det är ett bra och välkommet besked.

Det gläder mig inte minst eftersom detta är ett oerhört svårt beslut. Kostnaden för projektet är hög, och den kostnadsökning som vi ser sedan det förra beslutet 2017 är extremt stor. Till viss del är det omvärldsfaktorer som förklarar detta. Men detta är inte det enda byggprojekt som drar iväg och blir dyrare. Tvärtom råder en global kostnadskris inom byggsektorn.

Men detta är verkligen inte hela sanningen. Det finns också mycket att ändra i staden för att skapa ordning och reda. Historien för detta projekt diskuterades redan förra gången. I den externa expertrapport som Stadshus AB beställt framgår tydligt att kostnaderna och komplexiteten i projektet underskattades grovt när det första beslutet fattades 2013. Därför tvingades vi 2017 justera prognosen.

Därefter tappades kostnadskontrollen igen. I expertrapporten framgår tydligt att stadens dåvarande ledning borde ha gått fram med ett ärende till fullmäktige under förra mandatperioden. Att kostnaderna skulle överskrida fullmäktiges beslut med mer än 15 procent var uppenbart redan 2020, då inga reserver fanns kvar. Trots detta lyftes inte ärendet. Om det var för att man försökte mörka en fråga så att hela debatten skulle handla om hur många investeringar staden har och man därför inte ville skriva fram ärendet vet jag inte, men det tystades ned. Detta skapar inte ordning och reda i ekonomin.

Att skapa ordning och reda när det gäller stora investeringar i våra bolag och förvaltningar är en central uppgift i att styra staden och för mig som finansborgarråd.

Vi har nu fattat beslut om flera genomlysningar. Vi har ökat transparensen och uppföljningen av investeringar. Majoritet och opposition ges nu regelbundna redovisningar när det gäller större projekt på ett sätt som inte skett tidigare. Det behövs, för ju mer vi gräver, desto mer kommer fram.

Nyligen har vi funnit ytterligare ett projekt som inte över huvud taget har tagits fram enligt fullmäktiges regelverk. Därför kommer vi snart tillbaka till fullmäktige gällande ett beslut om projektet Grovningen i Sickla, del 2 – ett ärende som naturligtvis skulle ha lyfts från Stadshus AB till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige för flera år sedan.

Om man inte har kontroll eller vill skaffa sig kontroll över vilka beslut som behöver fattas är det kanske inte underligt att man inte har dragit i bromsen i tid, eller att man

inte heller lyfte SFA till beslut när det borde ha fattats beslut. Nu städar vi upp. Vi vet ännu inte vad vi kommer att hitta. Det vi har hittat hittills pekar åt helt fel håll. Men vi mörkar inte. Transparensen är oerhört viktig.

Det kommer naturligtvis att finnas de som vill kritisera för att kostnaderna drar iväg, och den debatten ska vi ta. Men det är också viktigt att poängtera att allting nu ska fram på bordet. Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 67

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige och stockholmare! Jag säger stockholmare, för det är de som kommer att drabbas av den här hanteringen av Stockholms framtida avloppsrening. Det är taxekollektivet, alla vi som använder SVOA:s tjänster, som kommer att få betala. Vad slutnotan blir för kunderna har vi i dag ingen aning om.

Detta var en av alla de frågor vi ställde när vi yrkade på återremiss. Tyvärr finns det inget svar alls, förutom att man försöker hålla taxorna nere. Det är lite av ett goddag yxskaft-svar.

Jag behöver inte räkna upp alla stora infrastrukturprojekt som fördyrats oavsett styre, men något är väldigt fel i hur vi följer upp och långsiktigt säkrar våra investeringar. Det har blivit tydligt att vi behöver en kulturförändring och transparens i våra bolag. Vem som visste vad och när är frågor vi egentligen inte skulle behöva ställa oss. Stadens bolag måste skötas professionellt och självklart enligt lagar och regler.

Tyvärr kan man konstatera att det inte verkar bli mycket av denna önskan om en förändrad politisk kultur, något som vänstersidan sa sig eftersträva. Om man läser finansborgarrådets synpunkter i ärendet eller lyssnade till Miljöpartiet förra gången vi debatterade ärendet inser man att de nästan enbart vill lägga skulden på någon annan i stället för att ta ansvar här och nu. Det tycker jag är olyckligt.

Jag vet precis som Karin Wanngård att alla partier i den här salen, måhända förutom Sverigedemokraterna, som tack och lov aldrig har haft någon makt i Stockholms stad, är delaktiga i det här haveriet. Jag och mina kollegor i oppositionen vill därför på riktigt påbörja den här kulturförändringen. Vi behöver göra en kulturförändring för att få ordning på våra projekt, och vi måste kunna leverera gentemot stockholmarna.

Efter att detta ärende senast var uppe i fullmäktige har vi tyvärr blivit sannspådda. Vi varnade för ytterligare kostnadsökningar, och helt plötsligt dök det upp ett delprojekt som saknade regelrätta beslut. Detta gör ju verkligen att man tar sig en funderare kring vad det är som har hänt på Stockholm Vatten och Avfall. Bolaget kan inte säga sig bara vara offer för komplicerade markförhållanden, inflation och oförutsedda händelser. Nej, detta är verkligen misskötsel av ett stort, samhällsviktigt företag.

Dessutom tvingas vi politiker fatta snabba beslut för att inte åsamka bolaget ytterligare extrakostnader. Det är inte utan stor tvekan vi fattar de här besluten när vi nu känner till hur bolaget har hanterat sina investeringar. Jag yrkar därför bifall till vår reservation i kommunstyrelsen.

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Ordförande! Jag tycker att det är tydligt när det kommer fram ytterligare uppgifter att politiken inte har haft den insyn som den borde ha haft. Det kan vi konstatera. Apropå det som lyftes kring att ta ansvar tänker jag att det absolut viktigaste vi nu behöver göra för att ta ansvar är att se vad vi gör i den här situationen. Jag kommer att hålla ett anförande senare i debatten och rada upp några saker som vi har gjort.

Det jag skulle vilja ta tillfället i akt och upplysa om här är frågan om taxorna, som också lyfts i den reservation som togs upp här i talarstolen. Det kan vara intressant för fullmäktige att veta att Stockholm Vatten och Avfalls styrelse den 18 januari i år beslutade att bolaget senast den 1 juli ska redovisa en fördjupad analys av va-taxans utveckling de kommande tio åren. Detta är alltså ett styrelsebeslut som har fattats.

Jag skulle också vilja uppmuntra de från oppositionen som sitter i styrelsen att föra vidare den typen av information. Jag tror att den är viktig för alla i alla partier att känna till. Detta uppdrag har alltså bolaget.

Anförande nr 69

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande! Det är väl jättebra att det kommer en sådan analys. Det hade vi kanske behövt även tidigare, men vi vet ju faktiskt inte i dag vad detta får för effekt på taxorna i Stockholm Vatten och Avfall. Så det är jättebra att det kommer en analys. Men jag är orolig för att vi kommer att få stora kostnadsökningar som ytterst kommer att drabba stockholmarna.

Man säger att man vill göra någonting åt den här kulturen. Det är jättebra att det fattas styrelsebeslut; jag säger ingenting om just det. Men jag hade också hoppats att inte bara majoriteten skulle få dragningar om fördyringar och de stora investeringarna. Hade man på allvar velat ändra kulturen hade man också bjudit in brett i Stadshuset för att informera om hur investeringarna går, framför allt de stora på över 1 miljard. Jag hade uppskattat om majoriteten hade tagit sådana initiativ för att i verkligheten göra en kulturförändring. Det tror jag att stockholmarna förtjänar.

Anförande nr 70

G a b r i e l K r o o n (SD): Det är uppenbart att det här projektet är ett haveri – ett av kommunens absolut största haverier under 2000-talet. Det enda det kan jämföras med är väl projektet med nya Slussen. Precis som Jonas Naddebo sa har samtliga partier i den här salen varit överens om det här projektet. Sverigedemokraterna har inte varit delaktiga vare sig i beslutet om att starta med detta eller därefter i bolagsstyrelsen, varken i SVOA eller i Stadshus AB.

Nu kan vi se konsekvenserna av den dåliga transparensen mellan de tre instanserna – SVOA, Stadshus AB och kommunfullmäktige – och därtill att bolagsledningen på SVOA nu, tycker jag, hängs ut av de styrande politikerna. Jag tycker att det är fegt av den styrande majoriteten att på det här sättet hänga ut bolagsledningen, tjänstemännen, i SVOA. Man fransäger sig sitt eget ansvar som övergripande och styrande part. Man har inte uppfyllt det ansvaret, och i stället försöker man nu lägga skulden helt och hållet på tjänstemännen. Jag tycker att det är fegt.

Jag hoppas verkligen att man kommer att ta till sig kritiken när det gäller dessa stora brister inför framtida projekt och skärpa till detta. Framför allt hoppas jag att vi inte kommer att se några fler miljöpartister i SVOA:s styrelse. Vi kan konstatera att lika länge som det här projektet har gått åt pipsvängen, så att säga, har Miljöpartiet varit ordförande i SVOA. Detta säger väl någonting om Miljöpartiets kompetens och kapacitet att styra sådana här stora projekt, som nu alla skattebetalare får bekosta. Det räcker inte att bara byta ut en ordförande, utan här måste man byta ut ett helt parti.

Med detta sagt kommer Sverigedemokraterna att yrka på sin reservation i kommunstyrelsen. Vi vill understryka behovet av att därtill verkligen få till en haverikommission för det här projektet för att säkerställa att misstagen aldrig görs om i framtiden.

Anförande nr 71

A n d e r s E d i n (SD): Herr ordförande! Stockholms framtida avloppsrening är ett av stadens viktigaste miljöprojekt och har stor betydelse för att skapa en mer hållbar och miljövänlig stad. Projektet är emellertid ett av Stockholms största och mest komplexa infrastrukturprojekt någonsin och har stött på flera utmaningar under genomförandet.

Den externa granskningen av projektet pekar på flera problemområden som har lett till betydande kostnadsökningar och förseningar. En av de största bristerna har varit avsaknaden av grundläggande utredningar och realistiska bedömningar av tillståndprocesser. Dessa brister har påverkat projektets genomförbarhet och kostnadskontroll negativt. Dessutom har en arbetsmetodik som inte tillräckligt anpassats för att hantera styrningen av stora, komplexa projekt bidragit till att projektet blir dyrare än vad som ursprungligen planerades.

Framtidens projekt i Stockholms stad bör lägga större vikt vid ett grundligt förberedelsearbete och noggrannare hantering av beslutsprocesser. Detta skulle hjälpa till att undvika liknande kostnadsökningar och förseningar i framtida projekt.

Sverigedemokraterna har varit tidig motståndare till detta projekt, men i och med att projektet redan är långt framskridet och stora investeringspengar redan har spenderats är det inte realistiskt att avbryta det. I stället måste fokus ligga på att minimera skadorna och hitta ett sätt att förbättra projektets genomförande.

Med detta vill jag säga att Sverigedemokraterna yrkar på sin reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 72

B j ö r n L j u n g (L): Herr ordförande, fullmäktige och åhörare! Detta är ett så oerhört viktigt och stort ärende att jag till och med har några punkter noterade – jag tar inte allt ur huvudet.

Först och främst vill jag understryka det som Jan Jönsson och jag tidigare har tagit upp här i talarstolen. Det handlar om ett gemensamt ansvar för oss som sitter och har suttit i kommunfullmäktige. Jag skulle verkligen vilja vädja om att vi nu tar fram den särskilda stadshusandan, som handlar om att vi gemensamt löser problem.

I ett sådant här läge där vi står inför enorma kostnadsökningar, som vi alla vet att vi gör, är det inte värdigt att vi som partier håller på och skyller på varandra. Sanningen är den att Jan Jönsson och jag skulle kunna sätta oss på läktaren tillsammans med resten av den liberala gruppen, för vi är de som kanske har haft allra minst insyn i detta. Men jag försäkrar er att vi gör allt vi kan för att dra vårt strå till stacken, för att detta ska lösas på bästa sätt.

Vi är övertygade om att staden fortsättningsvis måste införa en obligatorisk granskning av externa oberoende aktörer som hjälper oss på vägen i detta. Faktum är att jag är lite orolig för att det bland våra utmärkta tjänstemän kan finnas en känsla av att det inte är så populärt att föra fram negativa besked till sina överordnade. Jag säger inte att detta gäller just Stadshus AB, utan jag tycker att jag har märkt det under de senaste åren i mitt uppdrag.

Jag blir också fundersam över det som framkom när Anette Scheibe Lorentzi höll en föredragning för vår fullmäktige-grupp i onsdags. Anette – god bättring! Jag är säker på att du är hemma och lyssnar på detta – tack för din insats i onsdags! Jag noterade att Ernst & Young alltså har gjort tre genomlysningar av det här projektet och tydligen inte kommit fram till någonting annat än någon sorts vanliga standardrapporter. Detta visar att vi inte kan göra så heller. Vi måste ha någon eller några som följer med från början i de här projekten, som hjälp och stöd åt oss – inte någon som ska fatta beslut åt oss.

Vidare, min vän borgarrådet Lindhagen, blir jag egentligen livrädd av det du sa – att vi först fattar beslut om tiotals miljarder och sedan gör intäktsanalysen några år senare. Det är ingen höjdare.

Bifall till vår reservation i kommunstyrelsen!

Anförande nr 73

T h o m a s E h r n s t r ö m (V): Ordförande, ledamöter och åhörare! Ni på den borgerliga sidan ska vara tacksamma för att ni har oss – att vi vann valet och satte igång att röja upp i denna surdeg. Det är inte alldeles enkelt att komma till rätta med SFA-projektet och andra större investeringar i SVOA. Det rör sig ofta om stora, komplicerade projekt som sträcker sig över lång tid. Många av projekten håller tyvärr inte budget och kräver nya reviderade genomförandebeslut, vilket ofta blir följderna.

Vad detta beror på utreds nu, både internt i bolaget, i Stadshus AB samt med anlitan av externa utredare. Det måste få ta den tid det tar för att vi ska kunna göra om och göra rätt.

Ni brukar anklaga oss för att handskas ovarsamt med våra skattebetalares pengar. Men när det gäller vad ni har ställt till med är detta bara förnamnet. Det har inte varit bra. Dessutom kastar ni grus i maskineriet genom att försöka stoppa pågående projekt. Ni förnekar er aldrig. Även ni borde begripa att det är kontraproduktivt att stoppa hela SFA-projektet genom att säga nej till de investeringar som krävs för att färdigställa pågående byggnation.

Det finns tyvärr inte någon annan väg att gå. Ni får ta lärdom och bita i det sura äpplet. Skattebetalarna har inte råd med er politik. Ni har fel och vi har rätt. Det är bara för er

att gilla läget och hoppa på tåget. Här sträcker vi ut en hand för att komma till rätta med SVOA och styra upp verksamheten. Låt oss göra detta tillsammans! Sida 76 (132)

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 74

J o n a s N a d d e b o (C): Jag vet inte riktigt, Thomas, om det i den situation vi är i just nu är läge att ha ett så otroligt raljant och högt tonläge. Detta är alltså projekt som både vår och er majoritet beslutat om, och Miljöpartiet har suttit vid spakarna under en väldigt lång tid. Jag tycker inte att det är dags att kasta mer paj på varandra, som du försöker göra i det här ärendet. Det viktiga nu är att vi kraftsamlar och faktiskt ändrar på den rådande kulturen, som har varit bidragande till att saker inte har kommit fram – oavsett om de skulle ha kommit fram 2014–2018 eller 2018–2022.

Jag tycker att du har ett väldigt högt tonläge i det här fallet. Jag tror att stockholmarna förtjänar lite samling vid spakarna nu – att vi faktiskt tar gemensamt ansvar. Det är inte så att vi försöker stoppa detta. Vi försöker förstå att vi fattar beslut om väldigt stora summor, och då vill vi gärna veta hur detta kommer landa i taxekollektivet, till exempel. Hur högt kommer priset att bli för den här härvan, som inte har kunnat redas ut?

Anförande nr 75

T h o m a s E h r n s t r ö m (V): Jag håller med dig; jag tycker i princip likadant. Men det som har gjort mig upprörd är att jag kom med i SVOA:s styrelse i januari, och under de möten jag har suttit på, även i andra bolag, har ni lagt fram reservation på reservation för att stoppa alla investeringar. Det känns så tråkigt. Det var detta som gjorde mig upprörd.

Men jag är helt enig med dig om det du säger. Jag tycker att vi ska göra detta tillsammans; det måste vi göra.

Anförande nr 76

Borgarrådet F j e l l n e r (M): Jag ska inte återupprepa hela debatten från i februari, men låt mig ändå upprepa att detta sannerligen är sorgligt. Det tror jag att vi är många i den här salen som tycker. Det handlar troligtvis om den enskilt största kostnadsökningen i ett infrastrukturprojekt i Sverige någonsin. Tunneln genom Hallandsåsen kostade 10,8 miljarder. Det motsvarar bara den kostnadsökning vi har här. De skandaler som avslöjats i Stockholm Vatten och Avfall sedan vi senast debatterade denna fråga tror jag inte heller har gjort någon här inne bättre till mods.

Jag skulle ändå vilja understryka några saker som jag lyfte förra gången också. Det ena är att jag tycker att det känns fel att fatta beslut om en kostnad på 19,5 miljarder indexerad till mars 2023 när vi nu är i april 2024. Jag är rädd att bara inflationen och ökningen av byggindex sedan mars 2023 kan och borde göra oss osäkra på om den verkliga slutnotan landar på de 22,3 miljarder 2031 som påstås i ärendet.

Den andra saken är att jag inte gillar den ordning ni valt för att hantera ärendet: att styrelsen för Stockholm Vatten och Avfall tvingades ta ställning till detta ärende vid ett sammanträde den 7 december och gjorde det utan att få ta del av den granskning av projektet som Stockholms Stadshus AB genomförde och fick flera månader tidigare.

Man fick själva – vi i oppositionen – begära den vid nästkommande sammanträde och fick ta del av den först den 23 januari. Det är inte transparens. Sida 77 (132)

Jag anser också fortfarande att det är orimligt att ni i majoriteten, i alla fall ansvarigt borgarråd, blev medvetna om att kostnadsökningen i det här projektet var betydande och att den tidigare lägesrapporten, som alla godtog i enighet, inte längre stämde och att ni därför avsåg att inleda arbetet med ett nytt genomförandebeslut – utan att informera någon i styrelsen för Stockholm Vatten och Avfall. Det diskuterades inte där och inte heller i Stockholms Stadshus AB. Detta är kanske inte bara orimligt, som jag sa, utan det kan rent av vara olagligt. Det kan handla om informationsdiskriminering i aktiebolagslagens mening, och då är det förenat inte bara med skadeståndsansvar utan rent av med straffansvar.

Men med allt detta sagt är vi alla här eniga om att Stockholm behöver uppgradera och utöka sin avloppsrening i Henriksdal och att vi inte kan ha en halv avloppstunnel från Bromma. Så för att låna biskops Brasks ord: Härtill är jag nödd och tvungen.

Anförande nr 77

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Frågan om informationsdiskriminering är såklart intressant. Betyder de klausulerna att man vid alla givna tidpunkter måste informera alla ledamöter om varje enskild händelse i ett bolag? Nej, det gör de inte. Primärt gäller detta inför ett beslutsfattande.

Att det handlade om en kraftig fördyring var känt för samtliga, inklusive bolagsstyrelsen, redan i revisorernas rapport, där man väldigt tydligt konstaterade att ett nytt genomförandebeslut behövdes. Därefter, efter majoritetsskiftet, har beredningen av ärendet påbörjats, Christofer Fjellner. Då fick du i egenskap av oppositionsledare också information om att beredning av ett nytt ärende var på gång.

Frågan om informationsdiskriminering blir därför lite märkligt, när man på ett sätt från den nya stadsledningens sida har varit mer transparent än en stadsledning under mina nästan tio år i politiken någonsin har varit. Och återigen: Informationsdiskriminering kan det handla om inför beslut. Resten är viktigt, och där har du också fått information, Christofer.

Anförande nr 78

Borgarrådet F j e l l n e r (M): Jag yrkar bifall till mitt förslag.

Vi kanske inte ska stå här och försöka reda ut de exakta juridiska detaljerna, Clara Lindblom. Men det har fattats ett antal beslut som möjligtvis skulle kunna ha påverkats av den här informationen. Faktum är att vi i mars började utreda vad som är den största enskilda kostnadsökningen i svensk infrastrukturens historia och att detta är något som inte diskuterats vid ett enda styrelsemöte i Stockholm Vatten och Avfall AB eller i Stockholms Stadshus AB. Det är inte transparens.

Jag skulle vilja påstå att jag inte var medveten eller informerad om att man arbetade med ett nytt genomförandebeslut, men det spelar mindre roll. Vet du varför det spelar mindre roll? Det handlar om skyldigheten att informera *alla* styrelseledamöter. Det räcker inte att bara informera en styrelseledamot, utan alla måste få tillgång till informationen. Jag tror att detta mycket väl kan ha påverkat enskilda beslut.

A r o n M o d i g (KD): Vi hade en väldigt lång debatt i den här frågan i februari, och det finns inte skäl att upprepa allting från den debatten. Men en sak som jag ändå tycker att det finns skäl att upprepa är diskussionen om politisk pajkastning och var ansvaret ligger. Jag tror att detta är en fråga som lämpar sig väldigt dåligt för den typen av diskussion. Det rör sig om ett väldigt långsiktigt och väldigt komplicerat projekt. Vi har bytt politisk majoritet tre gånger sedan den här processen drog igång. Det kommer att vara helt omöjligt att reda ut vem som är ansvarig för vilken del. Det viktiga i det läge vi befinner oss i är att vi lär oss av det som har gått fel och funderar över hur vi ser till att detta aldrig inträffar igen.

I den reservation som Kristdemokraterna har tillsammans med Moderaterna, Liberalerna och Centerpartiet, som jag yrkar bifall till, efterfrågar vi tre saker som jag tycker är viktiga att särskilt lyfta fram.

För det första är det när det handlar om va-taxan viktigt att det utvärderas hur kostnadsökningen påverkar va-taxan framåt. Nu hör vi här att det är en sådan utvärdering på gång, och det låter jättebra. Vi behöver öka transparensen kring hur va-taxan kan tänkas utvecklas framåt.

För det andra vill vi att Stadshus AB får i uppdrag att utvärdera hur kostnadsökningarna påverkar andra planerade investeringar i staden och de förväntade räntekostnaderna framåt.

Och för det tredje vill vi betona vikten av att både koncernstyrelsen och SVOA:s styrelse framåt delges löpande lägesredovisningar hela vägen fram till dess att detta projekt är helt slutfört.

Anförande nr 80

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Ordförande! SFA-projektet är ett avgörande projekt för Stockholm; jag tycker att det är bra att vi påminner oss om det. Det ökar kapaciteten i avloppsreningen, vilket är nödvändigt när staden växer. Det minskar risken för översvämningar i en tid när översvämningensrisken blir alltmer överhängande på grund av klimatförändringarna. Det minskar risken för bräddningar. Det ger mycket mer effektiv rening. Mindre kväve, fosfor och läkemedelsrester ska släppas ut i Östersjön.

Den stora problematiken kring SFA är dock – vilket är väl känt vid det här laget; vi har också debatterat det tidigare i kommunfullmäktige – att den planering som gjordes 2013 präglades av stora brister, att beslutet forcerades igenom alldeles för snabbt och att tid och kostnader underskattades gravt. Det finns alltså kostnader i det här projektet som har funnits där hela tiden men som inte funnits med i våra beslutsunderlag på grund av att kostnadsuppskattningarna har varit dåligt genomarbetade. Utöver detta har vi också ett kraftigt höjt kostnadsläge i samhället överlag, och detta slår förstås också mot SFA-projektet.

Vad har vi då gjort det senaste året? Stockholms Stadshus AB tillsatte förra våren en extern granskning av SFA-projektet, vilket innebär att vi nu till sist har fått fram en mycket mer korrekt kostnadsuppskattning. Det görs även en genomlysning av andra stora projekt inom Stockholm Vatten och Avfall, inte bara SFA. Allt ska fram på bordet, som finansborgarrådet sa.

Bolaget har också fått ett tydligt uppdrag att analysera hur fördyringarna slår mot va-taxan i framtiden. Jag håller med föregående och flera tidigare talare om att vi behöver veta det. Sida 79 (132)

Vidare har vi skärpt stadens investeringsanvisningar så att stora infrastrukturprojekt inte längre får köra igång innan vi har gjort en extern granskning av planeringen. Vi har också skärpt uppföljningen överlag för stora investeringsprojekt i staden, både i SVOA:s egen styrelse och i koncernstyrelsen, och så vidare. Detta är viktigt.

SFA är ett avgörande projekt för Stockholm. Det är många medarbetare inom SVOA som sliter hårt med projektet, och för det vill jag säga tack till dem.

Parallellt med detta finns det en hel del som vi behöver lära av den här historiken. Självklart ska vi göra bra planeringar och kostnadsuppskattningar i staden när vi genomför infrastrukturprojekt i miljardklassen. Allt annat är orimligt.

Anförande nr 81

Björn Ljung (L): Herr ordförande, fullmäktige, åhörare och borgarrådet Lindhagen! Åsa, jag blev uppriktigt sagt väldigt förvånad och rätt förskräckt när du sa att vi ska se vilka intäkter vi kommer att få framöver, men om några månader. När vi fattar beslut om stora investeringar, som vi någonstans har en intäkt att finansiera eller delfinansiera med, borde inte de olika analyserna då gå ihop, så att man gör intäktsanalysen samtidigt som man gör kostnadsanalysen? Det är min första fråga.

Den andra frågan gäller det du sa om att vi ska göra noggranna utredningar innan och att de ska granskas externt innan vi går vidare. Min andra fråga är: Är det inte rimligt att någon följer de här jättestora projekten också under genomförandetiden?

Anförande nr 82

Borgarrådet Lindhagen (MP): Tack för viktiga frågor, Björn Ljung! Det är klart att det kommer att vara helt avgörande med uppföljning under projektens gång. Detta tänker jag förstås är en jätteviktig uppgift också för Stadshus AB. Hur ser vi till att säkerställa en bättre uppföljning? Hur ser vi till att vi inte någonsin hamnar i den här situationen igen? Det har gått tio år innan vi har korrekta kostnadsbedömningar; det är förstås fullständigt orimligt.

Jag tänker att det också kommer att vara en viktig uppgift för koncernstyrelsen att nu se om de uppföljningar som kommer att komma till koncernstyrelsen är tillräckligt bra för att man ska kunna fatta bra beslut längs vägen och för att man ska kunna följa projekten. Vi jobbar också just nu med att arbeta fram en bättre uppföljning. Jag tror att det kan vara väldigt klokt att också ta in extern kompetens i uppföljningen när detta är rimligt. Det tycker jag är en viktig fråga att fundera kring.

Jag är lite osäker på om din första fråga handlar om beslutet här i dag.

Anförande nr 83

Borgarrådet Fjellner (M): Vi ska lära oss av historien och av våra misstag. Jag ska plocka upp där Björn slutade, Åsa Lindhagen. En sak som man kanske i er situation skulle kunna lära sig är att det hade varit bra att göra granskningen av hur det påverkar va-taxan parallellt med arbetet med det nya genomförandebeslutet, så att vi kan se hela

bilden. I stället får vi nu kräva detta i en massa olika sammanhang, och det kommer långt efter. Det var det ena. Sida 80 (132)

Den andra saken jag funderar över är om ni inte borde lära er något av detta. Borde ni inte, när ni var så oroliga över detta att ni tillsatte en extern granskning, ha lyft den oron och nämnt att ni gör denna externa granskning i styrelsen för Stockholm Vatten och Avfall och i Stockholms Stadshus AB, och framför allt innan man tvingas fatta beslut om de här 19,5 miljarderna i Stockholm Vatten och Avfall? Borde de inte ha fått se den externa granskningen, som ni hade? Vad är värdet av de externa granskningarna, som vi båda vill ha, om de inte diskuteras?

Anförande nr 84

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Ordförande! Va-taxan analyseras just nu, men vi behöver fatta beslutet att gå vidare med SFA. Det är oerhört viktigt för att det inte ska börja blöda pengar för att vi stoppar upp det här arbetet. Det tänker jag när vi pratar om frågan om intäkter. Vi behöver förstås analysera hur detta påverkar stockholmarna.

Men det som oppositionsborgarrådet lyfte tidigare är också helt avgörande: Vi kan inte ha en halvbyggd tunnel, utan detta måste löpa på. Det här behövs för Stockholm. Det är mitt svar på den frågan.

Det som har varit helt avgörande – det har jag pratat om tidigare också – är att Stockholms Stadshus AB och bolaget inte en gång till kan gå upp till styrelsen med ett beslutsunderlag som inte håller måttet. Det är detta arbete som också har bedrivits. Du, Christofer Fjellner, fick också information om detta arbete och om att vi har fått indikationer om att det är mycket mer fördyringar. Beslutsunderlaget måste hålla kvalitet. Det är detta som har jobbats fram av bolaget Stockholms Stadshus AB för att styrelsen ska ha ett korrekt beslutsunderlag.

Anförande nr 85

J o h a n H e i n o n e n (S): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Ärendet gällande Stockholms framtida avloppsrening är i grunden väldigt komplext och har pågått under väldigt lång tid. Jag tycker att det är lite anmärkningsvärt att det finns oppositionspartier som slår in öppna dörrar. Vad menar jag med det?

Både utrednings-, inriktnings- och genomförandebeslutet fattades under 2013–2014 i bolagsstyrelse och kommunfullmäktige. Det innebär att det är fyra majoriteter i kommunen som har varit delaktiga i och ansvariga för besluten gällande Stockholms framtida avloppsrening.

I reservationen antyds att kostnadsökningar har tillkommit efter valet på grund av den nuvarande majoriteten. Men det som har brutit är ju beräkningarna, inte att det har tillkommit en massa nya byggnationer som den nuvarande majoriteten har hittat på. Det är samma projekt i sak nu som före valet 2022, men nu är kalkylerna genomarbetade. Det är lätt att nu vara efterklok och konstatera att SVOA vid tidpunkten då beslutet fattades underskattade svårigheten i att bygga nytt och köra det gamla samtidigt.

När det gäller den ökade kostnaden finns det också delar som bolaget haft väldigt lite inflytande över. Som exempel kan nämnas pandemi, krig i vår närhet, inflation och

räntehöjningar. Under 2023 gör bolaget ett omtag gällande projektet, och det inhämtas även en second opinion, som i stort sett bekräftar de nya beräkningarna. Sida 81 (132)

Det är viktigt för framtiden att vi drar lärdom av detta. Därför har både koncernstyrelsen och bolagsstyrelsen fattat flera beslut som ska skapa bättre processer i framtiden, för SVOA men även för övriga bolag.

För att säkerställa att staden både ska ha möjlighet att växa och samtidigt klara framtida miljökrav är detta beslut nödvändigt i dag.

Avslutningsvis tycker jag att det är viktigt att känna till att beslut redan har fattats i koncernstyrelse och bolagsstyrelse gällande de flesta av förslagen till åtgärder från oppositionspartierna. Det är dags att vi nu på bästa och smartaste sätt ser till att ro detta viktiga och nödvändiga projekt i hamn. Med detta yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 86

T h o m a s E h r n s t r ö m (V): Ordförande, ledamöter och åhörare! Jag kanske ska försöka hyfsa språket lite grann. Jag vill bara tillägga att jag under förra mandatperioden, mellan 2018 och 2022, satt i koncernstyrelsen. Jag tog upp frågan om SVOA, för jag hade någonstans en känsla av att det inte stod helt rätt till i det bolaget. Jag hade inte så mycket på fötterna, men jag tog upp det vid ett flertal tillfällen på koncernstyrelsens möte. Jag bemöttes dock bara med indignation. Jag fick inga svar på någonting. Med facit på hand kanske det var fel av mig att jag inte drev det hårdare då. Men nu är det som det är.

När det gäller detta med demokratin och insynen får man ofta mycket mindre information när man sitter i minoritet. Så kände jag när jag satt i koncernstyrelsen. Jag hade noll koll på vad som hände i SVOA, bland annat.

Med detta sagt måste man ju när besluten är tagna gilla läget, och då får man göra det bästa av det. Det är det vi ska försöka göra nu. Det är bara att se till att det börjar funka.

Anförande nr 87

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Ordförande! Som vän av ordning känner jag att det är många olika saker som snurrar här. Några saker ska man ha klara för sig. Alla i koncernstyrelsen visste att det behövdes ett nytt och reviderat genomförandebeslut. Det sades på styrelseutbildningarna och i styrelsen att det blivit en fördyring. Hur mycket dyrare visste inte någon förrän väldigt långt in på förra året. Varför det? Jo, man hade inte siffrorna i ordning på bolaget.

När vi fick ett majoritetsskifte i den här salen började den nya stadsledningen givetvis att förbereda ett nytt reviderat genomförandebeslut, som alla visste behövdes. Mycket tyder på att man visste att det behövdes ett reviderat genomförandebeslut redan våren 2022 men att man valde att göra en lägesrapport av det. Detta är föremål för granskning; vi får se hur det var med den saken.

Den nya stadsledningen sätter igång med beredning av ett nytt reviderat genomförandebeslut. När man gör det inser man att man får väldigt motstridiga siffror från bolaget. Man får inte grepp om var kostnaderna i projektet egentligen ligger. Därför tar man in en second opinion för att få hjälp i beredningsarbetet inför det nya

reviderade genomförandebeslutet, för att faktiskt kunna jobba fram ett genomförandebeslut över huvud taget. Detta betyder att det inte är någon som har suttit här inne och hållit på slutsiffran i flera månader, utan det har pågått ett beredningsarbete där man har fått väldigt dåliga underlag från bolaget, förmodligen för att de kanske inte hade full koll själva.

Det är så här det funkar när man bereder ett ärende. Att ärendet skulle komma var ingen nyhet. Sedan sker en beredning, och det var olyckligt att den tog extra lång tid; det var för att ingen hade koll på siffrorna. Det var inte så att den förra stadsledningen stod och knackade på dörren och sa ”Hej, vi har ett projekt här som håller på att haverera – kan ni snälla titta på det?”, utan vi var tvungna att börja om.

Det har sagts i den här salen att det inte är transparent. Många av er här sitter i koncernstyrelsen. Ni sitter i ekonomiutskottet. Ni har fått de nya lägesrapporterna, med grönt, gult och rött. Det är denna struktur vi nu jobbar fram. Man ska aldrig någonsin igen kunna hasta till ett genomförandebeslut och fatta både utrednings-, inriktnings- och genomförandebeslut på mindre än ett år. Detta ska aldrig hända igen.

Men man ska inte heller ha ett system i den här staden där det är möjligt att inte lyfta upp känsliga frågor till politiken, till exempel för att det är valrörelse eller vad det nu kan vara. Vi måste ha kontinuerliga avstämningar så att politiken får reda på vad som händer och ingen kan undfly ansvar.

Detta är något som redan är på gång – det vet ni. Vi kan säkert bättra oss ännu mer, men maken till transparens har faktiskt aldrig rått i den här salen eller i koncernstyrelsen, och jag är nu ändå snart inne på mitt tionde år som borgarråd. Så kom igen! Det rör på sig framåt, och vi måste hjälpas åt att föra detta i hamn.

Anförande nr 88

Borgarrådet J ö n s s o n (L): Flera talare här har uttryckt precis det du tycker, Clara Lindblom, så det är kanske inte så att alla har anklagat hit och dit. Man har tvärtom försökt säga att vi behöver ta ett gemensamt ansvar.

Min kommentar handlar mer om att vi ... Nu tappade jag bort mig lite här – så dumt! Det blev total blackout, faktiskt. Minnet sjönk verkligen ned i avloppet, får jag säga. Det var ju lite sorgligt, för jag hade nämligen en jättebra grej som jag skulle säga.

Anförande nr 89

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Tack så hemskt mycket, Jan Jönsson! Så här kan vi göra oftare. När jag känner att jag inte har tillräckligt mycket talartid kan du gå upp och glömma. Det är en mänsklig faktor som jag uppskattar.

Det jag tycker är lite märkligt i den här debatten är att vi å ena sidan har en opposition som säger att vi inte ska kasta paj utan röra oss framåt – nu är det enighet och vi ska ro det här i hamn. Å andra sidan har vi en oppositionsledare som viftar hej vilt i medierna, kommer med olika typer av insinuationer om att brott har begåtts och på olika sätt även här i talarstolen under den här debatten gör en sak av att vi på något sätt skulle undanhålla information och så vidare. Det är denna väldigt splittrade bild jag vänder mig emot.

Faktum är att under beredningen av ett ärende ska man inte behöva ta in en second opinion, till exempel. Det är klart att ett stort projekt och ett stort bolag ska ha koll på sina siffror. Så var det inte i det här fallet, och vi har vidtagit en rad åtgärder för att säkerställa transparensen i detta. Sida 83 (132)

Jag ser alltså jättegärna enighet, men då måste det hålla hela vägen, även när oppositionsledaren vevar i DN.

Anförande nr 90

Borgarrådet Lindhagen (MP): Ordförande, fullmäktige, stockholmare och inte minst invånare som tillhör de nationella minoriteterna! I dag tar vi ett viktigt steg framåt för att stärka stadens arbete för de nationella minoriteternas rättigheter.

Sverige har fem nationella minoriteter; samerna är också ett urfolk. Historiskt har de nationella minoriteternas möjligheter att utöva sin kultur, tala sitt språk och föra vidare sitt arv till kommande generationer begränsats och inskränkts av majoritetssamhället. De har utsatts för rasism, antisemitism och antiziganism, tvångsförflyttningar, övergrepp, förföljelse och förtryck. Detta är en skamlig del av Sveriges historia, och vi behöver öka kunskapen om den här historien. Vi har ett ansvar att veta och förstås att lära och motverka att övergrepp sker igen, nu i vår tid.

Samtidigt behöver vi också ha en insikt om att även om vi har kommit en bit på väg i Sverige återstår det fortfarande mycket arbete innan vi har skapat ett samhälle där de nationella minoriteternas rättigheter tillgodoses fullt ut och där vi revitaliserar, främjar och utvecklar de nationella minoriteternas språk och kultur och har utrotat rasismen. Detta arbete måste drivas med kraft.

Enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk har Stockholms stad en skyldighet att samråda med de nationella minoriteterna. Det är förstås också viktigt med en god dialog om vi ska kunna nå bra resultat. Genom att inrätta ett råd för nationella minoriteters rättigheter under kommunstyrelsen formaliserar och stärker vi samrådsformerna i staden. Det är min förhoppning att frågorna kommer att få större tyngd, den tyngd som de förtjänar.

Minoriteternas representanter kommer också att få ett arvode och rätt till ersättning för förlorad arbetsinkomst. På det sättet så skapar vi också bättre förutsättningar för representanterna att bidra med sin tid, kunskap och erfarenhet.

Utöver rådet under kommunstyrelsen lyfter de nationella minoriteterna att det också finns behov av enskilda och öppna samråd med respektive minoritet eftersom bristerna i samhället kan se olika ut för olika minoriteter. Detta behov av samråd behöver vi också tillgodose.

Det finns också ett behov av att tydliggöra hur staden arbetar med samråd runt om i stadens organisation. Arbetet ser lite olika ut i olika delar av staden. Kommunstyrelsen får därför i uppdrag att ta fram en struktur för stadens arbete med samråd. Här ingår att särskilt titta på hur barn och unga som tillhör en nationell minoritet ska få sin rätt till inflytande tillgodosedd – en viktig barnrättsfråga.

Till sist vill jag lyfta fram att vi också kommer att inrätta en särskild referensgrupp med romska företrädare, som kan ge stöd till staden när vi reviderar stadens strategi för romsk inkludering framöver. Där behöver vi förstås en god och nära dialog med den romska minoriteten.

Ordförande! Att alla de fem nationella minoriteterna finns representerade i vår stad är något att känna stolthet över. De bidrar till en mångfald av erfarenheter, kulturyttringar, språk och idéer och gör Stockholm till en rikare stad att leva i.

Vi befinner oss just nu i en tid då samhällsklimatet hårdnar, rasism och diskriminering tillåts ta större plats och antidemokratiska krafter i världen växer. Detta drabbar människor som tillhör minoriteter extra hårt. Då ska vi i Stockholm jobba ännu hårdare för att skapa ett samhälle där alla människor kan leva i trygghet och frihet och känna sig som en självklar del av vårt samhälle – där alla människor får sina mänskliga rättigheter tillgodosedda. Där är vi inte i dag, men det är dit vi ska. Sida 85 (132)

Ordförande! Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 91

G a b r i e l K r o o n (SD): Även vi från Sverigedemokraterna tycker att detta är ett bra initiativ. Det är bra att man institutionaliserar den här formen av samverkan.

Vill man väl måste man väl ändå utgå från att alla politiska partier ska få samma möjlighet till insyn i det här rådet. Men det gör man inte, utan man släpper bara in fem politiska representanter i rådet – vi är åtta partier i fullmäktige. Jag tycker att det är beklagligt att man inte från majoritetens håll försöker främja en större transparens och insyn så att alla politiska partier faktiskt ges en möjlighet att verkligen förkovra sig i det som sägs och bedriva en aktiv minoritetspolitik. Den möjligheten försvinner ju helt och hållet när till exempel Sverigedemokraterna uppenbart kommer att bli exkluderade från det här rådet.

Jag tycker att detta inte minst visar på Åsa Lindhagens tvåsidighet. Å ena sidan talar hon sig varm för att vi ska främja arbetet för minoriteterna, men å andra sidan verkar hon inte bry sig om att alla partier ska få ta del av informationen och kunna lägga fram aktiva förslag och aktiv politik för detta. Det tycker jag är väldigt beklagligt.

Jag tror faktiskt att minoritetsföreträdarna också kommer att vilja ha ett svar på det här. Varför är inte alla partier med på dessa sammanträden? Varför väljer man att begränsa sig till bara fem politiska representanter?

Anförande nr 92

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Det ser lite olika ut i olika råd. Det som är viktigt i det här rådet är att minoriteterna ska stå i centrum. De utgör den stora delen av det här rådet.

Det finns inget som hindrar politiska partier i kommunfullmäktige att ta ansvar för att driva politik som stärker de nationella minoriteternas rättigheter. Träffa företrädare för minoriteterna, driv förslag och lägg fram motioner i kommunfullmäktige! Sätt press på oss i majoriteten att göra ett bättre jobb! Jag välkomnar det. Vi vill ha så mycket press som bara är möjligt, för det är vårt ansvar att flytta fram positionerna när det gäller att stärka de mänskliga rättigheterna i staden. Så träffa de nationella minoriteterna och lyssna till dem och till vad de tycker är viktigt att vi gör i staden! Lägg fram förslag och driv på oss i majoriteten! Jag välkomnar detta. Det finns inga hinder för det.

Anförande nr 93

G a b r i e l K r o o n (SD): Jag yrkar bifall till vårt förslag.

Jag tycker att det är tråkigt att ni exkluderar partier som Sverigedemokraterna, Åsa Lindhagen. Ni begränsar det till fem företrädare. Hade man velat ha en öppen diskussion hade även vi från Sverigedemokraterna kunnat föra dessa dialoger i det skattefinansierade forum som detta faktiskt är. Självklart kan vi träffa de här grupperna separat – det gör vi och det kommer vi att fortsätta göra. Men nu handlar det om att vi har en skattefinansierad samverkansgrupp som du verkar behandla som en exklusiv möjlighet för majoriteten och ett fåtal partier i oppositionen att träffa de här grupperna. Det tycker jag är beklagligt.

Om du vill att vi ska vara en aktiv motpart och verkligen vill att vi ska driva på minoritetsfrågan måste du också släppa in oss i de forum där frågorna diskuteras – där representanterna träffas och får ersättning för förlorad arbetsinkomst och för att gå på möten och där fler kan delta. Det är väl det bästa sättet att bedriva en offensiv minoritetspolitik – att ha högt i tak och en öppen miljö. Men det vill inte du, utan du vill ha detta som en exklusiv klubb för dig själv.

Anförande nr 94

M i c h a e l a H o l l i s (KD): Fru ordförande! Fullmäktige! Jag yrkar bifall till Kristdemokraternas reservation i kommunstyrelsen.

Jag vill börja med att understryka att Kristdemokraterna tycker att det är mycket bra att uppmuntra till dialog och samråd och till stärkt delaktighet och rätt till inflytande för nationella minoriteter. Men vi ställer oss frågande till om ett råd under kommunstyrelsen är svaret på detta. Vi ser att det kan finnas en risk för att rådet blir en instans med begränsat inflytande vilken fragmenterar samrådet med nationella minoriteter ytterligare.

I stadsledningskontorets tjänsteutlåtande konstateras det att ett inrättande av ett råd för nationella minoriteters rättigheter under kommunstyrelsen inte fullgott kan säkerställa att de nationella minoriteternas rättigheter och inflytande tillvaratas i stadens verksamhet utan att det även behöver kompletteras med andra former av samråd. Vad detta är för samråd beskrivs inte.

Vi ser en risk för att inrättandet av ett råd för nationella minoriteters rättigheter snarare blir en symbolpolitisk handling än en förbättring av nationella minoriteters rättigheter. Detta är dessutom kostnadsdrivande i ett redan ansträngt ekonomiskt läge. Vi ställer oss därför negativa till att inrätta ett råd för nationella minoriteters rättigheter i Stockholm.

Anförande nr 95

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Jag tycker att det här är frågor som ska få kosta. Det är väldigt lite pengar i sammanhanget, och det är viktiga demokratifrågor.

Jag tycker att det är intressant att Kristdemokraterna har fört fram att detta riskerar att fragmentera dialogen med de nationella minoriteterna – du förde också fram det nu i talarstolen, Michaela Hollis. Jag har landat i precis motsatt slutsats, nämligen att vi nu tar ett helhetsgrepp kring de här frågorna. Vi samlar dem och ökar tyngden väldigt tydligt genom att inrätta ett råd under kommunstyrelsen i stället för att ha separata samråd vid sidan av, som jag nu har tillsammans med bland annat

stadsledningskontoret. Detta tror jag kommer att vara väldigt viktigt för att tillföra mer kraft i det här arbetet. Sida 87 (132)

Det här är alltså inte en bra idé enligt Kristdemokraterna. Där tycker vi olika. Min fråga tillbaka till Kristdemokraterna är: Vad är det ni vill göra för att stärka de nationella minoriteternas möjligheter till inflytande och delaktighet i stadens verksamheter?

Anförande nr 96

M i c h a e l a H o l l i s (KD): Tack så mycket för frågan! Vi tycker att det är bra att den typ av dialog som du nu räknar upp finns, Åsa Lindhagen. Vi har läst vad remissinstanserna säger. De här grupperna är inte i sig själva homogena, utan det finns olika föreningar i grupperna. Precis som också flera remissinstanser poängterar är inte heller alla nationella minoriteter organiserade i föreningar, så vi missar en hel massa människor som inte kommer till det här rådet som du samlar ihop. Det är klart att detta är ett sätt att samlas till dialog, men vi ser en risk för att man missar en hel del samråd. Det är det som vi ställer oss mest frågande till.

Anförande nr 97

Borgarrådet H e d i n (M): Ordförande! Lika rättigheter och lika skyldigheter för alla – det borde vara självklart 2024, men trots det har vi lång väg kvar att gå. Vi ser att olika grupper av människor återkommande möter diskriminering, hot och hat, inte minst när det gäller våra nationella minoriteter: judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar.

Judar är en särskilt utsatt grupp just nu. Uppföljningsmyndigheterna har pekat på att det är judar som får minst tillgång till sina minoritetsrättigheter på kommunal och regional nivå jämfört med andra nationella minoriteter samt att den judiska minoriteten har sämre möjligheter till inflytande i frågor som har betydelse i just kommuner och regioner.

Mer måste göras, inte minst politiskt, men att svaret på det skulle vara ett nytt råd under kommunstyrelsen är vi moderater tveksamma till. Vi är nog flera här inne som har suttit i några av de olika råd som skapats under kommunstyrelsen genom åren. I vissa fall har det varit mycket givande, medan det i andra fall snarare har blivit ett tillfälle att lyssna på dragningar och kanske prata med varandra – sedan har det inte blivit så mycket mer.

Nationella minoriteters rättigheter är en alldeles för viktig fråga för att stanna vid diskussioner. I stället handlar det om olika viktiga insatser som behöver göras utifrån olika minoriteters behov, exempelvis att arbeta aktivt för att säkerställa tryggheten och säkerheten för judar i vår stad, förbereda firandet av 250 år av judiskt liv nästa år i våra verksamheter och på riktigt motverka antisemitism. Det handlar också om att fortsätta arbetet mot antiziganism med hjälp av våra romska brobyggare och säkerställa att den romska minoriteten får samma rätt till arbetsmarknadsdeltagande, utbildning, social omsorg och kultur som alla andra. Det handlar även om att vi tar vårt förvaltaransvar som särskilt utpekade förvaltare för finska, meänkieli och samiska, så att våra åtaganden som medföljer faktiskt uppfylls, inte minst när det kommer till att säkerställa tillgängliga välfärdstjänster. Jag nämner detta som några exempel.

Moderaterna tror på en politik som gör skillnad på riktigt för våra minoriteter. Jag yrkar bifall till Moderaternas reservation. Sida 88 (132)

Anförande nr 98

A r v i d V i k m a n R i n d e v a l l (S): Ordförande, fullmäktige och åhörare! I morse fyllde judar Stockholms alla synagogor för att börja firandet av den judiska påsken. I kväll fortsätter de med sederaften. Den judiska påsken firas till minne av uttåget ur Egypten och befrielsen från slaveriet. Det handlar alltså om rätten att få leva fritt, med samma friheter och rättigheter som alla andra. Jag tycker att detta är värt att ha med sig när vi i kväll fattar beslut om att inrätta kommunstyrelsens råd för nationella minoriteters rättigheter i Stockholm. Judar är en av fem nationella minoriteter i Sverige. Romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar är de andra.

En gemensam nämnare för arbetet med gruppen nationella minoriteter är just säkerställandet av rätten att få leva och verka på samma villkor som alla andra. Den här kampen är inte självklar, och den är heller inte färdig. Just nu lever vi dessutom i en tid då samhällsklimatet hårdnar, en tid då rasism, hot, hat och polarisering får hårdare fäste. Vi kan i stadens undersökningar se att personer som tillhör nationella minoriteter känner sig särskilt utsatta. Och vet ni – det sker under vår vakt. Det är vår skyldighet att göra någonting åt det, ordförande.

Ett centralt råd är förstås inte hela svaret på vad vi ska göra. Vi håller också på att ta fram ett program för mänskliga rättigheter i staden. Funktionen med ett råd är att skapa ett organiserat och tydligt forum för inflytande på högsta nivå i den här staden. Det är ett erkännande, och det blir en plats där företrädare för minoriteterna kommer att få ytterligare en möjlighet att påverka staden, en plats där man kan föra fram synpunkter och förslag på hur Stockholm kan bli ännu bättre i vårt arbete. Det behöver vi.

Jag kan konstatera att en betydande del av oppositionen reserverar sig mot beslutet. Man gör det med något konstruerade argument som handlar om att det skulle minska inflytandet eller om att arvudet och ersättningen för förlorad arbetsinkomst, vilket handlar om möjligheten till inflytande, innebär för stora kostnader. Jag tycker att den som för en sådan argumentation också är skyldig att kunna svara på vilka insatser man hellre vill se i arbetet för att stärka de nationella minoriteterna, men detta saknar jag i dag.

Ordförande! Jag hoppas och tror att vårt nya råd för nationella minoriteters rättigheter kommer att bli ytterligare en pusselbit i arbetet med att bli bättre på att tillvarata rättigheterna. Därför yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 99

T i n a K r a t z (V): Fru ordförande! Ledamöter! Jag tycker att det är fantastiskt att vi ändå i grunden är så enade i själva sakfrågan. Vi har ett historiskt arv av rasism och diskriminering som vi måste göra upp med. Trots att stora framsteg har gjorts i kampen mot diskriminering vet vi alla att det fortfarande är alldeles för många ur de olika nationella minoriteterna som möter inte minst diskriminering, fördomar, rasism, stigmatisering och marginalisering. Så är det än i dag.

Alla åtgärder som kan vidtas för att stärka allas lika värde och möjligheter till inflytande och delaktighet välkomnas av oss vänsterpartister. Vi välkomnar också

detta råd, som nu ska instiftas, för det är verkligen hög tid att vi stärker och utvecklar stadens arbete för att säkerställa våra nationella minoriteters rätt till sin delaktighet och sitt inflytande. Med ett råd under kommunstyrelsen ökar vi möjligheten till en strukturerad process för strategiska utvecklingsfrågor. Genom att lägga rådet under kommunstyrelsen stärker vi de nationella minoriteternas frågor och synpunkter och ger dem större tyngd än tidigare. Vi har försökt kämpa med de här frågorna, men vi har kommit alldeles för kort bit på väg. Det här rådet tycker jag därför är jättebra.

Vi ser fram emot att följa detta arbete för att rådet ska bli ett bra och konkret verktyg för staden, så att vi även i praktiken kan ta vårt ansvar för att främja och skydda de nationella minoritetsspråken och de nationella minoriteternas möjlighet att behålla och utveckla sin kultur likaväl som sin demokratiska rätt. Det här kommer att berika Stockholm och förbättra vår stad.

Att vi nu också ger ett arvode för deltagande i rådet visar att vi värderar rådet och dess deltagares arbete och kunskaper och ser vikten av dem. Det är en viktig jämlikhetsprincip som vi tycker skulle ha införts långt tidigare. För oss i Vänsterpartiet är det viktigt att de olika grupperna genom detta råd ges goda förutsättningar för inflytande och möjlighet att delta i stadens utvecklingsarbete fullt ut och att få komma in tidigt i processerna. Jag yrkar därför bifall till kommunstyrelsens förslag om ett råd för nationella minoriteter.

Anförande nr 100

Elin Hjelmsjö (L): Fru ordförande! Det är en sak att läsa om en händelse och en helt annan att få höra någon som varit med om den berätta om den. Det är vårt ansvar som politiker att se till att vi har människors berättelser i ryggen när vi fattar beslut.

I Sverige och i Stockholm har vi fem nationella minoriteter. För Liberalerna är det självklart att vi ska göra allt för deras rättigheter. Därför välkomnar jag det här förslaget om att införa ett råd. Samtidigt vore det också betydelsefullt om vi i Stockholm tog oss an hbtq-personers och kvinnors rättigheter på ett samordnat sätt – kanske i ett råd, kanske i en annan form. Jag hoppas att majoriteten vill samarbeta med oss i den frågan. Därmed yrkar jag bifall till Liberalernas reservation.

Anförande nr 101

Borgarrådet Linda Hagén (MP): Ordförande! Jag tycker att det är så intressant att lyssna till ledamöternas inlägg att jag glömmer bort att trycka på knappen för replik. Det blev nästan för sent.

Jag vill tacka Liberalerna och dig, Elin, för att ni står upp för alla människors lika värde och faktiskt också lägger fram ytterligare förslag på vad mer vi borde göra. Jag tycker att det känns som en ära att sitta i en kommunfullmäktigeförsamling där oppositionen går upp och säger: Ni borde göra ännu mer!

Jag tycker att ni lyfter kloka synpunkter kring hur vi kan driva jämställdheten framåt och hur vi kan driva rättigheterna för hbtqi-personer framåt i Stockholm. Detta finns det också ett väldigt stort behov av nu i en tid när vi ser att det finns en backlash mot både kvinnors och hbtqi-personers rättigheter i samhället. Det här behöver vi stå upp

för. Vi jobbar just nu med ett MR-program också, och där kommer vi att behöva ha med oss de här frågorna. Tack för att ni lyfter dem! Sida 90 (132)

Anförande nr 102

E l i n H j e l m e s t a m (L): Fru ordförande! Tack, Åsa! Det här tror jag blir kvällens trevligaste replikskifte. Vi ser fram emot nästa steg i det MR-arbete som ska ske och hoppas att de här frågorna får ta plats där. Jag tror att det kan bli jättebra om vi gör det tillsammans.

Anförande nr 103

Borgarrådet S t r ö m g r e n (MP): Ordförande, fullmäktige och stockholmare! Det är nu dags att diskutera och besluta om de åtgärder som vi från staden vill passa på att vidta i samband med att regionen renoverar det tätskikt som ligger ovanpå gröna linjen på södra Götgatan. Det här är en av Stockholms äldsta tunnelbanesträckor. Man kan säga att det från början är en nedgrävd spårvagnslinje, vilket innebär att det i praktiken inte sprängdes en tunnel till tunnelbanan. I stället öppnade man helt enkelt gatan och lade ett lock därpå. Det här locket har nu nått sin tekniska livslängd, och regionen behöver därför genomföra nödvändiga åtgärder för att säkerställa tunnelbanans gröna linjes framkomlighet och driftssäkerhet.

Under tiden då det här arbetet sker och i samband med att det färdigställs kommer vi från staden att bistå regionen för att de trafikomläggningar som kommer att vara nödvändiga ska bli så enkla och bra som möjligt. Vi passar också i det här ärendet på att lägga till lite investeringsmedel, en summa på 95 miljoner, för att förbättra den västra sidan av Götgatan, där det här locket är beläget, när det läggs tillbaka och den sidan av Götgatan återställs.

Det som kommer att göras är en breddning av trottoarerna och en bättre placering av träden som är planterade där. Träden kommer att planteras på det modernare sättet, nämligen med växtbäddar i skelettjord, vilket är en skyfallsåtgärd som kan hantera dagvatten bättre. På så sätt säkerställer man också att träden lever långa och lyckliga liv.

Staden planerade under en tid för ett större och mer ambitiöst arbete. Samtidigt med genomförandet av det här projektet räknade man med att man också skulle kunna renovera den östra sidan av Götgatan och ge den en ny gestaltning. Men under tiden man utrett det här har man konstaterat att det skulle innebära en ganska stor investeringssumma. Den delen av Götgatan, den östra, blir inte heller uppgrävd under den tid då man renoverar tätskiktet, så det skulle egentligen inte ha inneburit någon passa på-åtgärd. I stället skulle det ha inneburit en förlängning av projektet och uppgrävningen med två år samt investeringskostnader på omkring 800 miljoner för staden.

Som vid alla projekt av denna typ finns det också risk för att man upptäcker någonting som kanske inte håller den kvalitet som man trodde. De här fördyringarna riskerar då staden i stället att behöva stå för, även om den del som ligger på staden egentligen inte är så komplex eller löper så stor risk att bli fördyrad. Utifrån de nya prognoserna och beräkningarna och med den riskmedvetenhet som vi systematiskt jobbar efter i trafiknämnden valde vi helt enkelt ett mindre omfattande arbete, med 95 miljoner i stället för 800 miljoner och en kortare avställningstid: sex år i stället för åtta år. På det sättet tar vi höjd för den risk som vi behöver ta höjd för i den här typen av projekt. Med anledning av inflation och stigande råvarupriser blir det allt viktigare för oss att säkerställa att vi hushållar med skattebetalarnas pengar.

Ingen hade varit gladare än jag om vi hade kunnat göra den här större och mer omfattande investeringen i Götgatan. Men i den här situationen, utifrån de beräkningar vi har kopplat till risk, valde vi att ta det säkra före det osäkra. Ändå skapar vi på den västra sidan en bättre lösning för gångtrafikanter och cyklister. På den östra sidan

bibehåller vi de bredder som vi bedömer är tillräckliga för de stora flöden som finns. På det här sättet möjliggör vi att de pengarna kan gå till andra satsningar runt om i staden som vi bedömer är mer angelägna än de på södra Götgatan. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag. Sida 92 (132)

Anförande nr 104

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige, åhörare och stockholmare! Götgatan står inför stora arbeten av en omfattning som man inte sett sedan tunnelbanan byggdes för nästan hundra år sedan. Det är såklart välkommet att regionen nu agerar proaktivt för underhåll innan vattnet börjar rinna ned i tunnarna. Eventuellt har det kanske redan gjort det. Den gröna linjen mot söderort är en viktig artär för vår stad, så även ovan jord. Götgatan utgör en kritisk länk för 13 000 cyklister om dagen.

För tio år sedan breddades gång- och cykelbanorna söder om Åsögatan. Då fick man förvisso mer utrymme, men i form av en provisorisk lapptäckeslösning. Avgränsningarna mellan trafikslagen upplevs som otydliga och otrygga, och cyklisterna skiljs från biltrafiken enbart med påkörbara pollare av plast. Tanken var att en ordentlig och permanent lösning skulle vänta tills gatan grävs upp, vilket nu snart är på gång.

Men nu har det kommit nya bud. Det blir bättre, men bara på halva gatan – bara på den västra sidan och inte på den östra. Under sex år ska vi alltså gräva upp ett av stadens hårdast belastade stråk och sedan återställa det till befintlig standard, det vill säga ett provisorium. Det här är faktiskt helt obegripligt för mig. Mycket kommer att hända under de sex år då Götgatan ska grävas upp, men en sak är klar: Stockholmarnas och Södermalmsbornas tålamod kommer att provas.

I tider av stök och bök kan man tänka att det i alla fall blir bättre när det blir klart. Men i det här fallet stämmer inte detta. När man nu backar från det tidigare inriktningsbeslutet om en upprustning från fasad till fasad kan det konstateras att den östra sidan får klara sig utan den förbättrade trafiksäkerhet och den förbättrade framkomlighet som tanken i tio års tid har varit att åstadkomma. Nu har vi chansen, men staden väljer att inte ta den chansen.

Vi kommer i framtiden att behöva en permanent lösning även för den östra sidan. Att gräva upp Götgatan igen kommer inte att bli vare sig billigare eller lättare att motivera för medborgarna. Det kanske inte behöver ske nästa år eller om fem år, men inom en snar framtid skulle man behöva gräva upp gatan igen för att hitta de permanenta lösningarna för den östra sidan.

Det här är inte bra stadsutvecklingspolitik. I stället: Bifall till Centerpartiets reservation i kommunstyrelsen!

Anförande nr 105

S a r a S v a n s t r ö m (L): Ordförande och fullmäktige! Turerna kring upprustningen av södra Götgatan i samband med att Region Stockholm ska göra det här tätskiktsbytet har kantats av frågetecken. Enligt den ursprungliga planen skulle staden samtidigt som detta sker passa på att rusta upp hela södra Götgatan. Som vi alla vet och som båda de föregående talarna pratat om finns det tillgänglighets- och trafiksäkerhetsutmaningar på södra Götgatan. Förra våren stod det dock klart att

projektet fördyrats avsevärt. Det gjorde att trafiknämnden svängde i planeringen. Det är ärendet som vi i dag ska fatta beslut om rör endast en upprustning av västra sidan av Götgatan. Sida 93 (132)

Jag har varit lite kritisk till hanteringen av ärendet. Men sedan förra året har i alla fall ett antal frågetecken kunnat rätas ut. Jag beklagar att staden inte mår med att rusta upp hela södra Götgatan. Liberalerna är fortsatt oroliga över den undermåliga trafiksituation som råder på den östra sidan. Vill vi ha en riktig cykelstad där även vi som kommer från södra österort ska kunna ta oss in till city behöver den upprustas i närtid. Liberalerna utgår från att de planerna inte läggs på hyllan, även om de inte är aktuella i just detta projekt. Med det yrkar jag bifall till Liberalernas reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 106

M a u r i c e F o r s l u n d (KD): Fru ordförande! Jag får börja med att säga att vi från Kristdemokraternas sida ansluter oss till Moderaternas reservation i kommunstyrelsen i ärendet. Jag yrkar bifall till den.

Här har vi ett projekt som har visat sig skulle bli betydligt dyrare än vad som ursprungligen var tänkt, även om det såklart inte är i samma skala som SFA-projektet som vi hanterade för ett tag sedan. Det är därför bra att trafiknämnden när vi nu går från inriktning till genomförande föreslår att man skalar ned tätskiktsreoveringen i omfattning för att begränsa kostnaderna och att avtalet med regionen förhandlas om i linje därmed. Jag får nog ge Lars Strömgren ett visst erkännande för det.

Men vid sidan av problemet med stora fördyringar av infrastrukturprojekt har Stockholm också problem med projekt med väldigt långa genomförandetider. För att ta ett känt exempel byggdes den gamla Slussenanläggningen på fyra år på 30-talet, medan vi för nya Slussen nu är inne på år åtta. Nu har vi den här tätskiktsreoveringen av södra Götgatan, som ska pågå under totalt sex år enligt prognosen.

Mot den bakgrunden är det såklart oerhört viktigt för stockholmarna att staden finner alternativa lösningar för framkomligheten kring Götgatan – lösningar som funkar för alla trafikslag inklusive för bilisterna. För att förbättra trafikflödena skulle man till exempel kunna öppna för fler genomfartsmöjligheter där det går på närliggande gator i området och inte minst häva den avstängning av påfartsramperna i Söderledstunneln som kallades tillfälliga när de infördes en gång i tiden – för åtta år sedan nu.

Anförande nr 107

U l f W a l t h e r (S): Det här är ett projekt som kommer att bli jättefint när det väl är klart. SL gör ett omständligt men nödvändigt tätskiktsbyte. Det kommer att bli tufft för stockholmarna framkomlighetsmässigt under en längre tid, men jag tror att det kommer att vara värt det. Den västra sidan av Götgatan får ett lyft, med breddning av gångbanan och cykelbanan. Träden får en ny typ av plantering.

Den östra sidan då? Nej, den kommer inte att schaktas upp, utan den kommer att återställas till befintlig standard och funktion, även om träden byts ut. Det är sant att en mer omfattande reovering även av den östra sidan hade kunnat göras samtidigt, som delar av oppositionen kräver. Men den sanningen behöver kompletteras med en annan tuff sanning, nämligen att staden inte har ett oändligt utbud av

investeringsmedel. Vi lägger redan stora pengar på att förbättra infrastrukturen i innerstaden, och pengarna måste också räcka till andra delar av staden. Sida 94 (132)

Att i enlighet med kommunstyrelsens förslag bygga om den västra sidan kommer att kosta runt 95 miljoner kronor. Att renovera även den östra sidan skulle ha inneburit en total kostnad på 800 miljoner kronor. Jämför det! Delar av oppositionen vill att vi ska lägga ned över 800 miljoner kronor på den här renoveringen i stället för 95 miljoner kronor. Den kostnadsökningen blir orimlig, inte minst då den östra sidan enligt trafikkontoret redan håller en acceptabel standard i fråga om bredd på cykelbanan. Vi har inte oändligt med resurser. Det är förvånande att delar av oppositionen inte låtsas om den här kostnadsökningen på 800 procent när de talar om fasad till fasad.

Nu har vi en läxa att göra. Det är så här: Min morsa och alla andra söderbor ska påverkas så lite som möjligt av de här arbetena. Näringsidkarna längs Götgatan behöver också vara trygga i att deras verksamhet kommer att funka under ombyggnadstiden. Både trafikkontoret och regionens trafikförvaltning måste nu kavla upp ärmarna för att minimera besväret under arbetstiden. Genom att man breddar trottoaren och cykelbanan och hittar bättre placering av träd på den västra sidan kommer Götgatan att bli en mer trivsamt och framkomlig gata när projektet väl är slutfört.

Dessutom sker detta alltså till en rimlig ekonomisk kostnad. Jag tycker att delar av oppositionen ska överge sina snudd på ansvarslösa förslag till kostnadsökningar och i stället ansluta sig till kommunstyrelsens förslag till beslut, som jag yrkar bifall till.

Anförande nr 108

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande! Jag förstår att piken från Ulf Walther var riktad mot mig. Jag försökte bara redogöra för att man i tio års tid har hänvisat till den dag då man gräver upp Götgatan – då ska vi se till att lösa hela den här utmaningen! Många beslut och andra projekt har fått stå och vänta; man vet ju att vi ändå ska gräva upp gatan. Jag tror att stockholmarna hade förväntat sig att vi skulle ha löst det här på ett mycket bättre sätt.

Vad gäller kostnadsökningarna är det ju fantastiskt om ni skulle kunna hålla er till 95 miljoner om den andra sidan skulle kosta 700 miljoner. Det är fantastiskt att den ena sidan kan vara så otroligt mycket billigare än den andra. Men du har säkert läst alla underlag, Ulf Walther, så att du kan ge mig exakta beskrivningar av varför det är på det här sättet. Jag tror dock att stockholmarna och Södermalmsborna hade velat göra detta i ett svep. Det hade gett en lång tid av bekymmer, men det hade också blivit bättre när det var klart.

Anförande nr 109

U l f W a l t h e r (S): Jajamän, Jonas Naddebo – jag kan ge dig svar på den frågan. Kostnadsökningen beror på de omfattande ledningar som går under den östra sidan. På den sidan skulle det bli mycket större och mer omständliga arbeten, vilket drar upp priset avsevärt. Det blir dessutom mycket större risker.

Vi lägger 120 miljoner kronor på Östermalmstorg. Vi lägger 80 miljoner kronor på att snygga till runt Biblioteksgatan. Vi lägger närmare en kvarts miljard på Tegelbacken. Här vill ni lägga på 700 miljoner kronor till, trots att den östra sidan redan har en

godtagbar standard. Staden har fullt med projekt som behöver fixas till, med broar som rostar och torg i förorten som behöver rustas upp. Vi rödgröna tycker att investeringar behöver göras i hela staden. Låt oss rusta upp parkeringarna vid Järvabadet i stället, eller hela Järvafältet för den delen! Vi kanske kan fixa till hissen i Rågsved. Om det nu är Söder vi pratar om, Jonas Naddebo, kanske vi till och med kan fixa till Mariahissen och öppna den för allmänheten. Jag tycker att ni ska vara lite mer ansvarsfulla med skattebetalarnas pengar. Den här politiken förvånar mig.

Sida 95 (132)

Anförande nr 110

T o b i a s J o h a n s s o n (V): Ordförande! Genom det beslut vi i dag ska fatta säkerställer vi att tunnelbanan i framtiden kan fortsätta rulla och transportera tusentals stockholmare varje dag. Detta är ett ärende som har både plus och minus. På plussidan finns att trottoaren på Götgatan kommer att vara bredare och träden ha fått en bättre placering när arbetet är slutfört. Götgatan kommer också att bli en mer trivsamt och framkomlig gata. På minussidan har vi en tillfällig försämring med omfattande gatuarbeten som kommer att pågå under totalt sex år.

När Götgatan återställs kommer vi att rusta upp den västra sidan av gatan till den standard som normalt uppnås i trafiknämndens egna gatuupprustningsprojekt. Däremot kommer inte den östra sidan av gatan att rustas upp på samma sätt. Där kommer vi att återställa den till befintlig standard och funktion.

Vi hade önskat att vi i enlighet med tidigare plan kunnat rusta upp hela den aktuella sträckan av Götgatan från fasad till fasad och omgestalta hela södra Götgatan i samband med det här renoveringsprojektet. Tyvärr visade en fördjupad kalkyl att en sådan upprustning skulle kosta 800 miljoner kronor. Vår sammantagna bedömning blev att en sådan kostnad inte står i proportion till nyttan. Men det är väldigt synd att kostnaderna visade sig vara så höga.

Det verkar som att i princip samtliga partier har kommit fram till samma slutsats: att 800 miljoner kronor för en renovering av Götgatan blir för dyrt. Om detta verkar vi vara överens. Det enda undantaget verkar vara Centerpartiet, som delvis vill avslå förslaget och som vill gå vidare med en upprustning av södra Götgatan från fasad till fasad. Det vore intressant att höra från Centerpartiet om ni vill tillföra mer pengar till investeringsbudgeten eller om det finns andra projekt som ni vill skrota. 800 miljoner är ändå en ansevärd summa. Hur som helst är det positivt att vi kan säkerställa framtiden för tunnelbanan. Det är också positivt att vi kan göra gatan bättre.

Ordförande! Politiken är kompromissernas konst. Detta beslut är ett exempel på det. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 111

J o n a s N a d d e b o (C): Ja, du lyckades reta upp mig, Tobias Johansson. Det är klart att vi måste vara noggranna med våra investeringsmedel, men det finns sätt att hantera detta så att vi kan få in fler investeringar. Så vill vi till exempel göra inom idrotten, vilket jag vet att ni i Vänsterpartiet absolut inte vill. Hade vi gjort det hade vi haft mer investeringsmedel i alla fall för idrotten.

När det gäller det här projektet tycker jag att sex år är en väldigt lång tid för barn och unga som växer upp på Södermalm och för de äldre som kommer att få en kraftigt

försämrad framkomlighet. Det hade varit bra om vi hade kunnat lyckas med att göra det här i ett svep. I Norge jobbar man med grävarlag. Då bestämmer man: Den här gången gräver vi upp den här gatan, och då gör vi allt som behöver göras där. Hade man gjort på samma sätt här i Stockholm hade vi kunnat se till att leverera en bra stadsmiljö för stockholmarna. Vi hade kunnat använda det faktum att man redan gräver upp gatan i stället för att behöva göra det två gånger. Sida 96 (132)

Anförande nr 112

T o b i a s J o h a n s s o n (V): Många har försökt att gå genvägen att låta marknaden så att säga hjälpa oss med investeringarna. Det är väldigt få fall där det har visat sig speciellt framgångsrikt. Nya Karolinska ska man nämna. Vi ser också stora problem med till exempel Arlanda Express. Om vi dessutom ska få marknaden att reparera Götgatan tror jag att det också kommer att bli ett exempel på en väldigt dålig affär.

Anförande nr 113

J o n a s N i l s s o n (M): Fru ordförande! Moderaterna har också en reservation i ärendet, men den handlar inte så mycket om vilken sida av gatan man ska gräva upp och inte. Man kan väl säga att det inte bara kostar 95 miljoner kronor att gräva upp den västra sidan av Götgatan, utan det kostar väl också 800 miljoner, 1 600 miljoner eller kanske ännu mer. Saken är den att det är regionen som tar den notan. Sedan snyggas vi till lite på ovansidan. Det är inte så att det är billigare att snygga till den västra sidan än den östra sidan.

Från Moderaternas sida konstaterar vi att Götgatan naturligtvis är fantastiskt fin för alla, för cykel-, bil- och gångtrafik, och har varit så under hundratals år. Men tidigare skyddades gatan rätt mycket från alltför stor trängsel genom att Söderleden fanns. Man åkte upp vid Slussen och åkte in på Söderleden. Man tog vänster och åkte ut i ett stort dike. Vissa av er minns säkert detta. Sedan grävdes Söderleden ned i en tunnel och blev Centralbrons förlängning.

Moderaterna har i det här läget ett förslag. Vi har fått en dragning om det här, men där andades man inte om detta, inte i ärendet heller. Vad det handlar om är hur man ska göra det så bra som möjligt för Södermalmsborna, inte minst för dem som bor runt Götgatan. Vi föreslår naturligtvis att Söderleden öppnas under tiden för det här ytskiktsunderhållet. Det finns naturligtvis ännu mer att göra. Man borde exempelvis titta över om man kan öppna för genomfartstrafik på Magnus Ladulåsgatan.

Det finns något viktigt som vi tycker saknas i ärendet. Man ställer sig nämligen inte riktigt på Södermalmsbornas sida. För att försöka skona dem som bor söder om Folkungagatan – det heter ju inte Soho utan Sofo – vore det otroligt smart om vi på ett pragmatiskt och bra sätt öppnade upp så att man bara kunde slinka ut lite smidigt på Centralbron som man kunde göra förr i tiden. Vi yrkar på det, det vill säga på Moderaternas reservation.

Anförande nr 114

Borgarrådet S t r ö m g r e n (MP): Ordförande, fullmäktige och stockholmare! Det är som att de här två ärendena hänger ihop lite grann. Det är ju så – när vi planerar en stad som ska fungera kan vi inte se ärendena isolerade vart för sig, utan vi måste säkerställa att hela trafiksystemet fungerar och håller ihop.

Vi från det rödgröna styret vill att Stockholm ska vara en grön, levande och barnvänlig stad där vi möjliggör för stockholmarna att leva bra och värdiga liv. Vi vill att staden ska växa på ett hållbart sätt, så att fler kan flytta hit till Stockholm och njuta av allt det som det innebär att få bo i en stad som Stockholm: tillgång till arbete, matchning på arbetsmarknaden, möjlighet att lära sig av varandra och möjlighet att dela på olika typer av resurser i staden.

Men för att vi ska kunna växa på ett hållbart sätt behöver vi också säkerställa att det inte uppstår flaskhalsar och kapacitetsproblem på grund av sättet som vi reser på i staden. Eftersom yta är en knapp resurs i staden är det helt naturligt att vi behöver premiera yteffektiva och kapacitetsstarka sätt att färdas. Ett exempel på det är cykeltrafik, som tar väldigt lite plats per transporterad individ jämfört med andra färdssätt, exempelvis att sitta ensam i en bil. Det finns även andra kapacitetsstarka och yteffektiva transportsätt, såsom kollektivtrafik och gångtrafik, men i det här fallet gäller det just cykeln.

För att fler ska kunna och vilja välja att cykla behöver det vara enkelt att hitta den väg man ska välja. Det måste kännas tryggt att cykla, och det måste vara säkert. Den plats som vi nu diskuterar, nämligen Munkbroleden eller Riddarhuskajen, är en plats där drygt 15 000 cyklister passerar dagligen. Den del man nu cyklar på är från början en kaj. Till att börja med var cykelbanan inte alls avsedd för den här mängden cyklister, så det finns trängselproblem sedan många år tillbaka. Det är också en historisk miljö, som vi alla känner till. Den ligger verkligen i det historiska hjärtat av Stockholm, vilket har varit en avgörande faktor i framtagandet av det här förslaget.

Det här är inget nytt ärende – det vet vi alla. Det har diskuterats tidigare i den här salen, nämligen i december 2022. Jag kan jämföra med det ärende som vi diskuterade nyss. Fördyringarna längs Götgatan ledde till att vi valde att göra det till ett mindre projekt och avstå från en del förbättringar; vi bedömde att cykelbanornas trafikala funktion och kapaciteten på södra Götgatan var nöjaktiga. På den här platsen gör vi en annan bedömning.

De detaljerade bygghandlingarna, nya kostnads- och riskbedömningar, ökade entreprenadkostnader och det extra riskpåslag som vi nu systematiskt tillämpar inom trafikkontorets och trafiknämndens arbete har i kombination med inflation och byggprisindex lett till att det här projektet blivit dyrare än beräknat. Men det innebär också att vi tar höjd för de eventuella risker som finns i projektet. När vi tar höjd för risker kan det leda till att man avstår från att genomföra ett projekt som inte hade blivit så dyrt. Men det gör också att man har lite marginal och kan känna sig trygg med projektets genomförande.

För att det extra riskpåslaget, den extra säkerhetsbuffert som vi har, inte ska ätas upp av att de olika entreprenörerna och byggaktörerna höjer sina bud och ökar sin egen

vinst har vi börjat tillämpa sekretessbeläggning av budgeten. Så har man gjort i Sida 98 (132) exploateringsnämnden under lång tid, och så har vi gjort även i det här projektet.

Det här är ett mycket välkommet projekt i ett av Sveriges mest högbelastade cykelstråk. Jag ser fram emot att undanröja den getingmidja som många tusen stockholmare dagligen behöver tränga sig igenom. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 115

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige och stockholmare! En cykelstad i världsklass kräver ordentliga tag. Den här staden behöver göras trygg och framkomlig även för oss som väljer cykel. Vi har kommit en bra bit på väg. Vi vill få ut fler på cykelbanorna för klimatets skull och för folkhälsans skull. Ska vi lyckas se till att cykeln blir ett självklart alternativ måste vi få till både de stora satsningarna och de små kritiska åtgärderna.

Längs Riddarholmskanalen har vi cyklister länge haft det riktigt besvärligt – det är dålig sikt, smala passager och snäva kurvor. Ni som cyklar där i dag vet att det är lite på vinst och förlust när man möter en annan cyklist. Vi är många som passerar Saltsjö-Mälarsnittet. Att man nu går fram med en lösning för den här trånga passagen är oerhört välkommet.

Men jag måste också nämna elefanten i rummet. Projektet för cykelbanan vid Riddarholmskanalen är en del av en större helhet. När Daniel Helldén så stolt presenterade den här lösningen kunde han väl aldrig drömma om att Miljöpartiet något år senare skulle acceptera en bortprioritering av cykelbrorampen för cykelbanan mellan Slussen och Gamla stan. Varje delprojekt är avgörande för en bra helhet. Självklart är breddningen i det här projektet viktig, men även helheten – alla de olika delarna tillsammans – är viktig för att vi ska få så många som möjligt att vilja cykla på den här platsen.

Det som vi cyklister behöver är sammanhängande stråk som skapar trygga, säkra och gina kopplingar mellan stadens alla delar och öar. Givetvis är vårt beslut här i fullmäktige viktigt för att få till det här, men ännu viktigare är det som jag redan har varit inne på, nämligen själva genomförandet. Där har vi på senare tid märkt att det finns mer att önska när det gäller våra cykelsatsningar. Jag behöver väl inte nämna Västerbron, där trafikkontoret hoppas på att väder och vind ska lösa problemet med det undermåliga underlaget. Själv cyklar jag ofta på vår nya cykelgata, Surbrunnsgatan, som vi pratade om tidigare här. Den färdigställdes med färdiga potthål från början. Nej, just det – den är ju inte klar än.

Vi får väl göra som trafikkontoret – vi får leva på hoppet om att genomförandet av projektet vid Riddarholmskanalen blir bättre än vid de senaste bristfälliga cykelsatsningarna. Vi Stockholmscyklister förtjänar bättre än bucklig asfalt och nybyggda potthål från början. Jag yrkar bifall till vår reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 116

J o n a s N i l s s o n (M): Fru ordförande! Förra gången vi debatterade den här frågan räknade jag ut att jag cyklat 12 000 gånger på den här Munkbroleden, det vill säga 6 000 gånger norrut på morgonen och 6 000 gånger söderut på kvällen. Det är

helt klart så att det måste bli ordning på den här cykelbanan. Det är alldeles för trångt, Sida 99 (132) och det kommer att bli väldigt mycket bättre med den här lösningen.

Men som moderat är jag naturligtvis orolig för fördyringar även i det här projektet. Det är något som tyvärr blivit en vana under den här mandatperioden. Bara kostnaden för bostadsbolaget Stockholmskems nya huvudkontor i Skärholmen uppgår till 470 miljoner kronor. Den har ökat med 177 miljoner kronor under den senaste tiden, och fördyringarna har skenat med 37 procent. Bergbanan i Skärholmen budgeterades i februari 2020 till 70 miljoner kronor. I dag är vi uppe i 135 miljoner kronor, vilket innebär en fördyring med 93 procent. Jag kan dra hur många exempel som helst. Även vad gäller upprustningen utmed Riddarholmskajen är det viktigt för oss moderater att understryka behovet av kostnadskontroll. Jag yrkar bifall till Moderaternas reservation.

(O r d f ö r a n d e n : Innan jag släpper in Ulf Walther för replik vill jag påminna om att det här ärendet handlar om projektet för cykelbanan vid Riddarholmskanalen och inte om allmänna fördyringar i kommunal verksamhet.)

Anförande nr 117

U l f W a l t h e r (S): Hej, Jonas! De projekt du har nämnt, liksom i princip alla projekt som har varit uppe i fullmäktige och där vi är överens om att kostnadsökningarna skett och att vi måste hantera dem på ett smart sätt, är i grund och botten projekt som inleddes under din mandatperiod, det vill säga när ni styrde sist. Det är inte projekt som vi nu har initierat. Snarare har vi försökt ta tag i dem, listat ut hur budgeten ser ut för projekten och uppdaterat dem. Vi har infört det här med att man ska sekretessbelägga handlingar. Vi tar numera också bättre höjd i trafiknämndens ärenden för budgetar till exempel.

Jag hoppas att du är nöjd med att vi tar de här stegen framåt, Jonas Nilsson. Apropå det ärende som vi behandlade senast, det om Götgatan, hoppas jag att du ser att vi nu har lyckats få till det så att trafikkontoret faktiskt trycker på bromsen när kostnaderna sticker iväg alldeles för mycket, så att vi stoppar den här enorma ökningen till 800 miljoner. Vi drar ned på projekten och anpassar dem på ett rimligt sätt. Tycker du inte att du ska vara nöjd också, Jonas?

(O r d f ö r a n d e n : Jag kan konstatera att min lilla uppmaning inte hade någon som helst effekt.)

Anförande nr 118

J o n a s N i l s s o n (M): Det är mycket bra. Jag kunde naturligtvis ha tagit ett projekt som ligger mycket närmare, nämligen Slussenprojektet. Det finns hela tiden anledning att påminna om det som jag tog upp. Även om ni gör bra saker också i den här salen finns det anledning att påminna om det. Jag yrkar därför fortsatt bifall till reservationen.

Anförande nr 119

S a r a S v a n s t r ö m (L): Ordförande! Jag tror att jag kör kortversionen av mitt anförande. Vi välkomnar den här upprustningen och breddningen av cykelbanan vid Riddarholmskanalen, för det är verkligen en getingmidja som skapar inte bara

trafikkaos utan även extremt mycket osäkerhet för dem som cyklar där. Men liksom tidigare talare vill jag understryka att vi behöver hålla koll på kostnaderna. Även om en hel del har gjorts och görs i Stockholms stad för att vi när vi genomför den här typen av projekt hela tiden ska ha bättre kostnadskontroll kommer Liberalerna att påminna om detta tills det inte dyker upp projekt som har samma typ av fördyringar. Med det yrkar jag bifall till Liberalernas och Moderaternas reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 120

Borgarrådet **Strömgren** (MP): Ordförande! Jag instämmer i att det är väldigt viktigt att vi har bra riskpåslag. I det här projektet finns det sådana. Vi har verkligen tagit höjd för det här, för vi tycker att det är ett så otroligt viktigt projekt. Det är en länk som förbinder Stockholms södra och norra länshalva. Här passerar väldigt många cyklister, och det är extremt smalt. Vi har tagit höjd för det.

Det här riskpåslaget är särskilt angeläget med tanke på samhällsekonomin. Det är en sak att titta på ett projekts ekonomi, en annan att titta på variansen och på projektets ökning och minskning. Men sedan är det också rent samhällsekonomiskt viktigt att vi säkerställer att ett sådant här projekt blir av, eftersom det har en så tydlig och stor samhällsnytta för ett fungerande Stockholm.

Anförande nr 121

Svanström (L): Visst – så är det absolut, Lars Strömgren. Men om vi har projekt som blir fördyrade riskerar det att ta bort pengar från andra projekt som har precis samma viktiga samhällsnytta. Det är det som är hela vitsen. Om vi håller kostnadskontrollen kommer vi att kunna genomföra fler bra projekt som är precis lika viktiga som det här är.

Anförande nr 122

Gabriel Kroon (SD): Sverigedemokraterna har varit emot det här projektet från början, eftersom det enligt oss saknas en samhällsanalys. Det har varit en oklar bedömning av huruvida det här projektet är bättre än något annat cykelprojekt som staden skulle kunna åta sig. I och med detta yrkar jag bifall till vår reservation i kommunstyrelsen i detta ärende.

Jag tycker att det är lite anmärkningsvärt att trafikborgarrådet säger att det här projektet är väldigt samhällsnyttigt. Vi har inga kalkyler som visar på att det är samhällsnyttigt. Det enda vi har är ett resonemang i underlaget där det påpekas att det skulle bli bättre framkomlighet och potentiellt sett färre olyckor. Någon fördjupning i samhällsnyttan och den samhällsekonomiska nyttan finns inte. Det här är därmed väldigt svårt att bedöma.

Anförande nr 123

Tobias Johansson (V): Ordförande! Det finns många ”-ister” som vi politiker kan definiera oss som. Tre stycken som definierar mig är socialist, feminist och inte minst cyklist. Som cyklist är jag glad att vi i dag går från ord till handling när det gäller projektet för cykelbanan vid Riddarholmskanalen.

Under mina 20 år som boende i söderort har jag alltid jobbat norr om Gamla stan. Därför har jag cyklat längs Riddarholmskanalen tusentals gånger. Cykelvägen är smal,

och de två 90-graderskurvorna är inte speciellt roliga, särskilt inte vid vått eller blött väglag. Cykelstråket längs Riddarholmskanalen är en av de sträckor i Stockholm och Sverige där flest människor cyklar. Trots detta finns det i dag stora brister i utformningen, vilket bidrar till problem med framkomligheten, trafiksäkerheten och tryggheten. Sida 101 (132)

I stadens projekt kommer man norr om Riddarhuset att bredda cykelbanan och de två 90-graderskurvorna. Det skapar ett fullvärdigt cykelstråk på en av de mest trafikerade sträckorna i Stockholms cykelvägnät. Det är olyckligt att ett reviderat genomförandebeslut behövs. Men projektet är nödvändigt att genomföra för en stad med höga ambitioner när det gäller cykling.

Oppositionen har vissa invändningar, men det är ändå positivt att alla partier förutom SD vill gå vidare i detta ärende. SD vill dock avslå ärendet. Om inte denna cykelsatsning på ett av de mest trafikerade cykelstråken i hela Sverige är tillräckligt angelägen för SD undrar man vilka cykelsatsningar som är värda att genomföra i Sverigedemokraternas ögon.

Det är också intressant med den splittring i trafikfrågorna som vi ser inom oppositionens partier. Den är snudd på rörande. Skulle vi få ett maktskifte i staden skulle det vara väldigt spännande vilken trafikpolitik vi skulle få.

Ordförande! Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag, som innebär grönt ljus för att trafiknämnden fortsätter att genomföra projektet för cykelbanan vid Riddarholmskanalen, vilket i sin tur innebär att vi skapar ett fullvärdigt cykelstråk på en av de mest trafikerade sträckorna i Stockholms cykelvägnät.

Anförande nr 124

Borgarrådet Lindblom (V): Ordförande! Då står vi här igen för att debattera Järva begravningsplats. Vi hade en lång debatt förra gången detta ärende var uppe, men jag tänkte rekapitulera några av de saker jag sa då. Först och främst vill jag understryka att den här begravningsplatsen kommer att tillgodose ett väldigt viktigt behov av kistbegravningar, inte minst för alla muslimer i norra Järva som också behöver ett värdigt och tillgängligt sätt att begrava sina nära och kära och älskade.

Men i övrigt, vad gäller själva projektgenomförandet, kan man säga att det här är ett projekt som på många sätt är sorgligt. När genomförandebeslutet togs i kommunfullmäktige 2019 hade som bekant inte siffrorna från inriktningsbeslutet uppdaterats. Siffrorna som man fattade beslut om här då var därmed tre år gamla. Man hade inte heller fullständigt klart för sig vad det innebär att ha ett sådant här stort och komplext projekt i ett kulturresevat, vilket miljöförvaltningen på ett väldigt träffsäkert skrev i sina remissvar. Det konstaterades att flera av de åtgärder som man föreslog faktiskt till och med var olagliga. Det visade sig också att den här artskyddsförordningen, som man hade behövt förhålla sig till, ledde till kraftiga förseningar, eftersom man inte hade räknat med häckningstider, vilket kanske är någonting man bör göra innan man påbörjar ett projekt i just ett kulturresevat. Det kan också konstateras att riskreserven i projektet låg under 2 procent. Man hade en inhyrd projektledning. Man hade en styrgrupp helt utan erfarenhet av styrning av just stora investeringsprojekt. Man hade ett stadsledningskontor som lyste med sin frånvaro.

Det är en annan sak som också är anmärkningsvärd. Jag har aldrig suttit i kyrkogårdsnämnden, men förra mandatperioden var det borgarrådet Dennis Wedin som var ansvarigt borgarråd; han satt inte själv i nämnden, som dock hade en moderat ordförande. Eftersom alla stora beslut fattades under förra mandatperioden försökte jag gå tillbaka och på något sätt se vad som sades om det här med artskyddsförordningen, om man tog hänsyn till den, vilka prognoser och riskkalkyler som gjordes och hur rapporteringen till kyrkogårdsnämnden såg ut. Intressant nog hittar man ingenting. Det kom inte en enda lägesrapport till nämnden, och det var ytterst sparsmakad rapportering i T1:or, T2:or, verksamhetsberättelser och så vidare. Det var alltså i princip inte spårbart vilka beslut som fattades och varför.

Det här måste vi lära av. Vi kan aldrig någonsin igen förvänta oss att en liten förvaltning som kyrkogårdsförvaltningen ska kunna ro ett så här stort och komplext projekt i hamn. Stadsledningskontoret borde ha följt detta betydligt närmare. Även ansvarigt borgarråd borde ha följt det betydligt närmare, inte minst våren 2022, när man som jag nämnde förra gången konstaterade att budgeten i etapp 1 för de så kallade ”ätorna”, det vill säga sent tillkomna ändringar, faktiskt hade överstigit med 500 procent. Trots det fattades inga nya beslut, och inga åtgärder vidtogs. Var dåvarande borgarråd var någonstans vet jag inte.

Man ska komma ihåg att invigningen kommer att ske efter sommaren. När det gäller möjligheten att vidta stora kostnadsbesparande åtgärder får jag säga att det taget liksom har gått. Sådana borde förslagsvis ha vidtagits våren 2022. Det som vi gör nu i det här projektet är att lära av det som varit. Det handlar om att vi behöver ha ett stadsledningskontor, rotlar och ansvariga borgarråd som verkligen följer projekten

väldigt nära och som finns där för förvaltningar som inte är vana att bedriva denna typ av stora och komplexa projekt. Det handlar om de investeringsriktlinjer och rutiner som vi har debatterat inte minst vad gäller Stockholm Vatten och Avfall och som gör att vi faktiskt tidigt flaggar upp för projekt som riskerar att överskrida budget. Vi har också säkerställt att kyrkogårdsförvaltningen ska se över hela sin projektstyrningsmodell, sin uppföljningsmodell och sin rapportering till nämnden. Där har vi en föregångare i fastighetskontoret, som gjorde en väldigt gedigen resa från revisorsanmärkning till ett projektstyrningssystem och en rapportering till nämnden vilka är av föredömligt slag. Nu har kyrkogårdsförvaltningen kroat arm med fastighetskontoret i detta arbete.

Så här ska det inte gå till. Det kommer att bli väldigt fint, men så här ska inte projekt skötas. Så här bristfällig rapportering ska nämnder inte få. Projektet har som sagt bara några månader kvar. Det kommer att bli fantastiskt fint. Men vi måste lära av detta. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 125

T h e r e s e L i n d s t r ö m (M): Fru ordförande! Vi stod här för inte så länge sedan och kunde konstatera att vi hade ytterligare ett projekt som drar över budget. Vi i oppositionen yrkade på en återremiss av ärendet gällande Järva begravningsplats, då vi ville se över om det var någonting som fanns att göra för att det här projektet inte skulle fördyras ytterligare. Det jag kan konstatera är att så inte var fallet. Nu är ärendet redan tillbaka, och det har inte hänt någonting mer med det.

Med de här fördyringarna på drygt 100 miljoner i genomförandebeslutet är vi uppe i ungefär en halv miljard snart, vilket är väldigt mycket pengar. Som jag sa förra gången ärendet var uppe är detta en tid när behovet av ekonomisk ansvarsfullhet är extra stort. Det minsta stockholmarna borde kunna förvänta sig av oss politiker är att vi tar ansvar för skattepengarna och får ekonomin att gå ihop.

Precis som borgarrådet nämnde har det under projektets gång blivit tydligt att kyrkogårdsförvaltningen saknar tillräcklig erfarenhet av omfattande upphandling, kostnadskontroll och prognostisering. Vi är oroliga för att vi kanske ändå inte har sett de sista fördyringarna i projektet, trots att det är kort tid kvar. I framtida projekt behöver därför kanske ordningen vara en annan än vad den är i dag.

Vi moderater är såklart positiva till att det är en stående punkt på nämndens dagordning att få de här statusrapporteringarna. Förra veckan var det dags för nämndsammanträde och den första statusrapporten. Det man kan konstatera är att det är viktigt att de här rapporterna kommer till nämnden i förhand skriftligt för att man ska ges en god bild av statusen och kunna förbereda eventuella frågor. Men det som i stället händer är att man får en kortfattad rapport som mejlas ut veckan innan och att det sedan redogörs för statusen muntligt. Det innebär att ingen har möjlighet att vidta förberedelser inför det här mötet. Detta var någonting som poängterades av både Moderaterna och Kristdemokraterna i nämnden.

Givet denna projekthistorik med de omfattande fördyringarna vill jag avslutningsvis poängtera att behovet av kostnadsbesparande åtgärder fortsatt är aktuellt. Det handlar om att försäkra sig om att projektets kostnader inte fortsätter att öka. Jag yrkar bifall till Moderaternas reservation i kommunstyrelsen.

I s m a i l A l i (C): Ordförande, ledamöter och stockholmare! Alla har rätt till en plats att begravas på. Många anhöriga vill ha en plats att gå till för att minnas och sörja. Tillgången till gravplatser är en viktig del i stadsplaneringen. Insikten om behovet av fler begravningsplatser i Stockholm har enat nästan alla partier.

Redan på 1960-talet, när man inom miljonprogrammet planerade förorter som Akalla, Hjulsta, Husby, Tensta och Rinkeby, väcktes tankar om att bygga en begravningsplats på Järvafältet. Planerna påbörjades i början av 2000-talet. År 2021 inleddes bygget. Det ska vara möjligt för stockholmarna att få begravas på platsen oavsett tro eller livsåskådning.

I dag har vi en lite orättvis fördelning av gravplatserna. Många människor som har bott i till exempel Järva har fått begravas på Strandkyrkogården söder om staden. Det blir en väldigt lång resväg för anhöriga och nära och kära. Att människor ska kunna begrava sina anhöriga så nära som möjligt är viktigt, och en plats att begravas på är en del av livsvillkoren. I och med att den nya begravningsplatsen i Järva tas i drift möter vi behovet av gravplatser i vår snabbväxande stad.

Nu har projektets kostnader ökat under en lågkonjunktur, när hundratusentals stockholmare gör allt som står i deras makt för att få ekonomin att gå ihop. Det stämmer att det är inflationen och ökande byggprisindex som tillsammans med andra omständigheter har resulterat i kostnadsökningen.

Vi välkomnar att Järva begravningsplats numera är en viktig fråga i kyrkogårdsnämnden. Vi hoppas att projektet blir klart före 2025. Jag yrkar bifall till Moderaternas reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 127

G a b r i e l K r o o n (SD): Sverigedemokraterna är emot det här projektet. Det har vi varit ända från början. Vi har även tagit del av invändningarna från aktionsgruppen i Järva mot utredningen, dess kvalitet och de slutsatser som presenterades och som låg till grund för att man gick vidare med det här projektet. Vi vill markera vårt missnöje. Vi kommer att rösta på vår reservation i kommunstyrelsen om att det här projektet inte ska genomföras.

Anförande nr 128

E l v i r K a z i n i c (S): Ordförande och ledamöter! Jag vill i mitt inlägg säga att man kan konstatera att kyrkogårdsnämnden inte i tillräckligt hög grad haft fokus på styrning av projektet, vilket har bidragit till att kostnadsökningarna inte märkts förrän i ett sent skede. I efterhand är det uppenbart att bristerna borde ha märkts och hanterats långt tidigare.

Det som kan konstateras nu, när kostnadsökningarna jämfört med kalkylerna i genomförandebeslutet 2019 äntligen särskilt genomlysts, är att de visar sig bero på framför allt den kraftigt ökade inflationen och ett dramatiskt ökat byggprisindex. Därutöver har försening skett till följd av skadegörelse och överklaganden. Komplexiteten i att bygga en begravningsplats i ett kulturresevat har också underskattats.

Det är glädjande att tidsplanen för att bygga begravningsplatsen fortfarande håller, Sida 105 (132) samtidigt som det är allvarligt att kostnaderna har ökat så kraftigt. Det är viktigt att vi drar lärdom av detta projekt. De fel som vi har gjort tidigare vill vi inte göra om i framtiden.

Järva begravningsplats kommer att tillgodose ett viktigt behov av nya begravningsplatser. Bristen på framför allt kistgravplatser är stor, inte minst i nordvästra Stockholm. Begravningsplatsen är därför mycket efterlängtd. Dessutom kommer begravningsplatsen att bli en fin rekreativ plats i park- och naturmiljö och kunna öka möjligheten till arbetstillfällen på Järvafältet.

Med det reviderade genomförandebeslutet och en stark projektstyrning förväntar vi oss nu att budgeten ska hållas, att ansvarig nämnd vid varje möte ska få en löpande uppdatering av projektets status samt att begravningsplatsen kan invigas enligt plan under hösten 2024. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 129

Å s a N i l s s o n S ö d e r s t r ö m (L): Fru ordförande! Ärade kommunfullmäktigeledamöter! Jag ska inte förlänga den här diskussionen särskilt mycket. Vi pratade ju om detta för en månad sedan, och vi verkar vara överens om att den här hanteringen av projektet har varit ett sorgbarn. Ansvariga borgarråd bör ta till sig av kritiken, och alla bör vi väl lära oss att det inte är så här vi ska sköta stora projekt framöver.

Med det sagt yrkar jag bifall till det som kallas Moderaternas reservation i kommunstyrelsen men som vi liberaler också står bakom.

Anförande nr 130

A r o n M o d i g (KD): Järva begravningsplats är ett ambitiöst projekt som drabbats av överklaganden, förseningar och stora kostnadsökningar. När ärendet behandlades här i kommunfullmäktige i mars valde vi i oppositionen att återremittera ärendet, inte minst mot bakgrund av stadsledningskontorets konstaterande att kyrkogårdsnämnden inte i tillräckligt hög grad haft fokus på styrning i projektet. Utöver majoritetens beslut att stärka styrningen och inkludera stadsledningskontoret i det fortsatta arbetet, vilket är bra, såg vi ett behov av att undersöka möjligheten till kostnadsbesparande åtgärder för att minimera risken för ytterligare fördyringar. Även om projektet nu snart är färdigt tycker vi att det finns en poäng i att fortsatt betona detta. Vi yrkar därför bifall till Moderaternas reservation.

Anförande nr 131

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Vi måste återigen förtydliga ett par saker här. De årtal, den tidsperiod, som ni ska hålla i minnet är 2019–2022, för det var under den perioden som alla viktiga beslut i det här projektet fattades. Det var också under den tidsperioden som större delen av projektbudgeten användes upp. Det är alltså etapp 1 vi pratar om. När ni nu kommer och pratar om att projektstyrningen varit dålig talar ni om perioden 2019–2022. Det är bara det jag vill understryka.

Den främsta anledningen till att vi har den här fördyringen är faktiskt inte inflationen. Det är lätt att skylla på inflationen. Elisabeth Svantesson, vår finansminister, gör det

hela tiden. Men här är det i grunden inte inflationen i sig som är det stora problemet. Det stora problemet är att budgeten för etapp 1 överskreds med över 500 procent för "ätorna". Riskreserven vid tillfället var under 2 procent i hela projektet. Det var alltså dålig projektstyrning redan från start. Återigen: Årtalen som ni ska hålla i åtanke är 2019–2022. Där har vi den bristande projektstyrningen. Sida 106 (132)

Sedan vill jag bara lägga till en rolig detalj i sammanhanget. Jag talade ju förut om att man hade underskattat komplexiteten i det här med att göra stora projekt i kulturresevat. En sådan kul grej – nej, inte alls kul; jag är ironisk, men stenograferna kan ändå skriva ned det – gäller anledningen till att man var tvungen att göra den här etappförskjutningen, som gjorde att man var tvungen att gå upp i en ny upphandling. Det berodde faktiskt på att man inte hade tagit höjd för häckningsperioderna. Det är en ganska lätt sak att kolla upp på förhand. Om man sätter sig in i vad det innebär att bedriva ett projekt i ett kulturresevat borde man ju veta att man inte kan bedriva produktion under alla månader på året på grund av regelverk kring häckning. Det hade man inte tagit hänsyn till. Det hade man givetvis kunnat göra 2019, när man tog genomförandebeslutet, men det gjorde man inte. Därför var man tvungen att göra den här förskjutningen och gå ut på marknaden igen.

Egentligen är alltså inte inflationen orsaken. Det är inte fråga om allmänt dålig kostnadskontroll det senaste året. Det är i grunden ett illa förberett projekt. Man har inte tagit höjd i den tidiga planeringen, men sedan har man också uppenbarligen haft en total avsaknad av styrning, uppföljning och ledning från den högsta politiska ledningen i Stadshuset och de högsta tjänstemännen. Man lät en oerfaren förvaltning ta det här och bära det helt på egen hand.

Sedan vill jag återigen understryka att man i revisorernas rapport vad gäller granskning av stora investeringsprojekt uttryckligen konstaterar att ekonomistyrningen började förbättras först våren 2023, det vill säga efter majoritetsskiftet. Vi har vidtagit åtgärder, däribland kostnadsbesparande sådana. Frågan är varför man inte gjorde det våren 2022, då man såg svart på vitt att budgeten för etapp 1 överskreds med 500 procent.

Anförande nr 132

T h e r e s e L i n d s t r ö m (M): Ordförande! Vi kan reda ut några saker, Clara Lindblom. Jag har inte uppfattat att det är någon från oss som säger att detta har med inflationen att göra, men du började prata om det nu. I alla fall: Du tycker att vi ska sätta fokus på perioden 2019–2022. Okej! Men då vill jag bara fråga dig: Vad hände under 2023, när ni tagit över? Ni har ju också ett ansvar. Det var i Dagens Nyheter som nämndens ledamöter fick läsa om att budgeten överskridits. Vi fick alltså inte veta det i nämnden först, utan vi fick läsa det i en tidningsartikel som sedan genererade frågor från Moderaterna och Kristdemokraterna; vi undrade: Vad är det som händer här? Det var sent på hösten som vi fick svar. Du behöver inte himla med ögonen, Clara Lindblom, för jag har suttit i nämnden, så jag vet. Jag var med och skrev lapparna. Berätta gärna: Vad har ni gjort?

Anförande nr 133

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Jag himlade inte med ögonen. Jag skakade på huvudet.

Vad gäller vad vi har gjort har vi – återigen – ett väldigt bra facit i revisorernas rapport, Sida 107 (132) där man konstaterar att styrningen förbättrades våren 2023. Det som också hände var att nämndens ordförande, som just nu sitter bakom oss, beställde en extern utredning. Hon ringde vice ordföranden i nämnden och informerade om den här externa utredningen. Hon berättade om den dagen efter att den hade gjorts.

Vi vidtog även andra åtgärder. Vi har fått in stadsledningskontoret i styrgruppen. Nu håller man också på och inarbetar helt andra rutiner vad gäller rapportering och projektstyrning tillsammans med fastighetskontoret.

Jag vill återigen framhålla att vi beställde den här externa utredningen. Er vice ordförande fick information om det, men ni låtsas som att ni inte hört någonting, vilket faktiskt på riktigt inte är ärligt.

Anförande nr 134

Borgarrådet *O j a n n e* (S): Fru ordförande! Jag vart lite förvånad när jag såg talarlistan, med tanke på att det råder enighet i ärendet.

Fru ordförande! I vårt välfärdssamhälle är den personliga assistansen en av de mest betydelsefulla insatser som vi har för personer med funktionsnedsättning. Den ska möjliggöra ett mer självständigt liv och delaktighet i samhället. Jag vill till att börja med framhålla att många av de utförare av assistans som verkar i staden är engagerade och seriösa och möjliggör ett bättre liv för personer med funktionsnedsättning.

Tyvärr ser vi dock samtidigt att det här är en riskbransch. Det är en bransch där det förekommer välfärdsbrottslighet. Det förekommer fall där assistansersättningen används på ett felaktigt och ibland rent kriminellt sätt. När det finns kriminella syften försämras välfärden för den enskilde, och pengar dras från den gemensamma välfärden ned i den organiserade brottslighetens fickor.

I dag ligger ansvaret för att upptäcka det här fiffler på varje enskild stadsdelsnämnd. De nya riktlinjer för att upptäcka felaktiga utbetalningar inom den personliga assistansen som vi inför är gemensamma och innehåller anvisningar för utredning, dokumentation, genomförande och uppföljning. Dessa anvisningar stärker likställigheten och ger våra medarbetare i stadsdelsförvaltningarna stöd och vägledning i arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar inom den personliga assistansen.

Till detta inför vi också en modell för hur information kan delas mellan stadsdelarna. Med denna modell kan vi bättre sprida kunskap om oseriösa aktörer och på så sätt undvika att en oseriös aktör dyker upp i en ny stadsdel eller söker sig runt bland olika stadsdelar för olika uppdrag.

Avslutningsvis hoppas jag att dessa riktlinjer kommer att vara en viktig del i vår stads arbete mot välfärdsbrottslighet och i vårt arbete för likställiga stadsdelsförvaltningar samt bidra till att personer med funktionsnedsättning bemöts av seriösa välfärdsutförare. Jag har läst alla särskilda yttranden från oppositionen, och de innehåller en hel del poänger. Men det är saker vi är överens om, och det är saker som framför allt handlar om lagstiftning; ni får jättegärna jobba för att er regering ska lösa de frågorna.

Anförande nr 135

Borgarrådet *J ö n s s o n* (L): Ordförande! Jag ska fatta mig mycket kort. Jag hänvisar till vårt särskilda uttalande och yrkar i övrigt bifall till kommunstyrelsens förslag. Som sagt är vi alla eniga i detta ärende.

Anförande nr 136

R o b e r t M j ö r n b e r g (V): Ordförande, ledamöter och stockholmare! Jag har arbetat halva mitt liv med personlig assistans, först som assistent, sedan i nästan ett decennium som fackligt förtroendevald. Det här ärendet är oerhört viktigt på många plan. Möjligtvis är jag inte helt enig vad gäller riskbedömningen av assistansen som

arena för välfärds kriminalitet. Jag tycker väl att den kan vara lite undervärderad. Men jag tror att det också är en yrkesskada. Sida 109 (132)

Assistansen är en fullkomlig tummelplats för rent och skärt fusk. Men det finns såklart även många seriösa utförare. Problemet är att andelen oseriösa utförare är massiv. Fusk sker i stort och i smått, oftast i smått faktiskt, enligt min erfarenhet. Enskilda arbetstagare blir blåsta på hundralappar eller tusenlappar här och där. Det är bara ett av skälen till att jag tycker att det är av största vikt att vi tar krafttag just med de här riktlinjerna.

Dessa riktlinjer gör oss också en stor tjänst inom äldreomsorgen, då många av de oseriösa företagen även har hemtjänst och fusk förekommer över gränserna mellan insatserna. Assisterer används som personal inom hemtjänsten och vice versa. Jag brukar kalla dem för all inclusive-företag – de företag som bedriver rut-tjänster, hemtjänst, personlig assistans och kanske lite trädgårdsarbete eller någonting. I min värld är det här en stor varningsklocka.

Sammantaget kommer skärpningen av riktlinjerna att bli en viktig pusselbit i arbetet mot välfärds kriminalitet, ett arbete som är som starkast när det är sammanhållet över flera av stadens verksamheter. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 137

M a g n u s R u n s t e n (MP): Ordförande, stockholmare och kommunfullmäktige! Sverige är ett föregångsland när det gäller stöd och anpassningar till människor med funktionshinder. Alla människor är lika mycket värda och ska ha samma förutsättningar att leva på lika villkor oavsett vilka förutsättningar de har. Att enskilda personer kan få personliga assistenter för att klara sin vardag är ett exempel på hur vi kan jobba med det, liksom att de har friheten att välja assistenter själva. Tyvärr har denna frihet ibland missbrukats. Därför välkomnar vi dessa nya riktlinjer, som ska motverka felaktiga utbetalningar inom den personliga assistansen. Med de här riktlinjerna minskar vi också risken för att bidragen till personlig assistans går till brottslighet i stället för de personer som de är avsedda för. Med det sagt yrkar jag bifall till majoritetens förslag.

Anförande nr 138

L i s a C a r l b o m (MP): Ordförande! Jag är väldigt stolt över att bo i ett land som ger så mycket stöd till människor med funktionsnedsättning, exempelvis till mig själv. Men det finns också människor som missbrukar det här stödet. Vi kan läsa i ärendet att man kan se två huvudtyper av assistansbedrägerier. Den ena är simulantfallet, där den enskilde överdriver eller låtsas ha ett hjälpbehov. Den andra är utnyttjandefallet, där den enskilde i regel har ett reellt hjälpbehov men används som ett brottsverktyg för att få assistansersättning.

Det är ett faktum att människor med funktionsnedsättning löper större risk att utsättas för brott. Att det även finns människor som inte drar sig för att ekonomiskt utnyttja medmänniskor med funktionsnedsättning är helt fruktansvärt. Därför är jag glad att vi skyddar vår välfärd och dem som är beroende av assistans med de här nya riktlinjerna. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

M i c h a e l a H o l l i s (KD): Ordförande och fullmäktige! Kristdemokraterna tycker att det är positivt med gemensamma riktlinjer för att motverka felaktiga utbetalningar inom personlig assistans. Kristdemokraten Erik Slottnér drev som borgarråd de här frågorna om att förhindra välfärdsbrottslighet här i Stockholm, och han gör det också nu som civilminister i regeringen. Jag ville bara kort nämna detta och säga att vi ansluter oss till Moderaternas och Liberalernas gemensamma särskilda yttrande i kommunstyrelsen.

Anförande nr 140

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Från det ena till det andra – nu ska vi prata om livsmedelsförsörjning! Centerpartiet vill att Stockholms stad ska gå före i arbetet för att höja produktionsnivåerna för svenska livsmedel. Det är avgörande för att vi ska lyckas med den gröna omställningen. Men det är också avgörande för att vi ska klara av vår livsmedelsförsörjning i tider av krig och kriser i Sveriges närområde.

Den svenska självförsörjningsgraden är i dag ungefär 50 procent, vilket är lågt i jämförelse med våra grannländer. För att höja den här nivån krävs en hel rad av åtgärder. Dels behöver såklart efterfrågan öka bland både konsumenter och företag, dels behöver svenska produktionsregler i större utsträckning harmoniera med andra europeiska länders utan att vi för den sakens skull försämrar djurskyddet eller vår egen hälsa.

Stockholms stad skulle i högre grad kunna styra sina upphandlingar mot svenska livsmedel. Det är vårt förslag. Det offentliga Sverige har nämligen en viktig roll i att på ett effektivt sätt öka den svenska matproduktionen. Vi i Centerpartiet menar att inriktningen ska vara att maten som Stockholm upphandlar behöver vara producerad enligt de svenska produktionsreglerna, i synnerhet vad gäller krav på djurskydd och restriktiv antibiotikaanvändning. Det är orimligt att svensk matproduktion har betydligt strängare krav än stadens egen matupphandling har.

Under förra mandatperioden kom vi en bra bit på väg, bland annat genom att vi antog en stadsövergripande matstrategi för att utöka livsmedelsupphandlingarna med krav på djurskydd och restriktiv antibiotikaanvändning motsvarande svensk nivå. Men nu, mina vänner, är det dags att ta nästa steg. Nu ska vi säkerställa att vi kan gå en grönare framtid till mötes, men också en framtid där vi står rustade för kristider. Centerpartiet föreslår att staden nu inför ett stadsövergripande mål om 100 procent svensk matupphandling där så är möjligt enligt EU:s upphandlingsregler.

Om Kristdemokraterna slutar konferera kan jag fortsätta att hålla mitt anförande.

I praktiken innebär det här att stadens upphandling av mat ska inrikta sig på det som produceras enligt svenska produktionsregler. Vi vill att svenska livsmedel ska vara förstahandsvalet, för det är klimatsmart och stärker den svenska självförsörjningen. Självklart ska vi inte stoppa inköp av livsmedel som inte kan produceras i Sverige. Givetvis ska förskolorna få servera bananer. Inte heller ska kaffet försvinna inom äldreomsorgen.

Vi anser att Stockholm ska ta ett större ansvar för klimatet och bidra till att öka den svenska självförsörjningsgraden. Svenska potatisar, jordgubbar, får, ägg och fiskar är bara några exempel på vad som finns i den svenska primärproduktionen. Vi ska heller inte glömma bort den stora resurs som finns med klimatsmart viltkött. Jag yrkar bifall till Centerpartiets förslag och bifall till att Stockholm ska ta ett större ansvar för klimatet och bidra till den svenska självförsörjningsgraden.

Åsa Nilsson Söderström (L): Jag insåg precis att det här kanske är lite oortodox, men ändå: Ni brukar ju kalla er ett liberalt parti, och nu pratar du så varmt om att vi bara ska ha svensk mat. Hur går det ihop med den liberala principen om frihandel?

Anförande nr 142

Jonas Nadebo (C): En livsmedelsförsörjning måste vi ha i vårt land om vi ska klara av kriser och kristider. I dag har vi en livsmedelsförsörjningsgrad på 50 procent i Sverige, medan våra grannländer har en mycket högre nivå. Givetvis ska vi jobba inom de konkurrensregler som finns i EU, och det är därför vi också har skrivit som vi har gjort om EU:s lagstiftning och upphandlingsregler.

Vill vi säkra bra, klimatsmart mat behöver vi upphandla den mycket mer närproducerat – det är att ställa krav för att skapa bra förutsättningar för svensk livsmedelsförsörjning. Det är orimligt att vi har högre krav när vi producerar maten än när vi upphandlar den. Vi vill att det här ska gå hand i hand, och det tror jag att även Åsa vill.

Anförande nr 143

Felicia Schartner Giertta (S): Ordförande, kommunfullmäktige! Jag vill börja med att tacka Centerpartiet för att de lyfter den viktiga frågan om svensk klimatproduktion och självförsörjning. Det har stor betydelse, särskilt med tanke på de globala utmaningar som vi står inför.

Men vi behöver samtidigt vara realistiska, och att sätta ett statsövergripande mål om 100 procent svenskt i matupphandling är inte realistiskt på grund av EU:s upphandlingsregler. Det betyder dock inte att vi är maktlösa. Vi har fortfarande möjlighet att göra mycket för att främja svensk matproduktion och öka vår självförsörjning. Svenskproducerade livsmedel bidrar bland annat till minskade utsläpp från transporter jämfört med importerade livsmedel, och genom att prioritera lokala och ekologiska varor kan vi göra skillnad för miljö och biologisk mångfald.

En viktig del i detta arbete är Stockholms stads befintliga matstrategi från 2019. Strategin ställer upp höga ambitioner exempelvis när det gäller krav på djurskydd och begränsad antibiotikaanvändning för stadens inköp av kött, vilket har lett till att hela 89 procent av inköpta animalier var från Sverige 2022. Även om vi inte kan kräva svenskt ursprung har alltså riktlinjerna för stadens upphandling en styrande effekt i riktning mot svenskproducerade livsmedel.

Målet om säsonganpassade måltider är också en viktig del av strategin eftersom det direkt främjar svensk mat, minskar utsläppen av växthusgaser och minskar matsvinnet. Ur ett klimatperspektiv är det avgörande att vi fortsätter verka för att genomföra stadens matstrategi i våra verksamheter. Det är det arbetet som kommer att göra en verklig skillnad för vår miljö, för klimatet och i förlängningen för Sveriges resiliens.

Vi har alltså redan en solid grund i matstrategin från 2019, men vi kan och vi bör eftersträva att nå ännu längre. I budgeten för 2024 har vi gett uppdraget att revidera stadens matstrategi för att maten som serveras i vår verksamhet i ännu större utsträckning ska vara ekologisk, växtbaserad, lokalproducerad och säsonganpassad.

Genom att fortsätta arbeta på detta strategiska sätt kan vi i Stockholm göra skillnad både lokalt och globalt. Sida 113 (132)

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 144

J o h a n K l i n g (C): Ordförande! 160 000 barn och elever får varje dag sin mat i förskolor och skolor inom Stockholms stads verksamheter. Därtill har vi fritidsgårdar, dagverksamheter, hemtjänst och äldreboenden.

Vad staden gör spelar roll. Stockholm har ett ansvar att gå före och när det gäller att stärka efterfrågan på svenska råvaror, skapa jobb och utveckling i hela landet och stärka Sveriges självförsörjningsgrad, vilket är högst aktuellt med nuvarande situation i Ukraina.

Min fråga blir därför: Varför inte gå vidare med den bombatta av förslag som Centerpartiet lägger ut för att stärka den svenska livsmedelsproduktionen och i förlängningen det svenska försvaret? Varför är ni så rädda för viltkött? Varför är ni så rädda för gäss? Varför går ni inte med på de här förslagen?

Det låter lite som läpparnas bekännelse här i talarstolen.

Anförande nr 145

F e l i c i a S c h a r t n e r G i e r t t a (S): Vi är inte rädda för gäss – det är jättebra. Vi ska fortsätta jobba för att vi ska ha mer lokala och mer säsongsbetonade råvaror. Att stärka hela Sveriges livsmedelsförsörjning är såklart jätteviktigt i dessa tider. Däremot kan vi inte styra upphandlingsreglerna på det sättet, för det är inte förenligt med EU-rätten. Det finns otroligt strikta krav på upphandling för att den inte ska diskriminera. Att säga att vi ska ha svenska råvaror är därför helt enkelt olagligt.

Vi kan till exempel kolla på det här med ris och havreris som ni pratar om. År 2022 köptes det in 250 000 kilo ris, varav 92 procent var ekologiskt. Även det gör stor skillnad för klimatet och miljön, och där bidrar vi till att påskynda den gröna omställningen.

Anförande nr 146

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Ordförande! Vad positivt att vi står här och diskuterar matens miljö- och klimatpåverkan! Jag vill därför säga tack till motionären för att de här frågorna lyfts.

Jag tror att Jonas Naddebo kommer att gå upp och säga någonting om er målformulering, för det finns lite missförstånd. Vi får väl se. Jag tror att ni kanske menar någonting annat än vad andra tolkar in i formuleringen. Många, och även vi, har tolkat det som oförenligt med EU:s upphandlingsregler. Vi kan inte ställa krav på att det ska vara svenskt. Men ni kanske vill åt någonting annat.

I er reservation ställer ni frågan om ansvariga borgarråd över huvud taget har läst och förstått att-satsen i motionen, och det vill jag säga att det har vi gjort. Men det kan ju vara så att både vi, stadsledningskontoret, serviceförvaltningen och

utbildningsförvaltningen har missförstått själva formuleringarna. Det kan vi i så fall Sida 114 (132) reda ut.

Jag tycker att själva sakfrågan som ni lyfter är viktig. Jag håller med om, och det är vi också tydliga med från vår sida, att det finns stora poänger med att diskutera hur man kan stimulera mer närodlat. Det ena handlar om matens miljö- och klimatpåverkan. Maten orsakar bland annat oerhört stora klimatutsläpp. Vi behöver få ned dem, och närodlat kan vara en viktig del i detta.

Det andra som också lyfts här är beredskapsperspektivet. Jag tror att vi i allt större utsträckning kommer att behöva ställa oss frågan vad vi i Sverige ska göra om vi i framtiden ser att matproduktionen börjar slås ut i olika delar av världen på grund av den klimatkris som vi står inför. En av de yttersta konsekvenserna av klimatkrisen är ju just att vi inte längre kommer att ha en tryggad livsmedelsförsörjning. Redan i dag uppskattar FN:s klimatpanel att miljoner människor lever i akut livsmedelsosäkerhet. Om vi inte löser klimatkrisen kommer detta även att drabba Sverige så småningom. Vi är inte en isolerad ö. Vi är väldigt beroende av import. I motionen beskrivs att vår självförsörjningsgrad bara är 50 procent, och det är min absoluta övertygelse att självförsörjningsgraden måste upp.

Därför vill jag återigen säga tack till Centerpartiet för att ni lyfter dessa viktiga frågor. Vi trycker hårt på dem i det nya miljöprogrammet som har gått ut på remiss och som kanske också Centerpartiet har noterat. Det är också frågor som är intressanta att ta med sig i den revidering av stadens matstrategi som vi har beslutat ska göras.

Anförande nr 147

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande! Det var inte längre sedan vi diskuterade de här frågorna och man sa att nej, det går inte att ställa krav på svensk produktion och sådant, och sedan kom man plötsligt på att jo, vi kan skriva in krav på djurskydd och restriktiv antibiotikaanvändning motsvarande svensk nivå. Om man gör det kan man ställa dessa krav, och det är därför vi också har skrivit ”där så är möjligt i enlighet med EU:s upphandlingsregler”.

Det är dit vi måste komma. Vi kan inte passivt kastas tillbaka till en diskussion som vi hade för fem tio år sedan. Andra kommuner ställer nu de här kraven. Jag tycker att även vi ska göra det, för oavsett om ekologiskt ris är bra just för att det är ekologiskt stärker det inte vår beredskapsförmåga och vår egen produktion.

Anförande nr 148

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Ordförande! Jag tror att förvirringen beror lite grann på att ni just har skrivit ”där så är möjligt i enlighet med EU:s upphandlingsregler”, eftersom svaret är att det aldrig är möjligt, Jonas Naddebo.

(J o n a s N a d d e b o (C): Jo!)

Nej – enligt EU:s upphandlingsregler är det inte möjligt att ställa krav på att det ska vara svenskt.

Det jag tror att ni vill åt, och som du beskriver, är att vi kan jobba med andra parametrar. Om vi handlar efter säsong, kan vi då stimulera mer närproducerat? Det handlar också om det som har lyfts kring krav på djurskydd och antibiotikaanvändning,

som ska vara restriktiv. Vi kan fundera kring vad som händer när vi ställer krav på minskad klimatbelastning. En del livsmedel orsakar ju stora utsläpp på grund av långa transporter. Detta kan också leda till mer närproducerat. Vi kan även öka kompetensen i köken ifråga om varför vi behöver mer närodlad, vad det är för livsmedel vi efterfrågar och så vidare.

Det finns alltså andra parametrar vi kan spela med, och därför tror jag att det är viktigt att vi verkligen har med oss de här frågorna. Det är viktigt att stimulera närodlad på olika sätt, precis som ni lyfter i motionen

Anförande nr 149

Jonas Naddebo (C): Ordförande! Jag upplever lite grann det här svaret som ett passivt sätt att försöka skjuta bort eller spela bort frågan. Man säger att det inte är möjligt enligt EU:s regler, men vi skriver ju att det faktiskt är det. Det är möjligt, men man måste vara smart för att ta sig fram i dessa upphandlingsregler.

Centerpartiet menar att vi måste vara mer offensiva. Stadens egen kommentar i Miljöbarometern är att klimatpåverkan på inköp från livsmedel är oförändrad jämfört med 2021. Politiken – vi – måste göra allt vi kan för att öka den närproducerade maten genom att upphandla svenskt. Då krävs det en betydligt högre ambitionsnivå än att bara konstatera att högre ställda upphandlingsmål är omöjliga på grund av lagstiftningen.

Ett större ansvar kommer också att läggas på kommunerna i framtiden. I Landsbygds- och infrastrukturdepartementets betänkande *Livsmedelsberedskap för en ny tid* pekar man ut en rad uppgifter för Sveriges kommuner. Kommunerna ska analysera befolkningens försörjningsbehov, planera distribution av livsmedel för att klara eventuella krissituationer och faktiskt vidta åtgärder för att upprätthålla tillgången på livsmedel. Det här är nya uppdrag som vi i kommunerna får.

I betänkandet ser vi att en av de viktigaste åtgärderna vi kan göra för att säkerställa vår livsmedelsförsörjning är att producera och öka vår egen försörjningsgrad av livsmedel. Kommunerna behöver vidta lämpliga åtgärder för att vi i en kris ska kunna hålla igång måltidsverksamheten i till exempel skolor och äldreomsorgen. Detta är kommunernas ansvar, så från vårt håll vill vi fortsätta driva den här frågan.

Vi förstår att ni i majoriteten inte riktigt har förstått, men jag hoppas att ni kan ta till er den här diskussionen. Precis som när vi ställde krav på att kött ska tas fram med samma djurskyddsregler som i Sverige och sa att antibiotikainivån ska vara lika låg som de krav vi ställer i Sverige måste vi nu vara mer konstruktiva och ha en högre offensiv nivå på det här. Jag tror att vi kommer att tjäna mycket. Det kommer att finnas initiala kostnader som vi måste ta, men på sikt kommer detta att leda till en mer klimatsmart upphandling av mat, vilket är bra för vår möjlighet att försvara oss och även för vår beredskap. Den ska enligt utsaga vara god, så därför behöver vi mer god svensk mat som också kommer att leda till en god beredskap.

Anförande nr 150

Borgarrådet Linda Hagén (MP): Jag hade inte tänkt gå upp egentligen, men så hör jag de här orden om att vi är passiva, att vi inte har förstått men också att vi ska ha ett konstruktivt samtal. Min ingång var ändå att vi skulle ha det, Jonas Naddebo.

När det gäller att vi inte skulle ha förstått är det väldigt tydligt att det är flera förvaltningar som inte har förstått formuleringen i målet. Jag tycker att ni har formulerat er otydligt. Ni tycker inte det. Vi lämnar det. Sida 116 (132)

Det som är viktigt är vad vi vill åstadkomma, och ifråga om det tycker jag att vi från majoriteten är allt annat än passiva. Dels ska vi revidera stadens nya matstrategi, och vi säger tydligt i vårt svar att vi där kommer att ha med oss dessa frågor, dels har stadens nya miljöprogram nu gått ut på remiss. Där finns ett helt nytt delmål kring maten, där vi både pratar om beredskapsfrågan och om att få ned miljö- och klimatpåverkan.

Vi är alltså allt annat än passiva i de här frågorna. Men jag välkomnar debatten, och jag välkomnar också inspel från er i Centerpartiet framöver om vad vi kan göra ännu mer. Vi kommer att prioritera de här frågorna.

Anförande nr 151

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande! Åsa, den här motionen är ett jättetydligt inspel: Det är vår vision för en offensiv matupphandling i Stockholm för att vi ska klara av omställningen.

Nu var det inte du, Åsa Lindhagen, som var med i det grönblå samarbetet under den förra mandatperioden, men det var inte direkt så att det var Miljöpartiet som slogs hårdast för att införa restriktionerna gällande djurskydd och antibiotikaanvändning i den matupphandlingsstrategi som vi har i dag, utan det var Centerpartiet som drev det. Vi såg till att vi gjorde dessa ställningstaganden, vilket har lett till att andelen svenskt kött i upphandlingen är 89 procent.

Nu vill vi göra samma sak i andra delar. Det är inte bara köttet det handlar om, utan det handlar om hela matkedjan och om att öka vår livsmedelsproduktion. Här borde Stockholm gå i bräschen i stället för att säga att vi redan har ett budgetuppdrag eller att det inte går. Försök vara lika offensiva som vi, och ta vår motion som ett väldigt viktigt inspel!

Anförande nr 152

M a r i a M u s t o n e n (V): Ordförande! Motionen ju besvarad, vilket betyder att vi tycker att det finns väldigt bra idéer i den. Vi delar er ambition, så jag ser egentligen ingen motsättning här.

Sedan är det väldigt komplext med maten. Den mat vi serverar i våra verksamheter ska vara välsmakande så att den går åt och inte behöver slängas, och den ska vara näringsrik så att våra skolbarn och äldre får den näring de behöver från maten.

Som Åsa sa adresserar vi matens klimatpåverkan i det nya miljöprogrammet som är ute på remiss. Men det är inte bara klimatet, biologisk mångfald och giftfri miljö som påverkas av våra matupphandlingar. Jag håller helt med om att man ska vara kreativ i upphandlingar, men det är en stor apparat att upphandla mat till Stockholms stad och det är lite meckigt att få till lokalproducerad mat till exempel till våra verksamheter.

När det gäller beredskapen är det kanske inte krig som i första hand är det stora hotet mot matförsörjningen, utan det är klimatrelaterade händelser och störningar. Åsa var inne på att matproduktionen kan slås ut i andra länder som vi importerar vår mat ifrån,

men även transporterna kan slås ut när det blir extremväder. Vägar kan rasa och broar slås ut när det blåser för mycket. Det är det ett reellt problem, och jag är glad för att Centerpartiet adresserar problematiken i sin motion. Sida 117 (132)

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 153

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande! Tack så mycket, Maria! Nu har plötsligt en besvarad motion blivit en bifallen motion. Det är fantastiskt hur man kan tolka det! Då ska jag tolka alla våra besvarade motioner som någonting som majoriteten ska genomföra i framtiden. Det låter toppen!

Matupphandling är en stor apparat, det är meckigt, det är svårt, vi kan inte ta ansvar – jag upplever att Maria inte är riktigt lika övertygad som jag om att det här är en viktig sak. Det handlar inte bara om krig utan också om krisberedskap. Maria lyfter sedan fram alla de utmaningar som finns med ett beroende av andra länder för att klara av transporter och sådant. Egentligen talar du alltså för att det här ska vara ett bifall, så jag förstår att du tolkar ert besvarande av motionen som ett bifall.

Men det viktigaste är att vi höjer ambitionen, och jag tycker inte att vi ska ducka för att det kan vara lite meckigt eller svårt. Vi är Sveriges största kommun. Det är klart att vi ska kunna upphandla på ett bra och klimatsmart sätt och stärka den svenska produktionen av livsmedel!

Anförande nr 154

M a r i a M u s t o n e n (V): Det jag försöker säga är att vi delar ambitionerna. Det kan vara svårt att genomföra det, men att det är åt det hållet vi jobbar i den rödgröna majoriteten, och därför har vi besvarat motionen.

Anförande nr 155

Jonas Naddemo (C): Ordförande, fullmäktige, stockholmare! Att få till ett idrottskluster i Sjöängen i Älvsjö är något som jag och Centerpartiet har tjatat om en längre tid nu, så ni får helt enkelt bara stå ut. Det är här är någonting jag kommer att fortsätta tjata om tills idrotten får den plats den förtjänar i Älvsjö.

I och med det stadsutvecklingsprojekt som nu har dragit igång i Älvsjö har man presenterat en startpromemoria. Där vill majoriteten få det att framstå som att Älvsjö ska bli ett idrottsnav. Men det, mina vänner, är inte riktigt sant. Jag har tagit del av startpromemorian för programarbetet, och jag kan konstatera att jag inte ser den höga ambitionen. Jag ser heller inte något idrottsnav.

Det majoriteten planerar är faktiskt att ta bort hela Älvsjö IP. Där vill man i stället bygga bostäder. Att ta bort fotbollsplaner för att sedan lägga till dem i ett annat område är för mig inte att göra ett idrottsnav i Älvsjö. Fotbollen är den överlägset största sporten bland tjejer och killar och något som behöver ytterligare utrymme i vår stad. Stockholm behöver investera i en större idrottsplats för att kunna arrangera till exempel turneringar och cuper. Sjöängens IP, som vi har föreslagit, skulle vara en perfekt plats för detta.

Vi vill göra detta till ett fotbollsfält, men vi nöjer oss inte med det. I vår budget har vi också avsatt resurser för friidrottsytor på platsen. Det skulle skapa ett levande idrottskluster med en blandning av sporter. Genom dess fördelaktiga geografiska placering – tunnelbana kommer så småningom – skulle det här bli en väldigt kollektivtrafiknära och bra satsning för staden.

Jag förstår såklart att det är tajt rent ekonomiskt för majoriteten just nu. Ni vill gärna säga att det mesta ska rymmas i er extra idrottsmiljard, trots att vi vet att den där miljarden är uppäten sedan länge. Om vi hade fått bestämma och utgått från vår budget hade idrotten faktiskt fått ta en framträdande roll. Det skulle bli ett riktigt idrottskluster i Älvsjö, och det arbetet skulle behöva påbörjas redan nu.

Bifall till mer fotboll i Älvsjö och bifall till Centerpartiets motion!

Anförande nr 156

Andreas Lind (S): Ordförande! Som Älvsjöbo vill jag tacka Jonas för det här! Gud vilken fin motion – egentligen!

Det finns dock lite saker kring den. Vi gillar ju andemeningen, som går fint ihop med vår tydliga politiska inriktning för området: Idrotten ska prioriteras, och i Älvsjö ska utbudet av idrott bli mer omfattande än tidigare när bygget av stadsdelen står klart. Men aktuell plats bör inte förekomma planeringen av Älvsjö-Örby som stadsutvecklingsområde. Vi tycker att det är viktigt att lyssna på förvaltning och föreningarna och hinna ha ett antal samråd innan vi tar sådana beslut.

Angående Älvsjö IP är vi i kontakt också med bland annat Älvsjö AIK. Deras värdering är att när allting är klart lägger man inte den största värderingen i var det ligger, bara det minst är som det var förut – men helst mycket bättre. Det är det som är ambitionen.

Anförande nr 157

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande! Tack så mycket för din synpunkt, Andreas! Något som föreningsidrotten säger till oss är att det är viktigt att ha en samlad plats för verksamheten. Det handlar inte bara om olika platser där idrottsytor ingår, för när man bedriver föreningsverksamhet behöver man även sociala platser, kansli, läktare, omklädningsrum, toaletter, kiosk med mera. Man kan liksom inte bara lägga ut fotbollsplaner som man har gjort i den här planen, där man tycker att planerna ska samsas med skyfallshantering.

Även vi har pratat med idrottslivet. Vi vet att de skulle uppskatta ett sådant här idrottsnav, eftersom det skulle göra det möjligt för många i söderort att använda Sjöängens IP. Det skulle verkligen bli en hit för området.

Anförande nr 158

M a r t i n H a n s s o n (MP): Ordförande! Det sista som Jonas nämnde matchar inte helt med vad föreningarna skriver i sina remissvar. Den här motionen har tre stora problem, skulle jag säga, och jag kommer in på dem snart.

Först lite om bakgrunden, som vi har varit inne på. I och med de här stadsutvecklingsplanerna, som än så länge ser väldigt bra och väldigt lovande ut, pågår en översyn kring Älvsjö IP. Men, som Jonas är inne på, med anledning av detta kommer det högst troligt att bli bostäder på nuvarande Älvsjö IP, och då måste den såklart ersättas. Som Jonas också är inne på kan vi ju inte bara ersätta den, utan vi måste komplettera och bygga ut motsvarande Älvsjö IP i och med att det kommer att bli ett så stort stadsutvecklingsområde.

Med det sagt är Sjöängen inte en lämplig plats för detta, och jag ska komma in på varför. Första anledningen till att det här är en väldigt olämplig plats är att det i dag är en äng där det betar kor. Vi måste låta äng få fortsätta att vara äng. Att vi stadsutvecklar måste inte innebära att ängsmark ska bli idrottsplatser eller detaljplanerad park – ibland måste man också kunna låta någonting få vara äng och naturmark. Det här är den första anledningen till att detta inte är helt lämpligt.

Jag ska ge lite beröm. Jag ser att ni i Centerpartiet också öppnar för att se över alternativa platser inom området för detta kluster, och det är såklart bra.

Den andra anledningen till att det här inte är riktigt bra är det som jag har noterat att till exempel Örby IS och Stureby för fram i sitt remissvar, och det är att klubbarna efterfrågar en mera jämn fördelning utifrån där de själva verkar så att inte restiderna blir för långa. Man vill inte hamna i ett läge där föräldrar alltid måste skjutsa med bil, till exempel.

Med det sagt kan det såklart finnas en del goda synergier med vissa samlingar. Men det viktiga är att man alltid beaktar behoven, kapaciteten och påverkan på andra idrottsanläggningar så att man har helhetsperspektivet med sig.

Slutligen: I princip varenda remissinstans säger att marken vid Sjöängen i sig inte är lämplig för att anlägga fotbollsplaner på, för den är väldigt sank. Det är helt enkelt inte en yta som fungerar för detta, och det är också det Örby är inne på. De efterfrågar att

vi nu snabbt ska gå vidare med Sjöängens BP och anlägga konstgräs där, vilket det finns beslut om. Det är det de vill. De vill inte ha långa ledtider på flera år. De behöver detta här och nu, inte om tio elva år. Sida 120 (132)

Absolut ett nytt, stort fotbollscenter, men inte på Sjöängen!

Anförande nr 159

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande! Martin, du och jag har pratat om de här betesdjuren tidigare. För alla som är oroliga för att det inte skulle finnas plats för dem har Centerpartiet också lagt en motion om fyra nya platser för betesdjur. Även om just den här betesplatsen skulle försvinna skulle vi alltså kunna fortsätta utöka antalet betesdjur.

Bristen på idrottsplatser är stor. Det är klart att alla föreningar vill ha en 11-spelsplan i sitt område, och även det behöver vi jobba med så hårt vi kan. Men det ni inte har förstått är att det här skulle kunna vara ytterligare ett väldigt stort bidrag till Stockholm som idrottsstad. Vi skulle få ett nav för cuper, och vi skulle få extremt mycket mer idrottsyta på den här platsen. Fler planer att spela på skulle avlasta och vara bra för Stockholm.

Anförande nr 160

M a r t i n H a n s s o n (MP): Men det ni föreslår här, Jonas, är alltså hela fem 11-spelsplaner och en 7-spelsplan. Det är ett gigantiskt område och skulle, som jag förstår det, ha nästan hela söderort som upptagningsområde. Det är för mycket koncentrerat på en plats.

Med det sagt: Såklart måste vi inte bara ersätta Älvsjö IP när stadsutvecklingen är klar, utan vi måste också delvis bygga ut den i förhållande till i dag för att ta höjd för de nya bostäder som kommer, vilket kommer att vara väldigt många.

Sjöängen är inte en lämplig plats, för i dag är det en äng där det betar kor, och den kommer över huvud taget inte att kunna finnas kvar om man ska klämma in alla de här fotbollsplanerna. Marken är dessutom väldigt sank, vilket gör området olämpligt. Med det sagt är det såklart jätteviktigt att vi tittar efter lämpliga platser i området för att ersätta Älvsjö IP och delvis bygga ut lite också.

Anförande nr 161

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige, stockholmare och alla som gillar att spela fotboll! När jag lyssnar till den här debatten känns det lite som tomma löften: Vi ska ersätta, och det ska finnas platser. Men då är det viktigt att vi tar höjd för det i ett tidigt skede. Det är inte lätt att trycka in motsvarande ett till Älvsjö IP i det här området. Men det gör vi med förslaget om Sjöängen. Det skulle motsvara Älvsjö IP och mer därtill. Det kommer inte att ta bort behovet av att bygga fotbollsplaner runt om i staden, men ett sådant här kluster, en sådan ny idrottsplats, skulle bidra med ett mervärde till Stockholm och verkligen höja ambitionsnivån när det gäller idrotten.

I det förslag som nu har kommit upplever jag att Älvsjö IP försvinner och att idrotten ska få röra sig i ett spritt parkstråk och dela plats med skyfallshanteringen. Majoriteten gör alltså precis det som idrottsföreningarna fasar för: De ersätter fotbollsytor i stället för att komplettera, och det är komplettera vi behöver göra i det här fallet.

Det är verkligen så att man pekar på ett sammanhållet kluster som viktigt för att vi ska få fotbollen att blomstra. I en tid när trygghetsarbete är så viktigt för stockholmarna måste vi jobba på flera fronter. I dag har vi pratat om det förebyggande arbetet mot kriminalitet, och en sådan här satsning skulle skapa förutsättningar för fler barn och unga som i dag står i kö för att idrotta och spela fotboll. De skulle komma med i gemenskapen och få en aktiv fritid.

Det går att lösa det här på många olika sätt, och jag är övertygad om att vill man så behöver man ta höjd för det här från början, annars blir det som i Hagastaden: Det blir bara en 7-spelsplan kvar. Man tog inte höjd för 11-spelsplaner, och helt plötsligt har planeringen gått så långt att vi inte får in idrotten. Idrotten måste komma först i planeringen, inte sist. Det är så många gånger som det blir så med idrotten, och jag vill verkligen att vi höjer ambitionen och ser till att idrotten kommer tidigt i planeringen när vi nu ska utveckla Älvsjö.

Anförande nr 162

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Jag vill bara understryka att jag delar det motionären säger om att idrotten måste komma in betydligt tidigare i planeringen. Det som har hänt historiskt är ju att vi har byggt idrottsanläggningar just på den typen av mark som motionären pekar ut i sin motion, det vill säga mark som är fullständigt olämplig för idrott. Vi måste sluta bygga idrottsanläggningar på gammal sjöbotten, men tyvärr är det vad motionen vill att vi ska göra.

Det som händer när man bygger på gammal sjöbotten är att man behöver lägga oerhört mycket pengar på grundläggning och på att få stabila markförhållanden. Till exempel Zinkensdamms IP flyter praktiskt taget iväg, eftersom den ligger just på gammal sjöbotten. Därför måste vi säkerställa att vi tidigt i planeringen faktiskt också ger fastighetskontoret och idrottsförvaltningen bra förutsättningar att hålla nere kostnaderna i projektet, bra och central mark och, precis som flera andra har lyft tidigare, är också närheten oerhört viktig. Vi har nu till exempel Högdalens bollplan, som verkligen är en fotbollsplan mitt i byn, där man får konstgräs, serviceanläggning och domarrum. Jag som är småbarnsförälder och numera även tränare i ett fotbollslag – flickor 2018 röd – vet ju att just närhet och möjlighet att förvara bollarna någonstans liksom att ungarna så småningom ska kunna cykla själva och inte bli skjutsade av sina föräldrar är oerhört viktigt.

Planen ska vara mitt i byn, och därför tror jag att vi ska undvika att lägga allt vårt krut och våra resurser på stora anläggningar som kanske ser flådiga ut men kommer bli oerhört dyra för att man bygger dem på gammal sjöbotten. Vi måste sluta tänka så.

Anförande nr 163

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande! Clara Lindblom får det att låta så enkelt: Det finns så mycket bra central mark och vi ska bygga fotbollsplanen mitt i byn. Men det är ju faktiskt så här att Älvsjö kommer bli en ännu mer central plats än vad den är i dag. Vi kommer att ha tunnelbana där, och det finns pendeltågsstation. Det här kommer vara en plats som det är lätt att ta sig till.

Gällande att det är dyrt att bygga på sjöbotten får vi väl se till att vi tar fram den bästa tekniken för att göra de här lösningarna. Ni blir faktiskt svaret skyldiga, för i det här

programarbetet måste ni ju säkerställa att ni kan ersätta hela Älvsjö IP plus lägga till någonting. Det var väl det som var tanken när ni beskrev er ambition om ett idrottsnav? Sida 122 (132)

Jag får inte ihop det här. Ni tar bort en idrottsplats, och så sätter ni ut några planer i ett parkstråk och tror att det ska räcka som kompensation och för att skapa ett idrottsnav i Älvsjö. Det kommer definitivt inte att räcka. Jag tycker att vi behöver ta ett större tag och försöka använda ny teknik för att lösa de här frågorna.

Anförande nr 164

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Vi ska fullt ut ersätta Älvsjö IP både på plats och i närområdet. Vi har oerhört många grusplaner som skulle kunna få konstgräs. Vi har oerhört många planer som skulle kunna få ett rejält lyft om de fick en servicebyggnad och ett domarrum, för då kan man plötsligt spela matcher som man inte har kunnat spela tidigare. Vi måste jobba på alla plan, och vi måste jobba så att ungarna får nära till fotbollsträningar.

Det vi inte ska göra är att lägga alla våra resurser på gammal sjöbotten, och där vill jag ta Årstafältet som ett bra exempel. För några fullmäktige sedan fattade vi beslut om vad jag skulle tippa är Sveriges dyraste fotbollsplan. Vi bygger en oerhört dyr fotbollsplan på Årstafältet. Den kostar mycket mer än vad en fotbollsplan borde behöva kosta, för den kom in alldeles för sent och fick den sämsta marken. Då behöver man använda den där moderna tekniken Jonas pratar om, och den är jäkligt dyr – ursäkt svordomen. Man får inte så mycket idrott för pengarna.

Bättre mark från början, nära hemmet – det är det viktigaste!

Anförande nr 165

K r i s t i n J a c o b s s o n (C): Ordförande, fullmäktige! Våld i nära relationer kan se olika ut, men oftast drabbar det kvinnor. Det är ett akut och brett samhällsproblem. Stadens arbete både mot hedersrelaterade beteenden, hedersrelaterat våld och våld i nära relationer måste stärkas.

I motionen lyfter jag ett antal förslag för att stärka och utveckla stadens arbete för att motverka bland annat hedersrelaterat våld. Det är viktiga förslag som tar sikte på riktiga problem som många elever är med om i vardagen. Men vad än borgarrådet skriver i motionsvaret kan jag inte se det som en satsning eller ens ett särskilt bra svar att hänvisa till en kartläggning som har sett över stödet till hedersutsatta utan att nämna vad denna kartläggning kom fram till. Det är heller inte ett särskilt bra svar att skriva att det sker ett utvecklingsarbete av det akuta stödet till hedersvåldsutsatta och stödet efter en insats utan att säga vad det innebär.

Jag vill veta vad det är för åtgärder, när det skulle vara klart och vem som ska göra det. Annars är det inte en satsning utan mest snack.

Jag kan ge borgarrådet så mycket att jag kan säga att jag håller med om att det krävs satsningar på det långsiktiga stödet till hedersvåldsutsatta. Men det jag saknar är åtgärder för det förebyggande stödet, det vill säga det viktiga arbete som behöver ske innan problemen blir akuta. Om det vet vi inget.

Bara den som tycker att allt fungerar bra i dag och att inga utmaningar finns hänvisar till pågående kartläggningar som tillräckligt. Vi vet att unga utsätts och begränsas av hedersnormer och att mer kunskap behövs för att upptäcka och reagera när man ser det. Jag beklagar att borgarrådet inte går vidare med våra förslag. Faktum är att de knappt omnämns i svaret.

Ordförande! Min motion lämnades in för 364 dagar sedan, alltså för ganska precis ett år sedan. Det är bra att majoriteten därefter har låtit sig inspireras av mitt och Centerpartiets förslag om ett lämna-program för våldsutsatta genom att inrätta ett eget bryt upp-program. Jag välkomnar det och har stora förväntningar både på delrapporten som är utlovad till sommaren och implementeringen under året. Utmaningar saknas verkligen inte.

Bifall till Centerpartiets reservation i kommunstyrelsen!

Anförande nr 166

J a k o b B r a n d t (S): Ordförande! Jag är så genuint glad för Centerpartiets och andras engagemang i den här frågan. Varför det är så viktigt är ju för att om vi lyckas inom det här politikområdet så kommer det verkligen att rädda liv. Det kommer också att ta väldigt många människor som i dag lever i ett väldigt stort lidande ut ur det lidandet.

Ett tecken på det här engagemanget är alltså Centerpartiets motion, som vi i majoriteten i många delar också delar andemeningen i.

Samtidigt finns det vissa delar av den här motionen som jag ändå finner ganska problematiska. Eller, det handlar egentligen inte så mycket om motionen i sig utan om resonemanget i reservationen till det ärende som nu finns. Låt mig bara ta några exempel: Centerpartiet lyfter fram att av de 1 707 fallen som har utretts som våld i nära relation i Stockholms stad har man bara hänvisat 20 personer till SHIS. Vad man då väljer att inte nämna är att det är 314 andra människor som har kommit till skyddat boende under den här perioden. Man väljer inte heller att nämna att det är 320 barn som också har kommit till skyddat boende med sina föräldrar. Anledningen till det tror jag är att man vill visa på den problematik som delvis också finns kopplad till den akuta fasen. Men man ger inte en rättvisande beskrivning av vad som är problemet.

Ett annat exempel som också lyfts är det här med Kruton. Man hävdar att Kruton har lagts ned, fast det egentligen handlar om en sammanslagning. Ingen personal har sagts upp. De skyddade boendena för Kruton finns kvar. Även verksamheten finns i princip kvar men i en annan organisationsform. Det är jätteviktigt att följa utvecklingen av samlokaliseringen, men man måste göra det utifrån en korrekt beskrivning av vad som gäller.

Jag vill också ta upp det här med markanvisning, som ni pekar på, för nya boenden för kvinnofridshus. På rubriknivå låter det jättefint, men som flera tjänsteutlåtanden säger är fastigheter enbart för våldsutsatta inte någonting som man rekommenderar. Det har bland annat SHIS visat på tidigare. För några år sedan jobbade man med att centralisera våldsutsatta kvinnor till en fastighet; sedan valde man att gå ifrån det. Det visar återigen hur viktigt det är med lyhördhet.

Det finns inget politikområde där killgissande eller plakatpolitik passar, allra minst detta område som är så viktigt. Det är därför jag tycker att det är viktigt att vi bygger politiken på den kunskap som faktiskt finns där ute, och det tycker jag att man ska förvänta sig även av Centerpartiet.

Anförande nr 167

K r i s t i n J a c o b s s o n (C): Ordförande! Jag tycker att det är intressant att du, Jakob, flyttar fokus från motionens många och viktiga förslag som riktar in sig på det förebyggande arbetet, inte minst när det gäller hedersutsatta. Jag reagerar också på att ni låtsas som att ni beaktar våra förslag och besvarar dem. Men det gör ni inte. Ni blandar korten för att det ska låta bättre än vad det är. Ni tar inte ställning.

Jag kan ge ett exempel: Ni skriver att skolsköterskor, lärare, kuratorer och socialsekreterare ska få utbildning kring hedersrelaterat våld och förtryck. Det låter bra. Men det var inte det vi föreslog. Vi föreslog att alla som jobbar med barn i staden ska få den här utbildningen. Det omfattar även fritidspedagoger, fritidsledare, förskollärare, vaktmästare och folk som jobbar i idrottsrörelsen. Det krävs ett bredare perspektiv, och de åtgärder som ni genomför är inte tillräckliga. Men det låtsas ni inte om.

Anförande nr 168

J a k o b B r a n d t (S): Jag tycker att det är problematiskt med det här sättet att resonera, för här håller vi nu på att skapa en konflikt som egentligen inte riktigt finns. Jag kan liksom inte se att vi i stora delar har en annorlunda politik. Kanske på marginalen, men det jag tror att vi ska bejaka i stället är att det finns en politisk enighet

kring många av de här sakerna. Vi ska också bejaka att det är kunskap som måste bygga den politik som vi behöver ta fram. Sida 125 (132)

Det är egentligen det som är min främsta kritik mot de förslag ni lägger. Sedan kan man absolut diskutera för- och nackdelar med enskilda förslag. Men jag tycker att hela ansatsen i ert resonemang kopplat till den här motionen är djupt problematiskt utifrån att jag inte kan se någon större konflikt inom området.

Anförande nr 169

J o n a s N i l s s o n (M): Ordförande! Jag vill börja med att yrka bifall till den moderata reservationen.

Vi har en hygglig samsyn på sådana här lite stökiga frågor uppe på Södermalm, där vi både förra mandatperioden och den här mandatperioden både har föreslagit och röstat tillsammans för att de delar av Södermalm som är lite stökiga har kunnat enas om alkoholförbud, exempelvis. Vi har fått en situation som har blivit helt ohållbar, och då har vi kunnat lägga partifärger och blockgränser åt sidan. Vi har tagit tag i problemen och gjort vad vi kan.

Även här skulle jag nog vilja säga att vi egentligen borde kunna enas om vad som krävs. Vi har inte så mycket emot att det är stökigt på Södermalm, för det ska det vara. Det ska vara lite som Södermalm är. Men nu har det faktiskt gått över en gräns, framför allt när det gäller den här försäljningen där man går på folk i köer. Det blir stökigt på ett sätt som inte är roligt för någon som är ute och ägnar sig åt nöjesliv.

Därför yrkar vi på den moderata reservationen och tillstyrker hela motionen från Moderaterna.

Anförande nr 170

A n d e r s G ö r a n s s o n (S): Ordförande! Det blir lite speciellt att jag och Jonas så ofta är här uppe tillsammans och pratar om förbud. Men det är som det är med det.

Jag delar din syn på att det var bra att vi kom överens i stort när det gäller alkoholen. Vi kom också överens när det gällde att utöka det tillståndspliktiga området på Södermalm. Vi såg ju till att fixa lustgasen. När jag har pratat med polisen och förvaltningen har de varit nöjda med den lösningen. Polisen har också tyckt att det var en bra väg framåt.

Det är den ena delen i det här. Förvaltning och polis har varit nöjda med de åtgärder vi gjorde. Så här skriver stadsledningskontoret i sitt remissvar: Lokala ordningsföreskrifter får enligt ordningslagen inte lägga onödigt tvång på allmänheten eller innebära en obefogad inskränkning i den enskildes frihet.

Moderaterna har en gång varit det stora frihetspartiet och haft det som sin stora princip. Jag tycker att om stadsledningskontoret lyfter det här finns det anledning att vara lite försiktig med att ta till storsläggan.

Den 25 mars i år fick dessutom socialministern utredningen *En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas* på sitt bord. Frågan är alltså på väg att regleras nationellt. Varför kan vi inte arbeta med den här modellen, jobba utifrån stadsdelsnämndernas ansvar att se till att ta beslut där vi behöver och sedan gå fram med nationell lagstiftning? Jag kan inte förstå varför inte det är en bättre väg än att slå till med storsläggan direkt.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

J o n a s N i l s s o n (M): Ordförande! Det är ju inte så att polisen är emot ett allmänt förbud. De jobbar oftast så att de pekar ut områden, och det gjorde de i det här fallet också, antagligen med tanken att vi ville att de skulle peka ut ett område. De var absolut inte emot att vi hade kunnat lägga tillstånd över hela Södermalm.

När man går igenom remissinstansernas svar är det väldigt påtagligt att det är så väldigt många som tillstyrker Moderaternas motion. Det är väl 50–50 när det gäller exempelvis stadsdelsnämndernas olika remissvar på motionen. Det här är ju ingen ideologisk fråga; det här löser man pragmatiskt beroende på hur man upplever situationen, och situationen är inte bra på Södermalm.

Anförande nr 172

A n d e r s G ö r a n s s o n (S): Nu avser väl inte förslaget Södermalm utan hela Stockholm. Polisen konstaterade väl att de inte uppfattade det som ett effektivt verktyg i det sammanhanget utan att man i stället skulle utgå från enskilda situationer. Så I beg to differ.

Anförande nr 173

Borgarrådet F j e l l n e r (M): Ordförande! Jag börjar med att tacka för svaret och ta fasta på det vi faktiskt är överens om. Och det är faktiskt ganska mycket – för det första att försäljning av lustgas i berusningssyfte är ett stort problem och även att det finns hälsoproblem med det, vilket flera remissinstanser lyfter. Men det finns även, som några remissinstanser pekar på, nedskräpningsproblem och rent av klimatfrågor kopplat till det här.

För det andra verkar vi båda tycka att det är bra att regeringen tar tag i frågan och att man nu har utrett ett förbud mot försäljning i berusningssyfte. Därför tänkte jag inte ägna någon längre tid åt att gå igenom skadorna som lustgasen förorsakar, den risk som bruket innebär eller den koppling som polisen vittnar om finns mellan försäljning av lustgas och andra droger liksom kopplingar till kriminella nätverk. Återigen, detta verkar det råda samsyn om.

I stället vill jag bemöta de tre invändningar som kom nu – ärligt talat ganska mesiga sådana.

För det första väntar ni hellre på att regeringen löser problemet, och det hoppas jag de gör. Men varför vänta? Regeringen har reagerat skyndsamt, men vi vet att lagstiftning tar lång tid. Här kan vi ju göra skillnad här och nu. Om problemet är så allvarligt och akut som vi alla vill göra gällande finns det ju inga skäl att vänta på hela lagstiftningsprocessen när vi kan se till att förändra detta här och nu.

För det andra: Ni hörde att en tillståndsplikt för lustgas vore alltför ingripande och därför riskerar att lägga ett onödigt tvång på allmänheten och innebära obefogad inskränkning av den enskildes frihet och att det skulle vara oförenligt med ordningslagen. Jag har ibland anklagats för att vara liberal, men när jag hör och läser det här känns det nästan som att bli uppläxad av en ung nyliberal på någon MUF-stämman. Jag har kanske blivit konservativ på gamla dar, men jag tycker nog inte att tillståndskrav efter 21.00 vid försäljning av berusningsmedel på allmän plats är ett

onödigt tvång eller obefogad inskränkning i den enskildes frihet. Jag tror till och med att en domstol skulle hålla med om det. Sida 128 (132)

För det tredje och mest anmärkningsvärda påstår man att polisen inte vill ha tillståndsgivning på fler platser – vi hörde det här igen. Jag vet inte var ni har fått det ifrån, för det räcker att läsa remissvaren. Jag vet inte om ni har läst dem, men låt mig läsa upp:

Polisområde Stockholm Nord: Delar förslagets innebörd och tillstyrker förslaget i dess helhet. Polisområde City: Delar förslagets innebörd och tillstyrker förslaget i dess helhet.

I polisområdet Syd har bara lokalpolisområdena Globen och Farsta svarat. Globen lämnar ett långt svar med den korta innebörden att de tillstyrker förslaget.

Farsta är lite jobbigare. De tycker att mitt förslag är välkommet men att det inte går tillräckligt långt. Jag är lite för mesig. De skulle vilja ha ytterligare skärpning av ordningslagen för att komma till rätta med problemen.

Jag konstaterar att jag verkar ha polisen på min sida, och man borde nog ta den sidan om man vill ta stockholmarnas trygghet på allvar. Därför borde vi bifalla motionen.

Anförande nr 174

A n d e r s G ö r a n s s o n (S): I Bollnäs körde man en generell lösning som sedan inte funkade. Man gjorde ett försök att förverka lustgasen, och det föll vid juridisk prövning. Det är det första.

Det andra är att vi ju inte är emot att man hittar fler områden. Faktum är att när vi bytte majoritet – inte under er tid utan när vi bytte majoritet – såg vi till att genomföra förbudet mot försäljning på Södermalm. Ni som hade så bråttom gjorde det inte. Visserligen var inte borgarrådet med då, men han har ju partikamrater som hade ansvaret då. Ni gjorde ingenting. Det var vi som såg till det när vi fick majoritet.

Det blir lite konstigt att påstå att inte vi gör någonting. Vi gjorde någonting. Vad vi säger är att nu kommer det lagstiftning. Och så ser man till att skyndsamt ordna för de platser där det behövs.

Anförande nr 175

Borgarrådet F j e l l n e r (M): Låt mig bara reda ut vad man gjorde i Bollnäs. Där förbjöd man innehav av lustgas på allmän plats, alltid. Det handlade alltså inte om tillståndsplikt efter kl. 21.00. Och jag tycker nog faktiskt att jag har rätt att gå med en gräddpatron i fickan även på allmän plats på väg hem från Ica. Därför kan jag nog hålla med länsstyrelsen där om att det var fel.

Det är dock inte det vi föreslår. Jag är ganska säker på att vi skulle ha lagen på vår sida om någon av de knäppskallar som står och säljer skulle dra oss till domstol. Jag förstår bara inte varför vi ska vänta på utredningen från regeringen. Varför säga att vi ska ta det om ett år? Vi vet ju att de flyttar på sig. Gör vi det på ett ställe går de bara några kvarter bort. Det här vore ett effektivt sätt att se till att vi inte har lustgasförsäljning i berusningssyfte – något som ingen av oss vill ha i Stockholm.

Anförande nr 176

Per Rosencrantz (M): Herr ordförande! Vi lever i tider av våldsvåg, segregationsproblem, säkerhetshot och lågkonjunktur – som regeringen dock snart har under kontroll. Då är det lätt att glömma den långa sikten och de frågor som kommer att påverka Stockholm och Sverige väldigt mycket på lång sikt. En sådan sak är barnafödandet. På sikt finns det nästan ingen faktor i ett samhälle som har så stor effekt som vår demografi. Det föds väldigt få barn i Sverige just nu, och det föds väldigt få barn i Stockholm. Därför vill jag yrka bifall till Moderaternas reservation i kommunstyrelsen.

Vad handlar då denna motion om? Det behövs 2,1 barn per kvinna för att befolkningen inte ska minska om man inte har en kraftig migration, och det kommer inte Sverige att ha framgent. Nu är vi nere på rekordlåga nivåer; tappet är faktiskt det största sedan man började mäta. Vi får gå tillbaka till kyrkoböckerna på 1700-talet för att se ett sådant här stort tapp, och inte ens då mätte man det. Vi är nu nere på under 1,5, vilket är den lägsta nivån på 20 år.

Vi ser redan konsekvenserna i skolan med 7 000 färre platser på sikt inom åtta år. Den statliga skolpengen kommer att minska etcetera. Men det kan också påverka stadens kultur. Vi vill ha en levande stad med både äldre, singelhushåll och barnfamiljer. Tänk er vad sorgligt med lekparken i innerstaden som är tomma, förutom på tomburkar, för dem som sitter där och fruktlöst blickar ut!

Barn är vår framtid. När det föds många barn i ett samhälle vet man också att det är hoppfullt. Man ser positivt på framtidsutsikterna. Som en enskild politiker i Stockholms stad kan man inte göra allt. Däremot finns det en sak man kan göra som vi tydligt har sett: I de områden i innerstaden där det finns nya bostäder – Hagastaden och Norra Djurgårdsstaden – föds fler barn, och fler bildar familj. Därmed kommer fler barn till jorden. Det beror på att bostäderna där är lite större och bättre planerade, för de är nya.

En sak vi kan göra i politiken är att planera stadsbyggnadsmässigt för att bygga fler större bostäder. Det är att-satsen i motionen, som vi yrkar bifall till: att kommunstyrelsen tillsammans stadens bostadsbolag samt berörda nämnder verkar för att det byggs fler större lägenheter och fler stadsradhus i Stockholms innerstad. Sedan bör man tillsätta en befolkningsutredning kring barnfrågan.

Anförande nr 177

Borgarrådet Lindblom (V): Ordförande! Först och främst vill jag tacka för en motion som lyfter demografi. Jag har läst en del demografi, och inte minst har jag varit äldreborgarråd. Just demografi är därför en fråga som jag tycker är oerhört viktig och spännande. Det är också en fråga som får för lite uppmärksamhet generellt sett.

Det vi kan säga allmänt sett vad gäller kopplingen mellan barnafödande, demografi, utflyttning och så vidare handlar om bostadsbristen. Det går inte att komma ifrån att vi har en akut bostadsbrist, som dessutom förvärras för varje dag som regeringen fortsätter att vara passiv under den pågående byggkrisen. Risken är väldigt stor att

byggandet inte kommer att återhämta sig inom överskådlig framtid just för att åtgärderna lyser med sin frånvaro. Sida 131 (132)

Samtidigt har vi ett väldigt ensidigt bestånd i Stockholm. Vi har mycket treor. Det leder till höga bostadspriser. Brist på större lägenheter gör att familjer som har möjlighet i större utsträckning flyttar till närliggande kranskommuner, medan de som inte har möjlighet att köpa tränger ihop sig. Här måste vi jobba på väldigt många olika fronter.

Detta är en fråga som har konstaterats i riktlinjer för bostadsförsörjning ganska länge, men hittills har politisk styrning saknats just för större bostäder i nyproduktion. Nu har vi för första gången styrande riktlinjer och uppdrag till exploaterings- och stadsbyggnadsnämnden att markanvisa en andel större lägenheter. 20 procent ska ha fyra rum eller fler. Sådana riktlinjer har inte funnits i den här staden förut.

Dessutom har vi ägardirektiv till allmännyttan som handlar just om större lägenheter. Det gör att bostadsbolagen nu i projekt efter projekt, oavsett hur långt de har kommit i projektfasen, tittar på om det går att öka andelen större lägenheter. I flera av de ärenden som vi har haft uppe här har vi sett detta. Det handlar till exempel om Magelungen och Familjebostäder, som vi debatterade nyligen.

Vi har också ett pågående projekt i Rinkeby, där Familjebostäder slår ihop ettor i en gammal vård- och omsorgsfastighet. Av 70 ettor tillskapar vi nu fyror, femmor och till och med sexor till väldigt bra hyresnivåer. Hyrorerna är inte förhandlade än, men eftersom vi jobbar med befintligt bestånd är det helt andra hyresnivåer än i nyproduktionen. Vi har en kommundoktorand i Svenska Bostäder som tittar på just rörligheten och hur man kan underlätta för äldre att flytta till mindre lägenheter och på så sätt frigöra större lägenheter för barnfamiljer. Vi har också ett pilotprojekt där vi öronmärker lägenheter till just barnfamiljer, till exempel i Björkhagen.

Jag tycker att motionen är lovvärd, men jag tänker ändå lite på detta med att bygga dessa stadsradhus och stora lägenheter i innerstaden. Var någonstans tänker sig Moderaterna att de ska byggas? Är det på Djurgården, eller var är det någonstans? Det måste byggas överallt, men just på Djurgården tror jag faktiskt inte riktigt att kungen är med på banan.

Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 178

P e r R o s e n c r a n t z (M): Ordförande! Vi kan väl börja där vi har en samsyn – den kommunala allmännyttan och några av de projekt vi jobbar tillsammans med inom ramen för Familjebostäder. Det är väldigt positivt. Jag har tidigare berömt Vänsterpartiet och Clara Lindblom för den här linjen. Jag kanske har inspirerat lite till den; det hoppas jag i alla fall!

Hyresrätter är dock inte hela lösningen. Precis som du säger måste man tänka på till exempel stadsradhus, som Moderaterna vill ha. Vi vill också ha fler egnahem och villor. Jag tänker inte stå här och peka ut områden, men det finns delar av Norra Djurgårdsstaden som ska byggas ut. Jag tycker att vi kan bygga fler stora hus, lägenheter och stadsradhus där, till exempel. Vi ska inte bygga på kungens mark, vill jag understryka, men på stadens mark.

Till sist vill jag bara fråga: Vad tycker du om den andra att-satsen om en befolkningsprognos, där man tittar lite mer noggrant på just barnafödandet för att koppla det till fastighetsmarknaden? Det vore intressant att höra. Sida 132 (132)

Anförande nr 179

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Jag tycker att det är roligt att vi har en stor samsyn. Det är sympatiskt av dig, Per, även om du inte kan låta bli att komma med en pik. Men det är bra, för det ska vara spänst i debatten. Det vore ju tråkigt om vi bara stod och berömde varandra här. Det skulle bli lite som Björn Ljung och Karin Gustafsson under förra mandatperioden, när de pratade om Stockholms hem. Så kan vi ju inte ha det!

Skämt åsido – jag tycker att ansatsen är väldigt bra. Det är framför allt bra att vi nu tar konkreta steg framåt när vi styr genom markpolitiken och genom ägardirektiv, för historiskt har det varit mycket snack och lite verkstad. Vad gäller nyproduktionen ska den givetvis ske genom både bostadsrätter, hyresrätter och radhus. Vi kan fortfarande konstatera att många av de barnfamiljer som i dag till exempel tvingas att tränga ihop sig inte har råd med insatsen till ett ägt boende. Vi behöver jobba på båda fronter.

Vad gäller befolkningsprognoser gör SCB och flera forskningsinstitut väldigt långtgående sådana. Trenden vad gäller utflyttningen såg vi redan för flera år sedan. Jag är inte helt säker på att staden behöver göra en egen, men ja – frågan måste vi definitivt följa.